

ARCHIVES DES TRADITIONS POPULAIRES SUÉDOISES

1925 (LIVR. 167)

SVENSKA
LANDSMÅL

OCK

SVENSKT FOLKLIV

TIDSKRIFT UTGIVEN GENOM

J. A. LUNDELL

1925

H. 2

HÄXPROCESSER
I NORSKA FINNMARKEN

av

HULDA RUTBERG

Tit. o. reg. till XVI.

Nytt tit. till XVI 3.

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

Boklädspris för årgången kr. 6,50,
för detta häfte särskilt kr. 3,50.

BIDRAG TILL KÄNNEDOM OM
DE SVENSKA LANDSMÅLEN
OCK
SVENSKT FOLKLIV

TIDSKRIFT
UTGIVEN PÅ UPPDRAG AV
LANDSMÅLSFÖRENINGARNA I UPPSALA, HELSINGFORS OCK LUND

GENOM
J. A. LUNDELL

SÄXTONDE BANDET

Blandat

STOCKHOLM 1898—1926
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
[260907

BIDRAG TILL KÄNNEDOM OM
DE SVENSKA LANDSMÅLEN OCK SVENSKT FOLKLIV XVI. 4

HÄXPROCESSER
I NORSKA FINNMARKEN
1620-1692

EFTER DOMSTOLS PROTOKOLL

AV

HULDA RUTBERG

STOCKHOLM 1918
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

Inledning.

Häxprocesserna i Finnmarken hava ej undgått att tidigare uppmärksammas av forskare ock finnas av åtskilliga författare omnämnda.

Redan Holberg syftar tydligtvis på dem, när han i skådespelet "Uden Hoved og Hale" utpekar Vardöhus som en huvudort för gängse övertro.

Leem berättar i sin "Beskrivelse over Finnmarkens Lapper" (1767) åtskilligt om häxor ock troldom ock anger därvid som en av sina källor "Finnmarkens fordem Tiids Ting-Protocoller, som af Rettens Betientere holdtes". På Leems uppgifter stöder sig Nyerup i sitt 1823 utgivna arbete "Udsigt over Hexeprocesser i Norden".

Kortare utdrag av de tingsprotokoll, som skildra förhandlingarna vid häxprocesser i Finnmarken, hava på senare tid publicerats av Skavlan, Qvigstad, Helland. Källan för dessa publikationer, "Vardöhus Lens Justitsprotokol", förvaras i Trondhjems Stiftsarkiv. Av dessa "Justitsprotokob finnes emellertid i Det kongl. norske Videnskabers Selskabs bibliotek i Trondhjem en avskrift — mskr. nr 93, 94 (fol.) — av aktstycken, som beröra häxprocesserna. Det är detta manuskript, kompletterat efter jämförelse med de i stiftsarkivet befintliga protokollen, som här publiceras.

Från biblioteket i Trondhjem har angående mskr. 93, 94 fol. meddelats, att detsamma "er foræret Biblioteket (c:a 1795) av Stiftsamtmænd Fjeldsted".¹ Någon ytterligare upplysning

¹) Fjeldsted var född på Island 1741, blev 1769 utnämnd till lagman på Färöarna, "hvorher han dog næppe synes at være kommen". Under åren 1772 —1778 var han amtman i Finnmarken. Stiftsamtmann i Trondhjem blev Fjeldsted 1786, men flyttade 1795 till Köpenhamn, där han dog i början av år 1796. Dansk biogr. Lex. V, s. 184.

om handskriften i fråga ock dess tillkomst har icke kunnat vinnas.

I övrigt kan anmärkas, att avskriften företer protokoll i komplett skick över en rättegång, år 1627, med lappen Quive Baardsen, medan ur originalhandlingarna redogörelsen för första delen av denna process förkommit.

De partier, varmed avskriften kompletterats eller ändrats efter originalhandskriften, hava i föreliggande tryckta täxt satts inom (); stycken i avskriften, vilka ej återfinnas i originalet, stå inom []. Prot. över rättegång med Kirsten Söffrensaater 1621 hava, ehuru i avskriften befintliga, tagits ur handlingarna i stiftsarkivet, enär avskriften i detta stycke ej var tillfredsställande.

Av handlingarna i rättegången — för trolleri medelst "runebomme", d. v. s. lapptrumma — med den svenskfödde lappen Anders Poulsen, år 1692, har här endast medtagits domstolens utslag, varjämte i korthet refererats gången av processen. Förhandlingarna i detta mål ha tidigare publicerats av Qvigstad i "Kildeskrifter til den lappiske Mythologi".

Handskriftens interpunktion har jag ändrat ock därjämte förändrat åtskilliga majuskler till minuskler eller tvärtom. För övrigt hava taxterna avtryckts bokstavstroget, dock med det undantaget, att ij som tecken för sonantiskt y återgivits med y, samt att y, i enstaka fall använt i stället för det vanliga ij som tecken för j, ändrats till ij. I början av handskriften finnas årtalen upprepade i marginalen, vilket i avtrycket ej återgivits.

*

Den sista i raden av de häxprocesser i Finnmarken, som rättegångsprotokollen omförmäla, ägde rum i början av år 1692. Sannolikt dröjde det dock tider ännu, innan häxeriväsendet avfördes från dagordningen uppe i finnmarksbygderna, om det ock ej vidare — eller endast undantagsvis — inträffade, att någon fick inför domstol stå till svars för "slemma bedrifter" i fråga om häxeri.

Det torde icke vara uteslutet, att något senare protokoll rörande häxprocesser förkommit. Rättegångshandlingarna

från senare hälften av 1600-talet äro, vad Vardöhus amt beträffar, ej i samma vårdade skick som handlingarna från tidigare perioder av nämnda århundrade, blandade som de äro med skattelängder ock dylikt.

Lillianschiold, amtman i Finnmarken 1684—1700, skriver nämligen i sin 1698 författade "Speculum boreale"¹⁾: "Hæxeri og anden ondskab trois mueligt, hos mange endnu haffver stoer gienge; kom derpaa een gang ræt aabning, deris tal vilde mueligt vel falde over tanchen, thi rögtet haffver endnu alt for mange udj landet til det onde." Lillianschiold var själv "præsiderende" vid åtskilliga häxprocesser, ock när han talar om vidskepliga föreställningar, som voro gängse bland inbyggarna i Finnmarken, grundar han till väsentlig del sina uppgifter på de inför domstol avlagda bekännelserna om häxeri ock trolldom.

Följande, som Lillianschiold förtäljer, är tydligtvis referat av dylika bekännelser ock kan, som tillägg till föreliggande samling protokoll, förtjäna anföras: "En del spytter 3 gange paa en kniv for at forgjøre sin næstes Legeme, som besmøres dermed, paa det at skind og hud maa gaa af. En anden tager salt med sig i kirken for dermed at gjöre andres fæ skade. En tredje forlyster sig ved at vække storm ved 3 knuder paa et linklæde. Andre bekjendte, at de ved at stikke den höire fod i sjöen kunde reise veiret efter sin vilje. Ved skummende vand og melk paa ilden beskadigede de sin næstes Legeme. Ved at sætte gjetehorn under bugen udmelkede de en andens fæ. Dels uddelte de sin traad af uld og linned til fiskeriets lykkelige fremgang. Andre ved prætu, pratum, nestrum og nostrums væmmelige udløb det onde forsæt udrette. En beskadigede ved eg i vandstampen andens idræt tilsjös, og der var anden mere vederstyggelighed, som pennen væmmes ved at röre ved.

Men forat læremesteren ved sin skikkelse eller navn ikke skulde vække afsky hos liebhaveren, saa udstofferede han sig, med slangeættens træskhed, hos den vankundige almue med

¹⁾ Speculum boreale ingår i Thotts samling i Store kongl. Bibl. i Köpenhamn. Samtliga i denna inledning förekommande citat ur Spec. bor. äro anförda efter Helland, Finnmarkens amt i "Norges land og Folk".

zirligere navne, som Fris, Pax, Marcus, Sadum, Mamo Dominicus, Asmodo, Lange-Rømer, Machuæt, Zacharias, Lour (flere af disse navne er benævnelser paa onde aander i svartebögerne) og deslige, og præsenterede sig endog i adskillig gestalt, nu i lignelse av hund, nu som en mand uden hoved, nu som en karl i sorte klæder, nu i hvide klæder som en engel, ja ofte ogsaa som en fugl. Nu lokke madens fulhed dennem anrette ved madfisk, smør og brød, ja ved øldriicken, at alting for dennem desmindre væmmelig som sælsom maatte falde; i alt arbeide dog dis skadeligere en geist. Blandt finnen tilfjelds udretter han sit spil ved at fortrylle stenklippen, til der svares, som de sig indbilder, som dernæst paa runebomben en og anden videnskab at utlede, ja, desmere, ondt at udvirke”.

I samband med denna Lillianschiolds relation rörande häxväsendet ock dess apparat må nämnas, att sådana i Sverige vid häxeri typiska tillbehör som ”smörjhornet” ock ”bäram” (”smörkatten” eller ”mjölkahren”) icke omtalas i protokoll över häxprocesser i Finnmarken.

Däremot omnämnes ett annat instrument, en signalpipa¹, medelst vilken man kunde framlocka sin ”gud” eller ”apostel” — den onde eller någon av hans anhang — för att med dennes hjälp åstadkomma häxkonsterna. Uppgifterna om kontrakts avslutande med tjänsteanden eller ”avguden” ådagalägga en rätt nära överensstämmelse emellan lappsk ock finmarksnorsk övertro. Omedelbart efter det en häxa avslutit sitt kontrakt med djävulen, får hon i regel hos sig installerad en ”gud” — ”til sin tieniste”. Om lapparna heter det i Nærömanuskriptet (förf. av Magister Randulf, 1723, publicerat av Qvigstad i ”Kildeskrifter”, 1903): ”Naar nu een Fin ikke haver udvalt sig nogen anden Saivo eller Angelum tutelarem, tilbyder een eller toe sig selv til hans Tieniste, hvorpaa hand effter foregaaende mundtlig Contract, som kand bestaae af adskillige Poster, saasom: at hand skal hielpe ham til et rigt

¹) I Linnæi Öl. och Gotl. resa, s. 330, talas det om ett dylikt signalinstrument (”Wij blåste på det helgade hornet, utan att dieflar framkomme”); för övrigt finnes instrumentet i fråga ej omtalat i mig bekant svensk litteratur, som behandlar häxeriväsendet.

Gifftermaal; til at veyde løkkelig; til at runne¹ krafftelig etc, strax antager ham og, som bemelt er, bruger hans Tieniste og omgaais med ham som sin Tiener eller Cammerat.”

Den omständigheten, att ryktbara lappska offerplatser² lågo spridda i trakterna omkring Vadsö, Kiberg ock Vardö, där ju häxväsendet mäst florerade — Finnmarkens ”Blåkulla”, bärget Domen, låg i närheten av Vardö — torde hava kunnat medvärka till att i de trakter, det här gäller, element nr lappsk övertro lätt införlivades med norsk sådan eller tvärtom.

De rättsliga stadganden, som man hade att gå efter vid doms fällande över sådana, som gjort sig skyldiga till häxeri, lyda i Fredrik II:s recess: ”Naar Kirkenævn haver oversvoret nogen, som for Troldoms Sag er anklaget, da skal den, som oversvoret er, ikke strax rettes men blive besiddende, til saa længe Sagen indstævnes til Landstinget, og Landsdommeren da at dømme derpaa”; ock i Kristian den V:s lag: ”Befindes nogen Troldmand eller Troldquinde at have forsvoret Gud og sin hellige Daab og Christendom og hengivet sig til Djævelen, den bör levende at kastes paa Ilden og opbrændes.”

Att märka är, att ovan anförda föreskrifter i Fredrik II:s recess skärpas genom en särskild instruktion (citerad av Lillianschiold) för länshärren på Vardöhus, varigenom denne ålägges att ”haffve it alvorligt oc strængt indseende, at de som bevisis at bruge Troldomb, ved Dom oc sentenz uden al naade aflifuis. Ere nogen mistænkte, at de sliq konst vide oc dog ej bevisis, at de den brugt haffver, de skal du forvise aff dit Lenn.”

Antalet av dem, som enligt här publicerade rättegångshandlingar under åren 1620—1692 dömdes till ”eld ock bål”, var 43 (därav 2 män). Tydligtvis voro dock offren för häxeri villfarelsen uppe i Finnmarken flera, än vad nyssnämnda

¹) Runne ”trolla medelst lapptrumma”.

²) Enligt utdrag ur den Kallske saml. (i Store Kongl. Bibl. i Köpenhamn), nr 227 fol., vilket benäget lemnata mig av Prof. K. B. Wiklund, var bland offerplatserna i fråga ”Sæide-Vack [seitedalen], lidet udenfor Kiberg”; vidare upplyses om, att ”der skal og have været en Afgud paa Svartenæs og næst ved Wardöer, paa Haarnöen, en anseelig Afgud og Offer sted, som er mange historier om; it. paa Hamningberg samt Syltevigs og Mackours Næss”. — Jfr Leem, Beskriv. över Finnmarkens Lapper; Topogr. Kart. over Norge, ø 3, ø 4.

tal ger vid handen. En år 1621 dömd häxa var ställd till ansvar efter angivelse av ”7 troldquinder, som ere brent”. Häxprocesserna med ty åtföljande exekutioner voro ingalunda i sin första begynnelse 1620, det år från vilket de första protokollen i föreliggande samling datera sig, utan började på en tidigare tidpunkt. Enligt Lillianschiold skulle häxprocesser pågått från ock med 1610 ock under tiden 1610—1688 i Finnmarken 80 personer, därav 8 ”finnar” (7 män, 1 kvinna), dömts för trolldom.¹

Av dem som — enligt förefintliga rättegångshandlingar — stodo åtalade för häxeri ock trolldom, blevo endast två fullt frikända, en blev dömd till landsflykt ock förlust av egendom, ett fåtal hänvisades till högre rätt — så var exempelvis fallet med några barn.

Tortyr användes för att framtvinga bekännelse. Vilka former av tortyr man brukade, förutom vattenprovet, finnes icke i handlingarna angivet. Man finner dock av andra källor, att vattenbehandlingen (”söbrug”) spelat en framträdande roll i Finnmarkens något säregna rättsväsen.

Det var under vistelse i Norge med understöd av Uppsala studentkårs nordiska resestipendium som jag, under studier i Trondhjems stiftsarkiv, kom att uppmärksamma de i rättegångshandlingar från nordliga Norge ingående skildringarna av häxprocesser i Finnmarken. Som jag emellertid på grund av den begränsning, min reseplan medförde, icke hade tillfälle att i Trondhjem göra utdrag ur originalhandlingarna, beslöt jag att för publikation använda den Videnskabselskabet tillhöriga avskriften av rättegångsprotokoll rörande häxprocesserna, vilken jag fick låna till Universitetsbiblioteket i Uppsala.

Till Riksarkivarie Kristian Koren samt till Videnskabselskabets Bibliotekarie i Trondhjem står jag i tacksamhetsskuld för visat vänligt tillmötesgående. Arkivarien vid Stiftsarkivet i Trondhjem, J. Friis, har värkställt korrekturläsning av

¹) Finnmarkens befolkning utgjorde under 1600-talet i medeltal 3,500 personer, därav ungefär en tredjedel ”finnar” ock kväner.

detta avtryck under jämförelse med originalhandlingarna ock därvid kompletterat detsamma med partier, som i avskriften fattades eller blivit förvanskade. Jag stannar i stor förbindelse till Herr Arkivarie Friis för det arbete, han sålunda påtagit sig.

Ävenledes önskar jag här uttrycka min tacksamhet för den värdefulla hjälp, jag i detta som annat mitt studiearbete av Prof. J. A. Lundell fått mottaga.

Uppsala i april 1913

Hulda Rutberg.

Udskrift

Af Wardöehuus Amts gamle Justits Protocoller, som tilforn kaldtes Ting-Bøger, for saavidt derudi forefindes adskillige sælsomme Troldoms Beskyldninger, derpaa fulgte Undersøgninger inden Ting, Prøver og mange forunderlige egen Bekiendelser af de saggivne Personer, deslige Sagers endelige Domme med meere der tilhørende.

Anno 1620, den 13 Majj, holdtis Laugting i Omgang. Retten betientes af Sorenskriver Niels Jensen med Laugrettismænd.

Huor opstoed Söfren Nielsen, K. M. Fouged offuer öest Finmarken, och i Rette kaldet Quinde vid Naffn Karen Edis Dotter, som haffte liggit i Lössagtighed med en ung Karll vid Navn Johannes Oelsen, som sigis at skulle haffue huer andre til Egte. Och der hun fremkom, bleff hun vti andre atskillige Moder beskyldet som epterfølger.

Först fremkom Jacob N., thienendis i Haab, och beklagid sig, att hun haffde tilsagt hannom i Willum Jemptes Stuff(ue), at hand laae i Handell med Ingeborg thiene Abraham och Johannes skulle haffue Skyld derfor, men hand skulle ligevell faae Scham for sin Vmage. — Och derepter er hans Ryg sönderbruden, som nu siunligt er, och hand hiender derfor mistenker.

Anders Rasmussen i Omgang beklagid, at hans Quinde haffde 2 Halsklæder at sye for ommeldte Karen, och der hun skulle hente dem hiem och ikke haffde att betale Arbedts Lön med, fick hun dem iche. Da sagte hun: ”Noe, Noe, det

schader intet. Du mot wel beholde dem.” — Och strax der-
epter fick hun ondt og gich (i) langh Tid wid en Stauff.

Da gich hand ned till for omeldte Karen och sagde: ”Der-
som du tager iche det onde fra min Kone, du haffuer hende
paalagt, skal ieg wide det hos dig”.

Da sagde hun: ”Kunde ieg giöre noget, skulle ieg giöre
det Först med digh. Bed din Qvinde komme til mig”. Og
der hun kom til hende, fik hun strax beder og gich stafflöss
hiem igien.

Niels Steffensen ibm bekiende, att (hand haffde hört
samme ord av forn:e Karren. Sanders Jacobsen bekiende, att)
Abraham i Haab sagde til Johannes Oelsen: ”Epterdi du
haffuer gjort min Thieniste Quinde med Barn, da schaff hende
noget thill Kost.” Hand sagde: ”Kand iegh faae nogid, vill
iegh nye hinde det”.

Det fortögte Abraham och wilde slagid hannom paa
Munden. Da sagde Find-Karri: ”Slor du hannom, [da] bliffuer
der Fanden löss”. — Det tilstoed for ommeldte Johannes for
Retten.

Ock strax der epter vaar forn:e Abraham og fleere med
lunkers Baad i Flöttningh thill Madkurff(ue). Da bleff Abra-
ham paa hiem Reijsen i Baadsfjord aff et Skib, och der den
förste Baad kom thil Omgang, spurde foromelte Find Karri
Johannes ad: ”Huor er den anden Baad?”

Hand swarit: ”Den bleff tillbage i Baadsfiord, epter os.”
Da sucke hun och sagde: ”Ach, ach, hand sagde, huad scha-
der digh.” Hun taugde stille.

Anden Dagen den anden Baad kom hiem och sagde, att
Abraham war bleffuen, suarede hun: ”Det viste ieg vell till-
forne”. Och Ranild Joens(daater) bekiende, at for omeldte Find
Karri sagde nogid thillforne, at ”war det iche for dij andre
gott Folkes Skyld, war det en ringe Schade, om Abraham
kom hiem igien eller ikke.” Og Johannes Olsen ydermere
bekiende, at hun havde sagt thill hannom: ”For ieg digh
iche, skal du iche have nogen i Finmarchen.” Og derfore
icke torde giöre hinde [nogit] imodth, thi hannom fryktede,
hun skulle giöre ham ondt. Och derhos suor wid sin Salig-
heds Eed, hand wille döe derpaa, at hun kunde Troldoms
Konster.

Efter forberöte Beskyldningh er hun proberit paa Söen og ikke kunde siuncke, men flödt som en Dubbel.

Siden bekiende hun i gott Folckis Nerværelse, att hun alt for meget var indbunden med den onde Dieffuel, og derhos sagde, at havde ikke Mester Mogens skubbid hinde ind i giennem Dören, (d)a havde Dieffuelen faaet hende i Söen igien, saa Folcket icke skulle [faae] wide, hvor hun toeg Weijen. Och sagde, det förste hun blev indbunden med Dieffuelen, waar den Tid, hun waar Töes og gietet Fee uti Marchen; faldt hinde en Töngge paa vdi en Höij, og midlerthid kom der en stor, Hövitlöss Mand thill hinde och tillspurde hinde, om hun soff. Hun suarit: "Iegh huerken soffer eller woger." Da haffde hand i den eene haand en stor Knippe Nögler og böd hinde dem [med ort]: "Dersom du will annamme disse Nögeler, skall det gaee for sigh alt det, du slar paa i denne Werden." Da bleff hun waar et smucht Baand, hand haffde [i Haanden]. Hun sagde: "Gif migh det Baand. Ieg kand iche omgaaes med Nöglerne." Da fik hun Baandet. Og der hun kom hiem, bleff hun forbistret. Og ydermeere bekiende, at Dieffuelen gik altid siden i Sælskab med hinde, naar Præsten ikke waar hos hende.

Och nu i Præstens, Hr Mogensens, Nerværelse den Thid, hand berette hende, bekiende hun, att hun waar skyldigh i Abraham Nielsens Död for for ommelte Johannis Skyld, som för er rört. Noch bekiende hun, att naar hun ikke wille giöre Folck ont, da plagide Dieffuelen hinde saa ynkeligen och strachte hinded Lemmer, saa der gich Blod af Næse og Mund paa hinde og bleff, som hun waar half forbistret. Derfor motte hun faae hannom nogit ad vdrette.

Dernæst bekiende hun, at hun waar og skyldigh i S. Hendricks Död af Gangvig. Efter di haffde længe wæret Uvenner i Haab og waar nu bleffuen Uenner igien, wille hun rejse derfra thill Omgang och bad hand wille lone hende en liden Gryde.

Hand sagde Neij. Hun sagde: "Wil du iche, kand det være." Det schede om Löwerdagen. Och hun droch derfra til Omgang, og om Mandagen blev hand, selv tredie.

Och hun bekiende, att hun war skyldigh i alle deris Död, thi saa snart hun bleff ured paa nogen och hun sagde: "Giff

den onde (mand) thager digh", eller önsker dennom ont, strax waar den Onde tilstæde.

Och nu paa hindis yderste robte hun och sagde, at Lisbeth Rasmus Joensens i Omgang og Anne Morten Niensens i Langfiorden waar begge lige saawell skyldigh som hun i Trolid oms Konster.

Efter forberört Lejlighed och egen Bekiendelse er hun tilfunden at straffes til Ild og Baal.

(Anno 1621, den 26 Aprilis, höltis atter ting paa Vardöhuss, som Söffren Nielsen, K. M. fougid, och sorenskriffuer Niels Jensen med visse eptern:e laugrettismend udi Welb. Hans Könings egen nærværelse — — — — —)

Da bleff for Rette fört en Quindis Personn hwid naffn Kirsten Seffrensaater, Anders Johansens aff Kiberigh, och K. M. fougid Söffren Nielsen tillspurde hinde, huad aarsage der waar till att saa mange troldquinder haffner hinde udlagt for töffuerie och troldkonst at kunde omgaaais med; om saa waar, at hun nu godwilligen ville det bestaa, skulle hun iche bli pint.

Huilket hun hardelige benegtet, at hun iche kunde den kunst, men de at haftue schammelige löigit hinde paa. Och eptersom siu troldquinder haffde udlagt hinde for samme konst at kunde, epter som hun nu selff paahörde huer deris bekiendelse offuer hinde eptir deris dommis formeldningh, som bleff lest for hinde, at hun waar mester och Admiral for dennem och haffde selff lert en part aff dennem, bleff hun tilfunden at proberis paa söen. Der hun det hörde, at hun skulle proberis paa Söen, sagde hun, att hun goduilligen ville bekiende, huad hinde witterligt waar.

Först, der hun waar vid 16 aar gammel, kom hun, till Helsingör till en gammel quinde, hindis naffn kunde hun iche nu komme ihue, och som hun en dag skulle gaae ud paa marchen och hente nogle gies hiemb for samme quinde, kom satan til hinde som en hund och sagde: "Wiltu lere troldombskunst? Da skall det lyckis dig huad du sla[a]¹r paa i

¹) Ändrat av utg.

denne werden". Och hun da motte forseure Gud och den pakt, med hannem i daaben giort waar. Och hand fölgede hinde ind i husit till den gamell quinde, och hun leste for hinde och lerde hinde. Och saa proberit hun samme hindis konst med en Nöst garn paa Wand. Da löb den rund omkring paa Vandet, och hun haffde löst der aff. Siden brugte hun iche den konst i 10 aar.

Hun tiende Jens Holm, kom saa op till bergen och tiende Hendrich Horenberg 7 aar.

Da kom satan till hinde igien, i en hundtz lignelse som tilforne, och var wred paa hinde, for hun iche brugte den konst, hinde war lert.

Saa gaff hun sig till hannem igien.

Och siden bleff hun giffit med Anders Johansen och drogh till findmarchen och haffuer hafft hannem paa 24 aars tid. Och siden hun kom her Nord, begynte hun at pröffue sin konst igien med en hindis egen kalffue och bleste paa den, saa döde hand strax och brast sönder. Och bekiende hun, at hun haffuer werit med di andre i selskab, ligesom de haffuer bekiennt offuer hinde, uden at hun iche vaar her Juellaffen paa balduolden sidst, iche heller paa Lyderhorn siden deri sommer, hun war sør seilit. Da vaar di en hel haab forsamlet, som hun iche ner kiende dem alle ih[aa]b¹.

Och bleff hun tilspurt, om hun waar aarsage i Hendrich Meijers död.

Da bekiende hun, at de trettet sammen om en hield[e]¹ och derfore bandit hannem och ynsket hannem ont, thi naar en er vred paa en anden, ynsker di huer ander iche megit gott.

Den 28 Aprilis ware vi forskreffne forsamlit igien paa Wardöhuss.

— — — Dernest opstod Söffren Nielsen, K. M. fougid, och lod i Rette föres för Kersten Söffrens datter och tillspurte hinde för Retten, om hun nu wille i laugrettet deris nerueelse tilstaa och bekiende, huis hun i gaar de for her Oluff Karlsen, hannem, Sander Meen och flere gott folck bekient haffuer.

¹) Ändrat av utg.

Da goduilligen bekiendte hun for Retten, att den Julleafften, det onde Veer ut var udgiort och de mange folck bleff, gick hun ned i hindis boe at tappe en kande öll till hindis folck. Da ropte Elsse Knutzdaater till hinde, som hun gick med kanden, och sagde: "Kom hid! Nu ville vi giöre weer ud for Anders blommis och Anders Rasmussens folcks skyld, at de skulle bliffue."

Och Elsse sagde hinde, Bertell Hendrickssen vaar her.

Och hun bekiende, att hun med di andre, som brente ere, vaare der forsamlet. Och de bant huer deris knude paa et stöcke snör, och huer bleste derpaa. Saa kom det onde weer, och di mange folck bleff.

Ydermere bekiende hun, at hun forgangen Julleat hente Marrite Oelsdaatter hinder i bergen och vaar i en hundelignelse och sette hinde ned her i Vardöen paa baldwolden, och hun vaar self i en tispelignelse. Da vaar der flere forsamlet, och to vaar i warielignelse. Den ene vaar smaall, lang och sort om hoffuedet, det var Bertel Henrichsen och hand skreff for dennem. Den anden vaar thyck och huid for bröstet. Det vaar Eluffue Oelssen.

Och der drack di, dantzet och legte och Elsse Knutzdaatter schiente for dennem.

Widere bekiende hun, att Elsse sin daatter Mette vaar och med dennem och vaar i en graa kattelignelse.

Och widgick hun alt, det de andre haffde bekient offuer hinde, uden alleniste, att hun iche vaar admirall for dennem. Att denne hendis bekiendelse vaar sant, wille hun der paa anname Sacrament och gerne döe.

Da epterdi hun tillforne er udlagt aff 7 troldquinder, som ere brent, saa och nu i dagh saawell som tilforne, den 26 Aprilis, self bekiender, att haffue lert troldkonst och gjort megit ont dermed, er hun tilfunden at straffis paa hindis lifff till Ild och boell, uden K. M. ombudtzmand hinde anderledis benaade will.)

1621. Anno 1621, den 9 Augusti, holdtes Ledings-Ting i Omgang, som velagt. Sören Nielsen, Kongl. M. Foged over

Öst-Finmarken, og Niels Jensen, Sorenskriver, og Laurettesmænd holdte.

Hvor K. M. Foged i Rette førte en Qvinde Person ved Navn Lisbeth Niels Dotter, eftersom hun tilforn var berökt af Find Karri for Troldoms Konst at kunde.

Dersom saa var, hun det nu godvilligen upiint wille bestaae. Da benegtet hun det haardeligen og sagde, at forbeholdte Find Karri havde löjjet paa hende.

Da svaret Anders Tostensen, at hand og Bent Lauritzen havde hört i Gangvigen af forbemeldte Find-Karri, længe för hun blev antast (for Töffuerie), at Lisbeth i Omgang kunde ogsaa Troldkonst, have fra Folk, hvad hun ville, og tökte ingen Synd at være at dræbe en Mand eller to. Og efter hun var berögt for Töffuerie (o: Troldom) og ikke ville vedgaae det, blev hun tilfunden at probes paa Söen; og eftersom hun er udkast, haver hun flött paa Vandet som en Dubbel, s(om) meenig Mand saae derpaa.

Siden derefter bekiendte hun godvilligen, upiint, at det förste hun lærte denne Troldkunst, kom Find-Karri til hende i hendes Giede Gamme og tilraadde hende at lære denne Konst, ungefær en 5 Aar siden; og strax kom Satan til hende i en graae Bukkes Lignelse i Gammen. Da sagde Find Karri, at (hun schulde) lære hende at vie Melk (fra)and(re)M(e)nds Qvæg, naar hun ville. Men för hun kunde lære denne Kunst, maatte hun försvære (sig) Gud og den Pagt i Daaben giort var, og saa love at tiene Satan med Legemet her i Verden, ligesom Find-Karri tilraadde hende. Og naar hun siden brugte den Kunst, da toeg hun et Giede Horn og satte Underbuggen paa en Buk, Gied eller andet Qvæg og melked saa hvis Qvæg hun ville, en heel Bötte fuld, hvor tit om Dagen hun ville. Og dette kunde hun bruge siden al den Stund, Find-Kari levet, men efter hun var refset, havde det ingen Magt siden. Ydermeere bekiendte hun, at hun var med at forgiöre Hendrick i Gangvigen og de med hannem var paa Baaden.

Og var de en heel Hob forsamled (samme) Tiid paa et Skier uden för Omgang, somme i Gieder, somme i Kattelignelser.

Videre bekiendte, hun var med at forgiöre Abraham Nielsen, gom blev i Baadsfiord; at som hand ville gaae til Skibs-

borde at giöre sit Behov, stöerte de hannem need af skibet, saa hand blev.

Endnu bekiendte hun, at forgangen Iuel, 1619, var de forsamlet her paa Volden i Omgang, drak og dansede de der, og Anne i Langfiord og Abrahams Marrit var med dennem og mange i Varg og andre adskillige Lignelser, som hun ikke kiendte.

Hvorimod Anne i Langfiord[en] var tilstæde og haardeligen benegtet, at hun aldrig havde (verrit) med hende i saa Maader ikke hun heller skulle sige hende noget af den Kunst at have lært eller kunde i nogen Maader.

Da blef Lisbeth tilspurgt, om hun ville derpaa annamme Sacramentet og döe.

Da svarede hun Ia, at hvis hun nu havde bekiendt, var altsammen sandt, derpaa(a) ville hun gierne döe.

Efter forberört Leijlighed var K. M. Foged Dom begiendes.

Da, efterdi hun tilforn var udlagt for Troldom og nu selv det upiint bekiender, er hun tilfunden at straffes (paa hinders liff) med Ild og Baal.

(Anno 1621 den 25 Augusti stodt Ledingstingh i Gansnes

Samme dagh bleff i Rette kaldet en quinde vid naffn Mette Thorgierdsdaater, som Bastian Hess tilspurde, om hun haffde werit med på Balduolden i Bondöen i forgangen Vinter, Eptersom Kirsten haffde hinde udlagt. Da benegtet hun det haardeligen, att hun icke viste nogidh aff den konst. Da tilspurde hand Menige laugrettet och gandske Almue, om der var nogen som viste med hinde, enten hun haffde giort nogen ont eller loffuit ont Ud.

Huortill de alle suarit, at de aldrig viste nogid med hinde, andet end det som erligt ehr i den sagh.

Bleff derfor den sagh Opsat till Waartingh til videre forhöringh.)

Anno 1621, den 31 Augusti, stöed Ledings-Ting i Hammerfest, som ærlig og velagt. Foged over Vest-Finmarken, Bastian Hes, Niels Jensen, Sorenskriver, og Laugrettesmænd holdte.

Hvor Bastian Hes fremkaldet en Find af Lerritsfiord ved navn Ole Olsen og tilspurgte ham, om hand nu ville være stændig, hvis hand forgangen Vinter havde sagt om Jnger Torchild Andersens.

Da berettede hand, at hun havde sagt, at hun ville tage halve Parten af Niels Rogh hans Slette fra hannem og stukket derefter.

Da blev for omeldte Niels Rogh, selv fierde, i stille Væjir inde paa en Vig udi Rognsund.

Hendes egen Mand, Torchild Andersen, eftersom hand og havde sagt forgangen Aar, at dersom hans Qvinde skulle brændes, skulle der to brende med hende, hvilket hand og nu for Retten bekiendte og sagde, at Anders Baardsens Qvinde var den ene og Niels Druehens Qvinde den anden.

Giord Joensen i Komagfiord bekiendte, at Jngri skulle have forgiort 4 Liv tilforn, hvilket Ole Olsen stadfæstet og beretted, at for nogle Aar siden blev hans Broder, ogsaa selv fierde, og gav hende Sag, derfor at hun skulle lovet hannem det for noget Höe, hans Renner havde ædet af hendes.

Siver Rogh beretted, at den Tiid, hans Fader var bleven, sagde foromeldte Jngri: "Nur er ieg om min Hals."

Efter saadanne Beskyldninger, som alle klagede, og hun ikke ville bekiende, blev hun tilfunden at probes paa Söen, og som hun er udkast, haver hun flött paa Söen som en Dubbel. Siden haver hun bekiendt, at hun lærte den Kunst af en Qvinde i Langenes, ved navn Kari, og ydermeere bekiendte, at Ranild, Anders Gundersens Qvinde, forgiorde Hr Hofuer i Meefiord. Hun bekiendte og, at Anders Baardsens Qvinde havde forgiort Ingerij, sin Dotter. Nok udlagte hun Rasti Rauelsen, at hand havde forgiort Anders Davidsen og Oluf Rasmussen. Ydermeere bekiendte hun, at Find Thorsen og Anders Gundersens Qvinde havde forgiort Hr Christen Niels i Meefiord.

At denne hendes Bekiendelse var sand, derpaa ville hun gierne döe.

Efter forberört Lejlighed og egen Bekiendelse er hun tilfunden at straffes paa hendes Liv til Baal og Ild.

Samme Tiid blev i Rette fordret en Find ved Navn Rasti Rauelsen og var udlagt for Troldoms Kunst at kunde.

Da beretted Rasmus Baardsen, at for nogle Aar siden, der hans Ingeborg boede i Slethnes og var forgiort med Vildelse og besæt og der hendes Fader, for omeldte Rasmus Baardsen, kom til hende og spurgte, hvad hende skade, om hun mistænkte nogen at have gjort det, da klagede hun paa Rasti, og strax loed Rasmus Baardsen hannem hendte. Og der hand kom, truede hand hannem og sagde: "Tager du ikke det Onde af min Dotter, du haver hende paafört, skal ieg have dig paa en Ild." Og hand drog strax derfra, og Rasti blev igien. Og anden Dagen derefter blev Ingeborg vel tilpas. Og det Onde, hand toeg af hende, satte hand i Bent Ellingsens (Ked, og strax maatte de slaae den ihiel og kaste den saa i Söen, som baade Bent selv, saa og Ingebreet Johansen, Thimand Hendrichsen og Zacharias Hendrichsen bekiendte det sandt at være.

(Sl) Oluf Rasmussen havde beklaget sig for (S.) Hr Christen, Hans Johansen og Zacharias, at hand ikke maatte faa den Koe hos Rasti, ikke heller hand torde tage den, thi Rasti sagde til hannem, at dersom hand toeg den Koe, skulle hand ikke komme hiem med hende. Og Zacharias skulle ikke heller nyde hende, om hand endskiönt fik hende.

Efter forberört Lejlighed og Beskyldninger og derforuden var udlagt for Troldom og ikke ville bekiende, blev hand tilfunden at probes paa Söen.

Der hand det hörte, bekiendte hand, at hand var Aarsag i Oluf Rasmussens Död, thi den Tid Oluf Rasmussen var hende i Klobben, bad hand Rasti, at hand ville hielpe hannem med Bör (dvs: Medvind), at hand kunde komme hiem. Da gik Rasti ned til Söen og vasked hans Fod, og som hand kom op igien, sagde hand til Oluf Rasmussen: "Husbonde, du faaer Bör og Landvær nok i Dag." Og hand bekiendte, at den Bör, hand havde udgiort, kom for haart.

Og det onde, som Ingeborg havde, bekiende hand og at hand toeg det fra hende. Endnu bekiendte og udlagte hand

Oluf Siverson, at hand havde forgiort og ombragt Anders Davidsen. Nok bekiendte hand, at Find Thorsen havde forgiort og ombragt Hr Christen i Meefjord og Anders Gundersens Qvinde var i Raad med.

Dette foromeldte haver hand upiint bekiendt, og at det var sandt, ville hand gerne döe derpaa.

Efter forberört Leylighed, er hand til funden at straffes paa hans Liv til Ild og Baal.

Nok blev i Rette kaldet for ommeldte Find Thorsen, eftersom hand er udlagt av tvende, som skal lide for Töfuerie og ville og döe derpaa, at hand kunde Troldoms Kunst og at hand havde forgiort Hr Christen Nielsen.

Da be(rette) Rasmus Baardsen, (at) Hr Christen ha(ffde) sagt for hannem, at hver Gang hand havde havt Trette med Find Thorsen, havde hand vederfaret ondt; hvilket og meenige Mand bekiendte at have hört af Hr Christen, at hand har sagt, at dersom hand kom noget til paa Reijsen, skyldte hand ingen anden for hans Död end Find Thorsen.

Efter saadanne Beskyldninger og (ud)dlæggelser og intet ville bekiende, er hand tilfunden at prøberes paa Söen, som hand og selv begiærte. Og som hand er udkast, har hand flödt paa Söen som en Stok. Siden bekiendte hand at have forgiort Hr Christen.

Da blev ham tilspurgt, hvem hannem ha(fde) lært denne Kunst. Da svarede hand, at Fanden havde lært ham den og ingen anden.

Efter forberört Leylighed og egen Bekiendelse er hand tilfunden at straffes paa hans Liv til Ild og Baal.

(1625 den 22 Aprilis Stod Waartingh Paa Waardöehuss, som Söffren Nielssen, fougidt, och Niels Jenssen, schriffuer, med Almuen holte.

Sammedagh frem kom for retten Gundell Oelssdater och Igien bleff förhört, Eptersom hun tilforne den 24 9bris 1624 Er förhört och Anklagidt Aff Oluff Nielssen, Jörgen Berntzen och Oluff Hermansen, Som hun haffuer loffuit ont, som paa

Kiende medt mange flere Vidnisssbyrdt och Vitlöfftige Handell, di haffuer hafft medt hinde in Nouemb: Maanit, och den 1 Decemb. hindis egen bekiendelsse, som findis Alt indfört i en bogh, Söffren Nielssen schreff, som er her tilstede.

Da, epter som hun i dagh er Kommen for rette och Iche Kunde sig Er Klere for di mange beschyldinger och Winde, som er Imod Hinde, Saa och Att Hun er Proberit paa Söen, dissiligiste hindis egen Wpint bekiendelse, som hinde selff dömer, er hun tilfunden at straffis paa hindis Liff till Ildt och boell.

Den 25 Aprilis, Epter hun Vaar dömbt och dommen beschreffuen, bekiende Hun dogh Wpint, at Ingeborgh Oluff Mogensens i Haffningbergh Waar medt paa balduolden Jule-nat med di Andre och haffde en Klede i haanden med en Knude Paa. Och Hun kiende Ingen Anden end hinde, for di Andre Vaar i Katte- och Hunde Lignelsse. Men Hun sprand for di Andre ock Waar schichit som et Mennische offuen bel-tet, Men Neden Wschichelige.

Nu Hun bleff pint, bekiende hun i Ingeborgs egen Ner-uerelse, At hun haffde en langh Compan med sigh, schichet som en Karll, dogh hun Kiende hannem Intet.

Anno 1625: Den 20 Maj Stod Laugtingh Paa Wardø-huß Wdj Erligh och Welb: mandt Hanns Kønighs Nerue-relße Sampt Erligh och Welb: mand Jørgen Hendrichsen Laugmanden offuer Nordlanden och Findmarchen, Saa och Söffren Nielßen, Fougidt, och Niels Jenßen, Sorenschriffuer, medt Almuen holte.

 Sammedagh bleff Jndfordrit for Retten Ingeborgh Jørgenß-dater aff Haffningberg och hinde tiltalet for troldombs Kunst at Kunde, Eptersom hun tilforn er Wdlagt aff Gundell Oels-dater, som bleff brent.

Da haffuer hun benegtet alt, Wden alleniste hun sagde till Jacob Pedersen, at hindis mandt schulle Made for Reffue. Och handt gaar och schiuder och schrener[?] det bort, schulle det fortryde hannem.

Och Jacob Jche Kunde beuiße hinde Nogen gierningh offuer. Och berette Jacob, at Oluff Mogensen tende Knysche

och Smøgedt Wnder hans schiorte och handt Fich bedre en Kort tidt; och Torben Oelßen Maalte hannem.

Epter Saadan beschyldinger och Jngen prouff Kunde Wi Jche dømme i den Sagh, Men medt denne Maalen och smøgen, som er giort och brugt aff Oluff Mogenßen, Thorben Oelßen, och Jacob, som haffuer det samtøgt och brugt, Ere tilfunden at bøde Epter K: M: thrøgte Patentis derom detz Jndholdt.)

[Anno 1626, den 24 Juli, stod Sommerting i Wadsöen, som Niels Knudsen, Foged, Nels Jensen, Sorenskriver, med LaugrettesMænd holdte.

Samme Dag fremkom for Retten Karen Mogens Dotter og begierede sit Skudsmaal. Da svarede Almuen, at de kunde give hende Skudsmaal, som de havde hört til, og kunde de ikke benegte, at de jo havde hört, at hun tilforn haver [været]¹ ber[ö]gtet¹ for Troldom. Og eftersom Andbiörn Rasmussen havde ladet stevne for omeldte Karen i Rette, for at hun skulle have forgiort hans hustrue, Sineue; og förde strax sine Prouff, som var udskikkede af forommeldte Karen selv till for ommeldte Sineue, som da laae haardeligen krank i en ynkelig Sygdom.

Da sagde Sineue til Erich Thörgersen, Niels Pedersen, Johannes Jngebrethsen, som vare udskikkede til hende, at Andbiörn og hun kiöbte en Tönde Syre af for omeldte Karen Mogens Dotter, og den förste Drik hun drak deraf, som hun var paa Öen hos Dyrene, fik hun saa ont, at hun med Nöd kunde vinde hiem, og siden var hun altiid syg.

Dernest sagde hun, at engang, hun kom ind i Jens Andersens Huuse, da var Karen derinde. Da sagde hun til Sineue:

”Ia, Barn, Du kaldte min Sön Stor Lippe og ville ikke have hannem. Det skal fortrydes.” Og slog Hænderne i Hob sammen.

Ydermeere sagde for ommeldte Sineue til for ommeldte 3 Mænd: ”I, gott Folk, dersom ieg nu döer, da er Karen skyldig i min D[ö]d. Og dersom ieg faaer min Helbred igien, da vil ieg brænde for hende, saa framt ieg ikke kand beviise hende det over, at hun er skyldig.”

¹) Så rättat av utg.

Og om den Sygdom, hun havde, berettede de, saavel som Lauritz Brosen, Axel Skredder og mange fleere, at hendes Liv var sortblaae rundt omkring hendes Navle og meget stort ophovnet og 11 Huller paa den venstre Side af hendes Navle, som de havde været stukne med smaae Syle. Og berettede Her Niels, at de vare og paa Brysterne, siden hun havde annammet Christie Legem og Blod.

Anders Nielsen berettede, at der hand skulle roe herinde og hand med Oluf og Jetmund laae til Kost til Olsens, da kom nogle Ord imellem Karen og Anders og hand sagde, "Ieg agter intet din Troid Dievel." Da sagde hun: "Du skal faae Skam derfor." Strax derefter blev hand syg i hans Side og need i hans Knæe og laae krank derefter saa nær et Aar:

Efter saadan Beskyldning og Binde efter den Dödes Ord blev hun tilfunden at prøberes paa Söen. — Da flöd hun som en Dubbel.

Siden bekiendte hun, at Narve Anne havde givet hende en Drik Momgat engang.

Deraf fik hun det, at hun kunde fare og flyve i Væijret, hvor hun ville. Kom saa paa et Bierg; der var adskillige Fugle, Dyr, Hunde, Katte, Ulve, Biörne og andre Dyr, og det var en S:t Hans Nat.

Deslige bekiendte hun, at hun kom udi den Tönde Syre hun solgte Sineue, nogle Gres Lög med noget sort Tingest, som Muld, og kastede i Syren og læste derover Fader vor tilbage. Og det var det, hun forgiorte Sineue med.

Da tilspurgte Fogden hende, hvad hun meente med den Læsen. Da svaret hun:

"Det var en Diævels Meening, og det var en ond Meening for mig."

Ydermeere bekiendte hun, at de var 9 forsamlede paa et Bierg udi Bergen og der drak og dansede, og en Mand hentede god Drikke, Miöd, til dem og skienkte for dem, og at de skulle forsamles nu tilkommende Iuul igien. Da skulle de faae at vide, hvad hver skulle giöre.

Endnu bekiendte hun upiint, der hun gjorde sin Skriftemaal for Præsten og annammede Christi Legem og Blod og derpaa ville gierne döe, at hendes Bekiendelse var sand Först bekiendte hun, at hendes Apostel heed Marcus, sin

Skabning en liden Fugl, sin Daab at være given paa et Bierg, sin Fortieneste at være Fugle af Skoven.

Item udlagte hun her i Wadsöen Sineue Anders Nordmörings at kunde Troldkunst: sin Skabning lig en Buk, sin Fortieneste god Lykke til Qvæg, Fiske, Meelk og Smör.

Item udlagte hun, Birgitte Christophersens: sin Skabning er en Purke.

Item udlagte hun Oluf Mosis Qvinde, Anne.

Item udlagte hun Karen, Jetmunds Qvinde, som gjorde ont paa Simon.

Item udlagte hun Rasmus Sigvardsens Qvinde, Kirstine;] sin Skabning: rider paa en Sobbelime og Koste under Födderne.

Item udlagte hun Oluf Mogensens Qvinde: sin Skabning lig en Gaas.

Efter forberört Lejlighed er hun tilfunden at straffes paa hendes Liv til Ild og Baal.

(Anno 1626, Den 11 Octobris, Stodt Høstthing Paa Vardøhuß, Som och Wellagt. Niels Knudßenn, Kong: M: Fougidt offuer Findmarchen, Niels Jenßen, Sorenschrlfuer, Och Epterⁿ: Laugrettismendt Holte: Christopher Nielßen, Anders Rasmusen, Emiche Jørgenßen, Hendrich Frandtzen, Hendrich Scharffue, Claus schreder, Clemit Arneßen, Anders Pederßen, Pouell Hanßen, Michell Siffuersen och Johannis Oelßen.

Sammedag bleff i Rette Kaldet Ingeborg Oluff Mogensens aff Haffningberg och tilltalet for throldoms Kunst at Kunde, Epter som hun tillforne er Vdlagt Aff Gundell Oelsdaater, som bleff brent, och nu i Sommer Aff Karren, som bleff brent i Wadtzøen, och Meente, hun burde at proberis paa Søen.

Da, Epterdj hun bleff Frj Kient den 20 Maj 1625, Velb: Hans Kønings och Laugmandens Neruerelße, till hun Videre berøgtis, Och da nogen Ville fremkomme och giffue hinde Sag och det hinde Lougligen offuer beuiße, Nu er her Jngen fremkommen Enten at giffue hinde Sagh, Jche heller at beuiße hinde nogidt Wærligt offuer, Kunde Vi Jche dømme Jmodt Voris Forrige dom. Men den star Vidt Magt.)

Anno 1627, den 9 Maj, holdtes Ting udi Kassevog i Fogden Niels Knudsens Nærværelse med Laugrettet.

Fogden fremeskede en Find ved Navn Quive Baardsen og tilspurgte hannem, hvorledes hand bar sig ad den Tiid, hand gjorde Bör til Niels Jonsen i Rognsund for 2 Aar siden. Da svarede og bekiendte hand, at 8:teDage (förenn) Alle Helgen for ommeldte Aar kom forommeldte Niels til hannem i Rognsund og begierede, hand ville gör Bör til hannem ud til Kassevog, saa ville hand betale ham, naar hand kom hiem igien.

Da sage hand Ia og gik saa hen og drog Komagen (dvs: Skoe) af sin höjre Fod og vasket den bare Fod i Söen, der som stille Vand var, og sagde: "Landvær, Landvær", saa kom Börren. Og bad [h and] dem, de skulle ikke före for meget Segl, förend de kommer forbi Klubbenes; siden maae de före saa meget, som Baaden kand taale.

Strax derefter, Löverdagen förend Alle Helgen(s daug), kom Trine, Oluf Øresens Qvinde, og bad hannem, hand vilde göre Bör, at hendes Mand, som var med for ommeldte Niels Jonsen, kunde komme snart hiem. Og skulle give hannem en Kande Öll for sin Umage.

Svarede hand Ia og gik hen og toeg en Svi(in)-Unge og kastede i Söen og sagde: "Havvær, Havvær!" Og Svi(in)-Ungen snoede sig for meget under Solen; saa blev Börren for sterk.

Da sagde hand til Trine: "Gud naade dennem! Ieg frygter, de har taget for tilig ud, for Börren er for sterk. Haver de været ude i förste Kave, saa Gud naade, om de kommer igien!"

Da, udi samme Vind, blev for ommeldte Niels Jonsen og Oluf Oresen og 3 af Hans Jensens Dreng i Kasvog.

Dernæst (til)spurgte (fougden) ham, om hand ikke havde giort Bör tiere. Da svarede hand: "Ia, ieg hawer tit giort gott Folk bör, og for 1/4 Aar siden gjorde ieg en Hiemlands-Fahr Bör, som laae under Kareken, thi de begierede, ieg vilde göre Bör (ad) dem.

Så vaskede ieg min Fod, som för er sagt, og fik saa en spag Sönden Vind."

Ydermeere spurgte Fogden hannem, om han ikke vidste,

hvorledes de gjorde Gan. — Han svarede, at hand aldrig havde taget noget for sin Run(d)om.

Fogden tilspurgte hannem atter, hvad dette var for (Rundum). Da sagde han:

”Naar nogen ville ruune, da haver de en Runbom(me); er giort af Furre-Roed, overdragen med sterkt Oxereen-Skind eller (Buck)-Skind. Saa haver de et Stökke Træ til Handtag under (neden) Bommen og en Klov af alle de Slags Dyr, her er i Landet at bekomme, som hænger omkring paa samme Bomme-Og er paa Bommen malet 9 Streger med Olderbark, som de maler Benkedynner med. — Den 1:ste Streg betyder deres Gud, den 2:den Solen, den 3:die Maanen, og siden bemerker de andre alle Slags Dyr, hvormed de kand have Lykke, saa og Fiendskab att forraade hverandre med. Og naar tvende Gan-Mænd vil forsöge, hvis Kunst der er sterkest, saa maler de paa Bommen 2 Oxereen, som skal stanges med Hornene imod hverandre. Hvilken der bliver sterkest, naar de löber sammen, hans Husbond bliver sterkest, og hans Kunst bliver fixest.

Og naar de vil spørge deres Apostel om noget, saa haver de nogle smaae Stökker Kobber og hænger paa Vingerne paa en Kobber Fugl, som de sætter paa Bommen, (saa slaar di) med en Horn Hammer; er foret med Bever Skind. Saa springer Fuglen runden om paa samme Bomme og bliver saa staaendes paa en af Stregerne. — Saa kand hans Husbond strax forstaae, hvad Svar hand giver.

Og imod hans Huusbond skal komme i Ulykke, eller hvem der er i Gammen, saa slaar de paa Bommen med Hammeren. Hvilken Fuglen falder need for af Bommen, den skal ikke længe leve.

Dernæst blev ham tilspurgt, hvorlænge det var, siden hand saadant lærte.

[Han] svarede, det Förste hand saadant saae, var hand ikkuns en halv Lodtz Dreng.

Nok blev adspurgt, hvor tit hand havde været med at slaae paa samme Bomme.

[Hand] svarede, at de var en gang mange Ganmænd sammen og sloeg paa samme Bomme og ville see, hvis Konst der var sterkest.

Nok blev ham tilspurgt, hvem der [havde] lært ham at giöre Bör.

Da sagde hand: En Find, som nu er död, heed Laurits Qvern, förend Fejldens Tiid.”

(I næste retsmöte) blev hand tilfunden att straffes paa sit Liv til ild og Baal.

Anno 1632, den 5 Marti, holdtes Ting i Wadsöe i Fogden Sören Nielsens og Laugrettets Nærværelse.

Hvor fremkom Knud Laritssen (tilholdendes sammesteds) og sig haardeligen beklagede, at Jetmund Si(ffue)rsens Qvinde. Karri, havde forgiort hand[s] Qvinde, Berrit, som hun selv havde klaget og bekiendt paa sit yderste for Hans Pedersen og [L]auriz Brassen. — Hvilken hendes Bekiendelse de berettede, som efterfølger.

Först at forommeldte Karri havde lovet hende ont og ønsket den onde Aand i hende, (med mange) andre slemme Ord.

Strax derefter er bleven haardeligen syg, saa hun maatte gaae til Sengs og laae i Karens egne Huuse. Siden, der hun kom til sig saa meget at kunde gaae der i fra, gik hun need til Lauritz Brassen og vilde ligge i hans Huuse.

Da sagde Karri til hende: ”Kandskee du vil nu gaae need og klage, at ieg haver giort dig dette Onde paa og give mig dette i HuusLeije.” Da, efter hun var kommen i Lauritz Brassens Huuse at ligge, blev hun jo meere og meere syg og höijligen klagede paa sit yderste, at for ommeldte Karri var skyldig i hendes Död.

Ydermeere berettede de, saavelsom mange andre, at hun var saa blaae tvende Stæder paa hendes Krop som en Kiels hotten, baade for og efter hun var död, hvilket var midt paa hendes Ryg og paa det eene Laar.

Nok fremkom Jens Andersen og berettede, at aar 1624 havde forommeldte Karri en Töss, som udaf Fortred drog en Heel Hob Skarn need for hans Dör; slog hende derfor et Slag under Öret. Da sagde Karri, som stoed og saae derpaa: ”Det skal blive dig et dyrt Slag.” Anden Dagen blev hand forbistret, saa de maatte binde (och holde) ham og tage vare paa hannem en Maanedes Tiid. Siden sendte hand Bud til

hende og tilspurgte hende, hvorfor hun havde gjort hannem dette Onde paa. Da svarede hun: ”Tænker ikke (mig til saadant).” — Satte sig paa Sengen hos hannem og sagde: ”Det bliver vel gott igien.”

Siden fik hand efter Tiden bedre og bedre. Efter slig Prouf — -----blev hun tilfunden at probes paa Söen.

Uanseet hun ikke var proberet paa Söen, bekiendte hun godvilligen, at hun havde en (schieek) Tunge og hendes Mor voldte hende dett, fordi hun lagde hende fra sit Bryst, den Tiid hun var spæ, i 3 Nætter og siden laae hende dertil igien.

Og der hun kom i Opvæxt, begyndte hun at rose en af hendes Moders Smaller o: . . Faar. Strax döde det bort.

Og siden hun blev gift med hendes Mand, som endnu lever, da ville hun probere det med et af hendes egne Kid og roste det; strax sprak det Synder, som det stoed.

Nok bekiendte hun, at Guri, som blev brændt, lærte hende at sig[ne] og maale dennem. som fik et slemt Mod, saa de skulde faae bedre.

Endnu bekiendte hun, at hun önskte det Salig Menneske dette Onde, som (hun vederfores og döde af).

Da hun ikke meer kunde bekiende, blev hun efter Danne-mænds afsigt tilfunden at probes paa Söen, hvor hun flöd som en Dubbel

Siden bekiendte hun, at hun var med Guri paa Ekkeröen i Aaret 1620 og gjorde det onde Væjr ud (efter Eirich) Jörogen(sen) af Wardöen, (der hand) kuldseglet i og kom paa Kölen, og brugte de dertil 3 Knuder, knytt paa et Klæde, som de spöttede udi og kastede i Söen i den onde Mands Navn.

Efter forberört Lejlighed, hendes Bekiendelse og onde Gierninger, blev hun tilfunden at miste sit Liv til Ild og Baal.

Den 20 Marti var Laugrettet igien forsamlet. Anders Nordmörings Qvinde, Synneve, blev da fremesket og tilspurt, hvad hun havde lært af denne Troldoms Kunst.

som Karri sidst berettet, og om hun havde (giort det onde Væjrud), som de 4:re Dreng e omkom udi. — Hvilket hun og bekiendte.

Da fremkom hun og godvilligen bekiendte, at for en rum Tiid forleden gav Guri, som (boede i Eekeröe och som) blev brændt, hende en Drik, som var noget f(æ)t oven paa, ligesom av Lyse o: Tran, og siden i 3 eller 4 Dage gik og var saa (und)erlig i Sindet. Kom saa et Tingest (och) snakket til hende og sagde, hun skulle kaste sig need tilbage og give sig hannem i Vold, saa skulle hun faae (lykke til) Mad nok, saa længe hun levede. Saa kastede hun sig næsgrus need og gav sig hannem i Vold.

Sagde hand saa til hende: ”Naar du vil giöre noget ondt, saa spött derpaa i mit Navn, saa brijster det [strax] sönder og döer.”

Siden ville hun probere det med en af hendes Kalve og spöttede derpaa i Fandens Navn. — Strax döde det. Sammeleds med en av hendes egne Köer, som og strax sprak sönder.

(Noch) bekiendte hun, at (hun var) Aarsag i de ommeldte Drenges Död, fordi hun var vreed paa en af samme Dreng e (ved naffn Kield, som haffde tiänt paa Wardöhuus, och for 2 aar forleden toeg noget) Höe fra hende (inde i fiorren). — Til dette Onde Væjr at giöre brugte hun 3 Knuder, knytt paa et Klæde, som hun og foromeldte Kari spöttede udi og kastede i Söen i den Ondes Navn.

Ydermeer (bekiende), at forleden Aar, 14 Dage for Iuul, var hun ridendes paa en Soblime ud til Kiberg og Karri med hende paa en sort Söu og vilde have talt med Berthel Hendrichsen. Da laae hand maallös (och kunde intet tale). — Gik siden hen i Lauritz Halvorsens Kielder og drak noget, för de foer hjem.

Efter forberört Leijlighed og hendes onde Gierninger blev hun tilfunden at miste sit Liv til Ild og Baal.

Anno 1651, den 1 December, holdt Velagte Hans Jensen, Foged over öst Finmarken, Ting paa Wardöehuus udi vores gunstige (Lendts)Herres, Velb. Hr Jörgen Friises, egen Presence med Laugrettes Mænd.

Da blev for Retten fremkaldet en Qvinde(s person att Wadsö, som for throidomb till slotted var henført), ved Navn Gundil Amunds Dotter og blev tilspurgt, hvad hun vidste af (saadanne) Konster, og hvor hun det havde lært.

Da bekiendte hun saadant at have lært af Bodild, Axel Andersens Qvinde i Wadsöe, 2 aar forleden, da hun tiende hende, og at hun gav hende det ind i en Drik Öll.

Anno 1652, den 24 Januari, blev Ting holdet i Wadsöe i samme Personers Nærværelse af Sorenskriver Anders Jensen og Laugrettet og blev for Retten fremstilt for ommeldte Gundil Amunds Dotter

Da bekiendte hun for Retten, den Sygdom, som Oluf Nordmand kort forleden havde, det gjorde hun hannem paa for en Ield-Sulle, som Oluf tog fra hende. Men siden hialp Christophers Mette hende at tage det Onde af Oluf og sætte det i hans Qvinde, Inger, saa hun strax der efter döde, og da var de begge (ud) i Aands Lignelse.

Sine Troldoms Kunster havde hun lært af Axel Andersens Qvinde, Bodil, ved en Drik Öll, hun gav hende. Og [bekiendte],¹ at den Onde Först aabebarede sig for hende i en Mands Lignelse.

Ydermeere bekiendte hun, at ungefær ved 8 Aar forleden, var hun med Bodil og Klokkerens Qvinde, Baarne, at forgiöre Lauritz Richardsen, selv fierde, som blev, av Aarsag Niels Pedersen skulle havt nogen Ueenighed med for ommeldte Klokker Qvinde, Baarne.

Anlangende Jon Jonsens Skib af Bergen, som kom til Ulykke i Söen og der indvagede i Kiberg nu i Höst, derom bekiendte hun, at hun selv samt Bodil, som var Hovedmand derfor, item Baarne, Erichs Qvinde, Berrit, Jvers Qvinde, Berrit, Hendrichs Qvinde, Elli, og Mette, Christophers Qvinde, var samtligen med hver andre og forgiorte samme Skib,

Hun bekiendte og, at de samtlig var paa Skipper Anders Hes af Bergen sit Skib i Höst, da den store Storm var, og siunkede de need ved (Domen), af Aarsag de förte dyr Tid i Landet,

¹) Tillagt av utg.

Item bekiendte, hun var med Bodil og Ericks Berrit at forgiøre Lauritz Axelsens Baad nu i Höst, som hans tvende Sønner var paa og kom halv döde til Lands; men Foster-Sönnen blev borte samme Tiid.

Endnu bekiendte hun, at den Tid Wadsöe Flöttning förte hende hiem igien fra Wardöehuus og de var kommen im[e]llem Kaldenes og Eckeröe, kom Bodil, Mette og Baarne imod dem, hver i sin Lignelse, og vilde have forgiort Baaden, saa de neppelig kunde komme afstæd.

Den 5 Februari næst efter holdtes Ting igien i Wadsöe. Gunild tilstoed alt Sandhed at være, som hun sidst bekiendte, og alle de andre var ligesaa vel skyldig (i saadanne gierning) som hun.

Efter saadan hendes egen Bekiendelse satt Fogden i Rette, om ikke hun bör straffes til Ild og Baal.

Da, efterdi for ommeldte Gunnil nu her for Retten fuld og faldt staaer ved sine' Bekiendelser at have givet sig fra Gud til Diævelen og [v]ed hans Kunster adskillige ondt og Ulykker tilföijet (sine jeffue christne och neste, eftersom tilforn findes indfört), vidste vi ikke andet herudi at kiende, end for ommeldte Gunil Amunds Dotter jo efter saadan Leylighed bör at straffes paa hendes Krop til Ild og Baal.

Samme Dag loed Lauritz Hendrichsen, Borger i Bergen og nu tilholdende i Wadsöe, i Retten fremføre Axel Andersens Qvinde, Bodil, som havde ladet hende fængsle formedelst Jon Jonsens Skib, som hand var med; og hende tilspurgte, om hun endnu vilde staae ved, hvis hun nogle Dage forleden havde bekiendt i Underfogden, Morten Jensens, Stue, i hendes egen Mands og flere got Folks (paahör), i saa Maader at have med været og forgiort Jon Jonsens Skib. Hvilket hun i det förste for Retten vedgik, men siden sagde sig intet at kunde (med) saadanne Konster.

Videre tilspurgte Laurids Hendrichsen hende, om hun ville nu staae ved den Bekiendelse, hun i Dag tilforn gjorde for Hr Hans Pedersen i tvende Mænds samt fleere got Folks Paahör, nemlig at have været med de andre, som Gunill

havde udlagt, i en, Sv(a)ne Lignelse og forgiort Jon Jonsens Skib, hvilket hun i ligemaade i det første for Retten vedgik, men siden gik baade til og fra og vilde sig undskyldte.

Fremkom for Retten Morten Jensen, Underfoged, og hans Hustrue, Gunill Niels Dotter, som v(onne)de¹ ved deres Eed, at nogle Dage efter Gunill blev fængslet og sad over hos dennem, begiærede hun, att de ville skikke Bud efter herides Mand, Axel, saa vilde hun godvilligen bekiende, hvis hun kunde af Troldoms Kunster.

Og da Axel kom, bekiendte, at (det var sant, som Gundelle havde sagt, og at hun var) med de andre (og forgjorde) Jon Jonsens Skib og det formedelst Laurids Hendrichsens (sin) Skyld.

Endnu vo(n)nde for ommeldte Morten Jensen og Laurids Axelsen at have bort samme hendes Bekiendelse i Dag tillforn for Præsten, da hun sendte Bud (och vilde tale) med ham.

Efter saadan Udlæggelse satte Laurids Hendrichsen, om hun ikke bör at straffes til Ild og Baal.

Nok blev for Retten fremført Mette Daniels Dotter, Klokkerens Qvinde, Baarne, Hendrichs Qvinde, Eli, Jvers Qvinde, Berrit, og Erichs Qvinde, Berrit, og samtligen blev tilspurgt, om de efter Gundils Bekiendelse havde været med at forgiøre Jon Jonsens og Andes Heses Skibe med; hvilket de gandske benægtede, hvorfor for ommeldte Qvinder, deres Mænd, som tilstæde var, og övrige blev bevilget att gaae i Borgen for dennem indtil Sagens videre Uddrag.

Den 23 februari holdte Fogden Hans Jensen Örbeck Ting paa Wardöehuus udi vores gunstige Lehnsherre Jörgen Friises egen Præsence med Laugrettesmænd.

Hvor da blev for Retten fremført Axels Qvinde, Bodill, af Wadsöe efter sin forrige Bekiendelse, som paa Wadsöe Ting den 5 Februari blev indført. Og videre blev tilspurgt om hendes forrige Bekiendelse, hvilket hun endnu, som tilforn, fragik.

Blev derfor tilfunden piinligen at forhöres.

¹) "Omtalade" (eg. "vecklade upp").

Den 28 Februari holdtes Ting i samme Personers Nærværelse.

Da bekiendte Bodill godvilligen sine forrige Bekiendelser. at hun Først lærte Troldoms Kunster af Kirsten Niels Peder-sens, som gav hende det ind i en (alröch).

Og hendes Apostel heed Belsebou. Og saadan Kunst proberet hun Først paa en hendes egne Smaler, som strax söndersprak.

Item, at hun nu udi Höst, udi en Sv(a)ne Lignelse var med de andre, nemlig Mette, som var i en Ravns Lignelse. Baarne, i en Gaases Lignelse, Jvers Qvinde, Berrit, og forom-meldte Gunnill a[t] forgiöre Skipper Jon Jonsens Skib af Bergen, som kom til Ulykke paa Söen, og det formedelst Laurids Hendrichsens Skyld, for hand stedse bandede og havde Ueenighed med hende og hendes Mand.

Saa, efterdi Bodill Daniels Dotter nu her for Retten fuld-kommeligen staaer ved foranförte hendes indförte Bekien-delser at have givet sig fra Gud til Dievelen og ved saa-danne Kunster været Aarsag til Skipper Jon Jonsens Skibs Ulykke, blev hun derfor tilfunden at straffes paa hendes Liv til Ild og Baal.

Den 4 Marti hold[t]es Ting paa Wardöehuus udi Velb. Jörgen Friises egen Presence ved Fogden Hanse Jensen Örbeck med Laquettesmænd.

Hvor blev for Retten fremfört Baarne, Klokkerens Qvinde i Wadsöe, for Troldoms Kunster, hun af Gunnill og Bodill er udlagt for efter begge deres forrige indförte Bekiendelser.

Da bekiendte for ommeldte Baarne nu godvilligen, at hun havde lært saadanne Kunster af Smeld Anne i Wadsöe, som blev brændt, ved noget Suppe Meel, Anne var begiærendes de skulle bytte med hverandre; og at Anne havde en s(ua)rt Kat, som hun engang loed Baarne stryge paa. Og da hun dette havde gjort saavelsom fortæret det Suppe Meel, blev hun saa underlig til Sinds, fik ondt og syntes, at hun foer op i Luf-ten. — Derefter proberte hun saadan Kunst Først paa en hendes (egen) liden Kied, som hun gav en Mundfuld Br[ö]d. og strax derefter döde den.

Siden naar hun vilde fare [ud] nogen sted og giöre noget ondt, skulle hun alleene udgaae paa et besönderligt Stöd stiltiendes, saa fik hun en Hamme paa, og naar hun saa kaldte paa hendes Gud, kunde hun fare (af) Stöd.

(Endnu) bekiendte hun, at hun havde med forommeldte Qvinder været med at forgiöre Jon Jonsens Skib og det for Lauris Hendrichsens Skyld. Og da de foer afsted, forsamledes de alle paa Vaarbjerg, hver i sin Lignelse.

Efter saadan Bekiendelse satte Fogden i Rette, om hun ikke bör straffes paa hendes Liv til Ild og Baal.

Da, efterdi Baarne nu har for Retten godvilligen bekiendt at have lært Troldoms Kunster samt givit sig fra Gud og til Diævel og iblandt andet med været og ombragt Jon Jonsens sit Skib, vidste vi ikke andet derom at kiende, end at hund bör straffes paa hendes Liv til Ild og Baal.

Den 23 December 1652 udi Velb. Hr Jörgen Frises egen Nærværelse holdtes Ting paa Wardöehuus af Knud Jensen Örbeck og Laugrettesmænd.

Da blev (fremkaldet) Marrit Anders Dotter, Oluf Rasmussens Qvinde her paa Wardöe, for Troldoms Kunster, hun er udlagt for af Gunnill Amunds Dotter og andre hen rettede sammestæds.

Da godvilligen bekiendte hun for Retten at have lært Troldoms Konster af (en quinde ved naffn Elli) paa Bierg, som gav hende det ind (ud)i en Drik Öll. Og strax derefter blev hun saa Förstörret og afsindig, at hun ikke vidste, hvor hun var. Hendes tvende Apostler kaldes den eene Lange Rumpe, den anden Machome. Lange Rumpe brugte hun til at ride paa, den anden brugte hun til giöre ondt med. Og proberede hendes Kunst Först paa en Hund, som hun gav noget (ind) at æde; strax derefter döde den.

Siden forgiörde hun en Dreng ved Navn Mogens, som tiende i Bröd med hende hos samme Qvinde, formedelst de havde havt nogen Ueenighed sammen. Og gav hannem det ind i en Drik Öll og bad hendes Gud Machome være derudi; og da hand det havde drukket, strax (der effter) döde hand.

Videre bekiendte hun, at forleden Aar var hun med de

andre, nemlig Axels Bodill, Klokkerens Qvinde, Baarne, Gunnill, Mette, Erichs Berrit, Hendriks Eli, Ivers Berrit, item her af Wardöe Synneve, Hendrich Pedersens Mette at forgiöre Skipper Jon Jonson (aff Bergen sinn) Skib (da dend komb til schade och ulöch i schiöen, tho aar forleden) og da var hun i en stor Söe, som sl[ö]rtede Skibet (under, at dend fich schade).

Nok bekiendte hun, at forleden Sommer forgiorte hun Hans Jensens Koe, formedelst hun var vreed paa hans Smelde Töss. Og da satte hun sig paa Koens Ryg og sagde: "Feks!" saa gik den i to.

Ydermeer bekiendte hun, at hun var med de andre nu i Höst forleden at udgiöre den store Storm, at Söen gjorde Skade (her) i Wardöe, og da havde de Vinden i en Sek og löste Knuden op. Strax begyndte(s) det. Og det gjorde de formedelst Velbyrdige lunker sin Boe Skyld, som hand kiöbte af Anders Nielsen, hvor Höe og Fæmon laae udi, af Aarsag de nu i Sommer ikke maatte (slaæ [saa meget] Hiöe offuerpaa landet), som de vilde.

(Endu bekiende hun, at) strax efter samme Storm var giort, var de hende i Sorenskriver Anders Christensens Kielder og drak Viin og Miöd.

At dette var sandt, ville hun gjerne döe paa; undtagen Hendrich Pedersen (her i Wardö sin) Qvinde, Mette, som hun havde löijet hende paa, af Had og Avind. Men nu udlagte hun Johannes' Qvinde, Guri, i Kiberg (at kunde med throidombs konst omgaes). Og havde været med hende og de andre at forgiöre Jon Jonsens Skib.

Efter saadan Lejlighed er hun tilfunden at straffes paa hendes Liv til Ild og Baal.

Anno 1653, den 5 Januari, holdtes Ting paa Wardöehuus i Velb. Hr Jörgen Frises egen Nærværelse ved hans Velb. Fuldmægtig, Knud Jensen Örbeck, med Laugrettesmænd.

Da blev fremkaldet Synneve OlsDotter i Wardöe for Troldoms Konster (hun er udlagt för at kunde omgaas och haffuer ledt).

Da (fri)villigen (och utilltvungen) bekiendte hun at have lært det af Kirsten Töss, som tiende (her) paa Slottet og kogede for Drengene i Velb. Hans Könings Tiid, som (och) for nogle Aar siden (for sine misgierninger) er brændt, som gav hende det ind i et Stökke Smör-Bröd. (Hendes konst proberit hun Först paa en hendes egen lamb, som hun bandet; strax blef den galen och döde).

Hendes Gud, som hun omgikkedes med og havde lovet Tieneste, kaldes Dominicus, som skabte hende i en Aands Lignelse.

Hun var og med at forgiöre Skipper Anders Heses Skib. hvortil hun var aarsaget formedelst Mogens Jacobsen, Styrmand paa samme Skib, som solgte hende en halv Mark Peber for 1 vog Fisk

Item bekiendte hun, at forleden Aar var hun med Adrians Qvinde, Lisbeth, og Johannis Qvinde, Gurri, at forgiöre Peder Mikeisen (da han var fahren östoffuer i Kobbeueye), selvfierde, (af aarsage) de fortröd, hand stedse fiskede vel. — Hun var med og udgjorde den store Storm, som gjorde Skade her paa Wardöe.

Nok blev fremkaldet Berrit Edis Dotter i Wardöe, Niels Thommissens Qvinde, og blev tilspurgt, om hun vidste slige Kunster at omgaaes med.

Da bekiendte hun frivilligen at have lært sligt af Oluf Rasmussens Marrit, som gav hende det i et stökke Smör og Bröd. Hendes Gud kaldtes Mamo, som först aaben barede sig for hende i en Mands Lignelse.

Iligemaade var hun med at forgiöre Anders Heses Skib, fordi Styrmanden og Baadsmanden var dyre med hvis de solgte dennem.

(Nok bekiendte, at hun) var og med at udgi[ö]re den store Storm og at forgiöre Peder Mikeisen, da hand var faren Öst efter, over Kobbevejdet.

At dette var Sandhed, derpaa vilde hun gjerne döe.

Efter saadan Leylighed blev hun tilfunden at straffes paa hendes liv til Ild og Baal.

Den 24 Januari holdtes Ting paa Wardöehuus i Velb. lunkers Nærværelse, hvor forommeldte (Berigette Niels Thomesens) vilde gierne döe paa det Sandhed at være, hvis hun den 5 Januari bekiendt haver; thi bör hun straffes til Baal og Ild.

Anno 1653, den 22 Januari, holdtes udi Velb. Jörgen Friises Nærværelse af Knud Jensen Örbeck Ting paa Wardöehuus med Laugrettesmænd.

Da for Retten blev instellet Elli Sigvards Dotter, Hendrik Knudsen i Echeröe sin Qvinde, som for Trolldoms Kunster at kunde med omgaaes af de andre at være udlagt for efter deres Bekiendelses Formelding.

Da for Retten selv godvilligen bekiendte hun, at ungefær 10 Aar forleden kom hun ind til Oluf Jonsen i Ekkeröe sin Qvinde, Marri, at hendte Ild. Da sat hun og gjorde en Ost. Da ville Marri give hende et Stöcke Smör og Bröd, hvilket hun ikke ville annamme, men sagde sig at have Mad hiemme. Da (bad hun hende tage det) det du faae Skam!

Og da hun gik udaf Dörren og vilde gaee hiem, raabte hun efter hende og vilde give hende Melk at drikke og derhos sagde: "Det var saa lidet Smör og Bröd, du fik tilforn."

Og da hun det ikke heller vilde annamme, sagde hun: "Efterdi du ikke vil drikke Melk, saa drik Diævelen i Dig!" — Strax derefter, da hun kom hiem, blev hun ilde tilpas og saa underlig, at hun (intet kunde tage sig fore). Hendes Mand spurgte hende ad, hvad der skade hende. Vilde hun det ikke sige, men strax derefter gik hun til forommeldte Oluf Jonsens Marri igien og spurgte, hvi hun hende saadant havde gjort. Svarede hun: "Det skal du have for Bastians Maren sin Skyld, som gik fra mig og til Dig.-."

Ved 2 Dage derefter, da hendes Mand var udroen, kom den onde Mand ind til hende, da hun laae paa hendes Seng, i en liden Drengs Lignelse, med en bred Hat paa, og bad hende have sig Tieneste, hvilket hun nogle Gange negtede; dog hand hart trængte sig til hende, at hun skulde tiene hannem.

Paa det sidste spurgte hun, hvem hand var og hvad hand heede. Da sagde hand: ”Ieg heder Zoekerioess.” Og strax nöde hand hende til at give sig Haand.

Samme hendes Kunst prøberede hun ”i saa Maader, at noget derefter gick hun (ud) i hendes Fæehuus, hvor der var en Smal(le) lös, som ikke ville gaae op til si(n) Stæd. Da bad hun den gaae op, (det) den Onde far i Dig. — Strax skeede det, at den döde paa Stædet.

Siden (der) efter brugte hun (samme) Kunst indtet, för nu forgangen Aar var hun med (Axels Bodele, klockers Baarne, lille Iffuer i Echeröe sin quinde Berigte, Grundele och halte Mette) at forgiöre (Jon Jonsen af Bergen sin) Skib. Hendes Aarsag (dertil) var, at Laurids Broos ikke ville udreede hendes Svoger Anders Jensen paa Landet samme Aar.

I liigemaade blev fremkaldet Lille Jvers (i Ekerö sin quinde Berrit) og blev tilspurgt, om hun noget med (slig konster) kunde omgaaes.

Da bekiendte hun frivilligen at have lært Troldom af Oluf Jonsens Marri, næste Vinter förend hun blev brændt, som gav hende noget Melk, hvoraf hun drak noget og fik heel ondt. Siden gav hun hendes eene Lam Resten, som (nogen stund derefter) deraf döde.

Hendes Gud, som hun omgaaes med og havde lovet Tieneste, noget derefter aabenbarede sig for hende i en Mands Lignelse, som kaldes Liu(s)s Engel.

Hun havde været med at forgiöre Jon Jonsens Skib, fordi L[a]urids Hendrichsen Broos ikke som tilforn vilde udreede dem (om Hösten), förend hand afseiglede.

Samme dag, efter adskillige Udlæggelser, blev i Rette fört Erich i Andersby sin Qvinde, Berrit Johans Dotter, (född i Nordfiord paa en gaard kaldes Fendemal. Och blef tilspurt, om hun noget med throidombs konster kunde omgaaes). Hun (benegtede) aldeeles indtet af saadant at vide, hvorimod de andre, som stode for Retten, nemlig Elli og Berrit af Ekkeröe, Marrit Anders Dotter og Synneve i Wardöe, tilsagde hende offentlig i sine Öjne at være ligesaa god i slig Kunster som de og at hun var med dem at, forgiöre Jon Jonsens Skib.

Paa saadan hendes Uskyldighed var hun selv begiærendes at maatte prøberes paa Söen, hvilket hende og blev tilladt. Og da hun strax paa Söen blev udkast, befandtes hun at flyde paa Söen som et Stykke Træ.

Den 24 Januari næst efter blev atter Ting holden paa Wardöehuus i forommeldtes Overværelse.

Da blev Eli Sigvards Dotter og Berrit Christoffers Dotter tilspurgt, om de endnu (fuldkommelige vilde staa ved) hvis de den 22 næst forleden havde bekiendt, som for dennem blev oplæst. Hvortil de svarede det i alle Maader Sandhed at være.

Efter slig deris egen Bekiendelse og udædiske Gierning blev de tilfunden at straffes (til Ild og Baal efter domens formelding).

Den 2(7) Januari holdtes Ting paa Wardöehuus i Forommeldtes Nærværelse.

Da bekjendte Berrit Johans Dotter godvilligen at have lært [Troldoms konster] af Kirsten Niels Pedersens i Wadsöe nogen rum Tid siden, da hun tiende hende, som gav hende det ind i noget Drikke af en Potte. Hendes saavel som forommeldte hendes Madmoders Gud, som de tiende og (omgikkes) med, heed (Asmudæo.) — Og Först prøberet hun samme hendes Kunst strax derefter, engang Kirsten Niels Pedersens var begierendes, at hun ville (fare) med sig til Wardöe at forhverve sig noget Viin i sin Kielder; hvilket og skeede, at hun foer med hende og det bekom, men siden vidste hun ikke, hvor det blev. Ikke heller fick hun noget deraf.

Hun var med at forgiöre Jon Jonsens Skib formedelst Laurids Hendrichsens Skyld, som Bodil var vreed paa.

Videre bekjendte hun, at hun og for ommeldte Kirsten kunde tage og faae fra (hvem) de ville, huad de begiærede; dog havde de indtet deraf, thi deres Gud, (Asmudæo.) tog det strax fra dennem igien.

Da, efter Tiltale og Giensvar, saa, efterdi for ommeldte Berrit Johans Dotter nu godvilligen bekiender at have give[t] sig fra Gud til Diævelen og tient hannem og ved hans Kunster og Omgængelse adskillig Ondt baade imod Gud og Menne-

skene gjort og bedrevet efter indførte hendes Bekiendelses Formelding, blev hun tilfunden at straffes paa hendes Liv til Ild og Baal.

(Anno 1653 den 28 Februarii, udi velb. Jörgen Friis's egen nærværelse, holdt Knud Jenssen Ørbech thing paa Vardöhus, med nestforrige indskrevne laugrettesmend och menige almue.

Da blef for retten indstillet Adrian sin quinde ved navn Lisbeth Povelsdatter for throidoms konster at kunde med omgaaes, eftersom hun derfor af de andre er udlagt efter deres bekiendelses formelding. Da bekiende hun at have lert throidom af Thostens Marete, som gaf hende det ind i en stöch smör och Bröd. Noget derefter aabenbarede den onde sig for hende, som lod sig kalde Jermund. Samme hendes konst proberet hun Först paa en smalle, som hun bandet; strax derefter döde den. Item forgangen aar, da skipper Anders Hess af Bergen sit skib dref och blef, var hun med de andre af Wadsö och inde i örene samme skib at forgiöre, huilke de kom hende til, och da var hun i en suane lignelse. Noch bekiende hun at forgangen aar, da Hans Christensens huse i Kieberg afbrende, var hun med Guri och Thomes Pedersens Anne at optende ild udi dennem, hvilke de andre kom hende til, och da tog de brendet af en lyes, som pigen havde sat paa loffen, och kasti noget hamp.

Videre bekiende hun at have veret med for^{ne} Guri och Thomes Pedersens Anne forgangen aar at forgiöre Peder Michelsen i Kieberg, selvfierte, da han var dragen over paa Rijtside i Kobberueije, och da var hun i en suane lignelse, Guri i en gaaes och Anne udi en falk.

Anno 1653, den 20 martii — — — blef for^{ne} Lisbeth igien fört for retten och tilspurd, om hond vilde fuldkomelige staa ved hendes bekiendelse anlangende troldomskonster at have lerdt, och hvad hun dermed havde gjort och bedrevet, hvartil hun svarede, at alt hvis hun i saa maader havde sagt och bekiendt, eftersom det nu for hende blev oplest, udi alle maade sandhed at vere, och derpaa vilde hun gaa til sin död.

Efter saadan hendes egen bekiendelse om hendes bedrifter och onde gierninger — — — — — blev hun tilfunden for slig hendes missgierninger at straffes paa hendes krop till ild och boel.

Endvidere blev her forhört og dömt Anne Pedersdatter (hvis gud kaldtes Zakeries), og Gertrud Thronsdatter).

Den 17 Marti 1653 holdtes Ting paa Wardöehuus af Knud Jensen Örbeck med Laugrettes Mænd.

Da for Retten blev indstillet Baarne Ols Dotter, Oluf Gundersens Qvinde af Syltevig, for Troldoms Konster at (kunde med omgaaes), eftersom hun derfor af Berrit Niels Thommesens her i Wardöe er udlagt, og blev tilspurgt, (hvilken) hun af saadanne Kunster havde lært.

Da bekiendte hun frivilligen at have lært Troldoms Kunster af Tostens Anne, som boede i Syltevig. Og nogle [Aar] siden er hun död, som gav hende det ind i et Stökke Fisk og Bröd.

Samme hendes Kunst proberet hun Först paa en Hund, som hun gav noget Mad og havde satt ondt udi. Noget der- efter döde den.

Videre bekiendte hun, at forgangen Aar, da Christen Jensen, Velbyrdig lunkers Foged, droeg vest udi Lehnnet i Tingsreijser og var oppe i Syltevig, blev hun vreed paa hannem for hendes Mands Skyld, som hand havde nogen Ord og Ueenighed med. Hun gav hannem derfor noget Brändeviin at drikke og önskte Diævelen derudi, hvoraf hand blev forgiort og siden bekom sin Död.

Samme Aar var hun med en gandske Hob Trold Qvinder, som hun ikke kiendte eller veed Navn paa, at forgiöre de Hollandske Skibe, som blev paa Sletness; og da var hun skabt i en graae Falk.

Hendes Gud kaldes Macome.

Efter saadan (Leylighed) og hendes egen Bekiendelse <och udediske gierninger viste vi icke andet derpaa at kiende end for^e Baarne Oelsdotter jo bör för saadanne hendes udediske gierninger baade mod Gud och mennisker) at straffes paa hendes Liv til Ild og Baal.

1654. — Den 9 Februari holdtes Ting paa Wardöehuus udi Velb. Jörgen Friises Overværelse med Laugrettesmænd.

Da blev for Retten fremført en Qvindes Person af Kiberg, som havde tient Peder Hemmingsen, ved Navn Karen Jons Dotter, for Troldoms Kunster at (kunde m ed) omgaaes, eftersom hun for andre selv haver bekiendt, hvilket hun nu videre forklarede i saa Maader, som følger.

Först at have lært Troldoms Kunster (nogen rum tid siden) af hendes Stifmoder, Marrit Olufs Dotter, som og for slig Misgierning blev brænt, saaledes at bemeldte hendes Moder en Dag satte et Krus paa Ilden m ed noget Melk og Vand iblant og bad hende, at, naar det skummes oven paa, hun deraf skulde tage noget ind; hvilket hun ogsaa gjorde med en nye Sponne og slikkede noget deraf. Men da hendes Moder kom ind, var hun vreed paa hende, for hun ikke slikkede (Skom) af altsammen og sagde, at hvis hun det havde giort, havde hendes Koe faaet en sort Oxe Kalf (i det sted denne nu fik en huid quie kalv). — Siden skar hendes Moder Patterne af samme Kalv og reed bort paa den.

Dagen derefter havde hendes Moder 2 Soplimer og fik hende den eene og sagde:

”Er din (förstocket), da vil vi binde dem sammen” — som og skeete. Dermed maatte hun følge hende afstæd og reed paa dennem til (Dare) Fiæld, hvor hendes Moder længe kaldede paa Diævelen, förend hand ville komme.

Så spillede de kort (med hanom) og vandt hendes Moder baade fra sig og hannem. Og formedelst hun tabte, maatte hun love hannem Tienste, og loed hand sig kalde Pligter.

Nok bekiendte hun, at nogen Tid derefter var hun med for ommeldte hendes Moder, 6 aar forleden, at forgiöre tvende Baader med Folk, og da var hun i en Kobbe-Lignelse og hendes Moder i en Qval (o: Hvalfisk).

Videre bekiendte hun siden den Tiid indtet ondt med slig Kunster at have giort, (förend) nu kort forleden forgiorte hun Johannes Spillemand i Kiberg, selvfierte, formedelst Jon, som roede paa samme Baad, sin Qvinde sloeg hende, och siden sloeg Jon selv hende et Slag; ellers kunde hun intet have giort hannem. Og da var med hende samme Baad at forgiöre (Axel i Kieberg sin Qvinde Marete), som og haver

med sliig Kunster, siden de tiende i Bröd sammen (hos Thor-
kel paa Stensland), hvortil hun brugte et Stökke Knösk
og en Steen, vedbunden med et Stökke Traad, som hun kas-
tede i Söen og skiöd fra landet med en Skoffel, for det vilde
ikke ad. Da Söen begyndte at flöe, saa drev det udi Vaagen.
Imidlertiid kom samme Baad, som skulle blive, og da
kom for omeldte Marrit(e) til hende, da hun lukte hendes
Koe ut.

Nok bekiendte hun, at nogle Dage forleden gav hun Sören
Sörensen ligesaa dant et Stökke Knösk med en Steen og
Traad vedbunden, som hand skulle have med sig paa Söen.
Og naar der kom en stor Söe, skulde hand kaste det forud
og 3 Gange nævne hendes Navn, saa skulde Söen (legge) sig;
hvilket Drengen viiste sin Husbonde, som og nu tilstede var,
som hun og tilstoed saa at være.

Ydermeere bekiendte hun, at kort forleden gav hun Oluf
Olufsen og hans Dreng Peder en Drik, paa det de ikke skulde
blive til Söes, som var giort af Söe, Moengott, Syrevand og
Peber., hvilket hun fik Oluf selv, efter at Birgitta, hans Qvinde,
havde været hos hende og begiæret det; dog de drak det ikke,
men söbede det med Skeer.

(Huor fore) gav Drengen hende en gammel Siorte, som hun
nu havde paa, og Olufs Qvinde gav hende en gammel Snör-
hatt.

Endnu bekiendte hun, at forgangen Höst var hun og
Marrit, som var i en Fugls Lignelse — og hun selv i en
Kobbe Lignelse — afsted i Söen (hos) Skipper (Lauritz Olufsens)
Skib af Bergen det at ville forgiöre; men de kunde ingen
Magt faae dermed, formedelst Folkene derpaa tiende Gud saa
meget. Dog holdte de Skibet stedse paa den eene Side.
Hvilket hun var Aarsag til at vilde forgiöre formedelst Sören
Jensen i Kiberg, som var paa samme Skib, havde ligget og
havt omgiængelse med hende.

Den 13 Marti holdtes Ting af forommeldte Personer;
hvor da forommeldte Karen Jons Dotter vedgick hendes for-
hen giordte Bekiendelser, undtagen hvis hun havde bekiendt
om Sören Jensen at skulde have ligget hos hende, sagde hun
at have löijet hannem paa.

Endnu bekiendte hun, at hun og Marrit en Dag var sammen oppe i Fieldene og havde 2 Hosebander, af den eene kunde de faae Miöd, og af den (anden) kunde de faae Öll.

Hans Christensen i Kiberg berettede, at da hand fik at vide, at hun foreholdt Almuen at give dennem Drikke, forböd hand sine Dreng, att de dermed indtet skulle have at bestille.

Efter saadan Lejlighed er hun tilfunden at straffes paa hendes Liv til Ild og Baal.

Den 5 April 1654 holdtes Ting paa Wardöehuus Slott udi Velb. Jörgen (Friises) Nærværelse, som Fogden, Velagte Jörgen Nielsen, og Laugrettet holdte.

Hvor i Rette blev fört en Qvinde ved Navn Marrit Rasmus Dotter, barnföd paa Sundmör, for Troldoms Kunster at kunde omgaaes med, som hun sagde at have lært af en Qvinde ved Navn Sigrie paa Steensland i saa Maader, at hun kom til hende, som hun laae paa Sengen, og gav hende det ind i et Stökke Smör og Bröd, og strax blev hun saa forvildet, at hun ikke vidste andet, (end) at hun var i Helvede.

Og hendes Apostel heed Leur, som hun bad hun skulde kalde paa: og var hand altid udi en Hunds Lignelse og fulgte hende altid efter.

Iligemaade bekiendte hun, at hun var med Sigrie og skulde ride paa denne Hund til (Heckelfield), og kunde ikke hun taale det i hendes Hoved at ride saa höijt i Veijret, og da faldt hun af paa Dovrefield og blev der liggende, saa længe indtil Sigrid var kommen tilbage (igien) og foer saa med hende hiem.

Iligemaade bekiendte hun, at Sigrie viiste hende, hvorledes hun skulde forgiöre Udroers Baade. De havde hun 2 Eggeskal udi en Stamp med Vand og bad hende, at hun skulde gaae ud og see, om de var omkuld eller ikke.

Da var de ikke meere end midt paa Siden. Og siden gik hun selv ud og sagde: "Ja, det bliver nu snart giort." Så viiste hun hende atter ud igjen, og da var Eggeskallerne omkuld og var fuld med Vand og da var Baaden bleven.

Hun bekiendte og, at hun var med at forgiöre Peder

Hemmingsens Baad i Kiberg. Og lagde over med hverandre nogle Dage tilforn til at hævne sig paa Jon Lauritsen, fordi hans Qvinde havde slaget Karen.

[Den 2 Juni 1654 holdtes Ting udi Kiberg. Da blev i Rette fört forommeldte Marrit Rasmus Dotter efter forrige Udlæggelse, saa og hendes egen Bekiendelse.

Og eftersom hendes Apostell Leur befalet hende, at naar hun vilde udrette noget ved hans Hielp, skulde hun sige disse Ord, da skulde hendes Udrettning være kraftig, nemlig: "Pretrum, Fratrura, Nestrum, Nostrum." Det befandt hun var sandt og bekiendte, at hun gav sig fra Gud i Himmelen og troede paa denne hendes Apostel Leur.

Da efterdi forommeldte Marrit Rasmus Dotter nu i Dag har for Retten bekiendt, at hun haver lært Troldoms Kunster og dermed kunde omgaaes, kunde vi ei rettere kiende, end hun jo for saadanne Gierninger burde lide paa Kroppen til Ild og Baal]

1655. Den 13 Januari holdtes Ting paa Wardöehuus udi ærlig og velagte Mand Hans Jensen Örbek, Slotsfogdens Forvalter sammestæds hans overværelse samt Laugrættesmænd. Niels Jversen tilforordnet i Sorenskriverens Stæd i den Sag

Da fremkom Anders Christensen, Sorenskriver her i Wardöe, som foregav, at eftersom hand 8:e Dage for Iuule-Aften næst forleden (desværre) her udi Vester Vogen, dog udi timelig Veijrlig, mistede tvende af sine Dreng og en Udreedes Mand, som de sad og fiskede; den fierte, deres Styrmand, med stor Nöd blev bierget, og ikke endnu veed, om hand kand blive ved Livet.

Hvilken Ulykke med Troldoms Kunster en Qvindes Person ved Navn Kirsten Ols Dotter her sammestæds nogenledes efter egen Aabenbaring samme Dag, efter nu hos værende Vidnesbyrd, skal have tilveijebragt, hvorom hun og selv tvende Gange her i Borgestuen udi 6 Laugrættesmænd og andre gott Folks Nærværelse haver gaet til Bekiendelse udi saa Maader at have lært Troldoms Kunster af en Qvinde ved

Navn Marrit Justes nogen tiid siden, da hun tiende hende, og at hun for 3 Aar siden var med forommeldte hendes Lære-Moder og forgiorde 2:de Baader med Folk.

Belangendes Anders Christensens tvende Folk, som bleve, bekiendte hun illigemaade at have forgiort, formedelst hun var vreed paa Drengene. Og den Mandag Morgen stoed hun her i Vester Vogen, da de udroede, i en stor (Kobbe) Lignelse og derefter fölgede ud med Baaden til den Stæd, de bleve. Da gav hun sig under Baaden og kastede den over, som de sad og fiskede. Hvorom hun nu blev tilspurgt; item om nogen var i Raad (og gierning) med hende.

Hvortil hun svarede, at det var alt for sandt, hvad hun tilforn havde bekiendt.

Derhos blev fremkaldet Knud Olsens Qvinde, Ingeborg, hvor for ommeldte Kirsten Ols Dotter havde sin Huus værelse; som ved sin Eed vondt, at samme Mandag Morgen var for ommeldte Kirsten (ofte) ude om Natten, men om Morgenene, der hun vognede, sagde hun: "I Dag bliver det Skade-Vejr og bliver Folk." Hertil svarede hun at kunde see det paa Luften. Men sidste Gang, hun blev forhört, sagde hun, at vor Herre havde sagt hende det.

Oluf, Anders Christensens Dreng, vond(e) med sin Eed, at samme Morgen, som de andre Sal. Drengene bleve, kom Kirsten ind efter ham af Overdörren. Da kom Laurids, som var skindklædt, imod dem og sagde: "Du est en Heppen Menneske at möde om Morgenene." Da sagde hun: "Du skal selv blive heppende i denne Dag." Men imidlertid vendte Sal. Peiter need i Kiökkenet.

Kirsten Christens Dotter og fleere vandt, at Tirsdags Morgen efter Folkene var bleven, kom Kirsten Ols Dotter indtil Peder Christensens og sagde om Anders Christensens Folk, som var bleven: "Gud glæde somme af Drengenes Siæle! Men Anders Clausen döde uskyldig."

Kirsten Ols Dotter blev foreholdt imod forommeldte Vidnesbyrd at erklære sig, men taug stille og kunde indtet svare dertil, videre end för er meldt.

Efter forberört Leylighed samt egen Bekiendelse og Vidnesbyrd er hun tilfunden at straffes paa Livet til Ild og Baal.

Den 14 Marti 1655 holdt Fogden Ting udi Wardöe med Laugrettesmænd.

Da loed Fogden indfordre en qvindes Person ved Navn Siri Christophers Dotter, föd i Senien, for Troldoms Kunster at kunde omgaaes med, eftersom hun selv tilforn haver vedgaaet. Hvorom hun nu ydermeere bekiendte at have lært Troldom af Siri Peders Dotter, som bad hende en Dag viise en Koe bort, som stoed uden for Dören. Da bad hun den fare Fanden i Vold, og i det samme sprak Koen, og da aabenbare Diævelen sig for hende i en stor Mands Lignelse, sort kläd, med Horn paa, som lod sig kalde Jacob; og hand bad hende love sig Tieneste, hvilket hun og gjorde.

Foraaret efter kom hun hid til Landet og kom i Tieneste med Sal. Barbara, tre aar forleden. Siden derefter, mens hun tiende Christen Lauritsen, var hun og liden Marri, som og tiende hannem, en Dag udi Törve Mark. Da lærte hun hende Troldoms Kunster, i det hun gav hende ett Stökke Flad-Bröd, som Hendrich Pedersens Mette havde givet hende. Strax aabenbarede den Onde sig igien for dem i en stor, sort Mands Lignelse, som var löjjen, med Klöer paa; og de maatte spille Kort med hannem om at tiene ham, og de tabte. Derimod lovede hand at forskaffe dem, hvis de havde fornöden.

Siden derefter, da de gik hiem, kom hand igien til dem paa Öen i samme Lignelse og bad de vilde blive i hans Tieneste og fölgede en lang (Stöcke) med dem.

Videre bekiendte hun, at en 8:te Dage for Iuule Aften var hun i en Ravns Lignelse med Kirsten Ols Dotter, som er henrettet, samt for ommeldte Mette, som var i en Kobbe Lignelse, liden Marri som var i en Maase Lignelse, at forgiöre Laurits Olsens Baad, hvoraf tre Mennesker bleve, formedelst at Peder ikke ville spille med hende forleden udi Salig Skurve Karens Vaagstue, hvorfor hun var vreed; men Mette var vreed paa Lauritz Olsen, for hand sloeg hendes Mand forleden Höst, da de satte lunkers lægt op.

Nok blev for Retten indfordret for ommeldte Marri Davids Dotter, föd i Bergen, for endnu videre at forklare, hvis hun havde lært af Troldoms Kunster, hvorom hun nu ligesom tilforn godvilligen tilstoed i saa Maader nemlig, at A:o 1653 om Sommeren, da hun tiende Christen Lauritsen, var hun en

Dag i Törve Marken med den anden Tös, Sirri Christophers Dotter, at sætte Törv sammen; og nogenstund efter at de kom i Marken, bad Sirri hende, at hun ville [tiene og] lære Troldom.

Da sagde hun Ia, og strax gav hun hende et Stykke Stump(e) Bröd, som hun aad, hvoraf hun blev saa underlig og syntes, at Marken (suemmelede og) löb omkring med hende.

Med det samme aabenbarede Diævelen sig for dem i en stor Mands Lignelse, som var löijen og med lange Klöer baade paa Hænder og Födder, og begiærede, at hun ville tiene ham. Derimod lovede han hende at forskaffe hende Klæde og andet, hvad hun havde fornöden.

Strax fremförte hand et Kort, og de begge to maatte spille med hannem, og de tabte i samme Meening at være i hans Tieneste. Derefter lagde de sig til at sove, og imidlertid kom deres Huusbonde til dem og sloeg hende, fordi hun ikke arbeedede, og gik saa hiem.

Da Klokken kunde være 5, gik de (ogsaa) hiem. Da aabenbarede Satan sig igien for dennem i samme Gestalt (paa höieste Öe ved Stenranden og fölgede dem til den næste hvilesten) og foreholdt hende, at hun skulde blive hos hannem og tiene ham. Siden sagde hun sig indtet med ham at have omgaaets eller giort noget ondt, förend 8:e Dage förend Iuule Aften, da Laurits Olsens Baad blev.

Da, om Morgenen tiilig, stoed hun ved Christen Lauritsens Fæhuus og da kom for omeldte Siri til hende og bad, hun vilde være med at forgiöre sin Huusbonde, Peter Hansen; og da kom den Onde til dem i samme Habit som tilforn og bad de skulde giöre det.

Men det gik ud paa Laurits Olsens Baad med Folk, med hvilke hun havde ingen Ueenighed. Og da var med hende Hendrich Petersens Mette i en Kobbe Lignelse, for hun var vreed paa Laurits Olsen, samt Kirsten Ols Dotter og Siri.

1662 Den 27 (september) 1662 holdt Niels Sörensen (Fil), Kongl. Maij:ts Foged, Ting udi Wadsöe i Overværelse af Landsherren, Christopher Orning, med Laugrettes Mænd. Hvor da Fogden, bemeldte Niels Sörensen, havde ladet udi Rette

citere en Qvinde ved Navn Dorothea Laurids Dotter, som for Troldoms Sag skal være angiven af ærlig og velagte Mand, Laurits Hendrichsen Bros, Borger (af Bergen) og vonhavtig udi Wadsöe, som hand beretter, hun skal have beganget nogen Tiid for Paaske imod 2:de hans Sal. afgangne Dreng, Rasmus (Olsen) og Helge (Evensen), Först i det hun haver begiert dem i Tieneste og de ville ikke, og der hun det fornam, skal hun have sagt, at Laurits Bros ikke heller skulle faae videre Gavn af dem efter denne Dag.

Det samme skal de Sal. Mennesker have bekiendt udi deres yderste Döds Tima. Hvilket hand med lovlige Pruv og Vidnesbyrd anlovet for Retten at ville beviise.

1) Blev fremkaldet Oluf Olufsen, som for Retten ved Eed efter Loven med oprakte Finger vandt, at Rasmus Olsen havde Bud (til) hannem, för hand döde, og for hannem bekiendte, at efter (den) Dag, Dorothe Laurits Dotter havde begiert ham udi Tieneste, siden aldrig havde havt en Hilsens Stund, og derpaa vilde hand döe.

Fogden tilspurgte for ommeldte Oluf Olufsen, om hand vidste videre hende at beskylde, hvortil hand svarede Neij, (intet for sin person, andet end det godt kunde være i alle maader).

2) Fremkom Omund Danielsen, som iligemaade ved sin Eed vondt, at nogen Tiid for Rasmuses Död, da er Dorothe kommen til ham ved sit eget Huus og spurgt ham: "Hvorledes lever Rasmus?" Hand svarede: "Hand lever som en fattig Mand (ganske) ilde."

Da sagde hun: "Havde hand givet sig i Tjeneste hos mig, da kandskee det havde vel været bedre med ham." (Men fra den dag da havde han ikke en helsens stund).

Meere vidste hand ikke udi denne Sag at vinde.

3) Fremkom Povel Christensen, forommeldte Laurits Broses Dreng, som og med Eed vandt, at Helge skal have sagt at Mogens Einersens, som er Dorotheas Mand, var hannem til Tieneste begiærende, hvilket hand og ikke kunde negte. Da sagde det Sal. Menneske Neij, men vilde drage med sin Husbonde Sör igien.

Nogen Stund derefter, da var Dorothea ham og udi Tieneste begiærende og bad hannem gaae med sig udi sit Huus,

hvilket hand (sig undskyldte og) ikke vilde. Omsider derefter er hand bleven hæftig syg og sagde: "Gud bedre, det ieg gav mig ikke udi Tieneste hos hende. Thi hun dræber mig dog adligevel." Og beklagede sig: "Ret nu sprikker ieg (itu)!" saa at de maatte binde 2 Haandklæder omkring hans Liv. Og strax derefter saa döde hand, hvor der da udrandt Blod baade af Næse og Mund.

4) Desligeste fremkom Laurids Brosses anden Dreng, Anders Jonsen, som ligesaa med opragte [Fingre] vandt efter Loven, hvorledes at Helge Evensen paa sit yderste bekiendte, at Dorethe Laurits Dotter begiærede hannem til Tjeneste paa et Aars Tiid og det uden for hendes eget Huus; hvortil det Sal. Menneske skal have svaret: "Ieg vil blive hos min Husbonde til Foraaret, saa vil ieg følge med hannem tilbage til Bergens Og der hand ikke ville love hende Tjeneste, skulle Dorethe have svaret: "Bross skal dog ingen Gavn nyde af dig."

Derudover om Morgenen blev hand gandske syg og svolnede op over Livet, saa de maatte binde tvende Haandklæder om Livet; og derefter döde hand, saa (at begge) Haandklæderne brast midt i to om hans Liv.

Da tilspurgte Fogden Laurits Bros, om hand vilde legge hende fuldkommen Sag til og det (vidstaae) saavel som Sagen med (hende ved) ordentlig Rettergang efter Loven og Recessens Formelding (til ende) udføre. Hvortil hand svarade Nejj, (ganske og aldeles) Indtet, (ikke heller) videre sig dermed at ville befatte, men ikkuns efter de afdödes Bekiendelser begiærede foromeldte Prov og Vidnesbyrd maatte forhöres til Sagens videre Oplysning.

For hans Person da vidste hand indtet i nogen Maade at kunde beskylde.

Endogsaa tilspurgte Fogden heele Almuen, om de vidste hende for noget Töfverie at kunde beskylde. Da svarede alle, (ingen af dennem viste andet med hende end alt godt udi alle maader).

Fogden tilspurgte da Dorethe Lauritz Dotter, om hun slig udediske Gierning havde begaaet mod Laurits Brosses 2:de salige Dreng. Da negtede hun aldeles (at hun) havde begiert dem i Tieneste. (Men hendes Mand kand hun ikke

benegte. Hvilket han ikke heller kan fragaa. Mens at hun skal være skyldig i deres död og sligt, som hun angives for. Da haver hun med hendes höieste ed for retten bekræftet, at al den lod, del og part, hun skal formode sig udi Guds Rige, aldrig udi de Sal. Menniskers död at være aarsage).

Efter forberört, Leijlighed vide vi hende denne Gang ikke at kunde dömmе, men hedenviiser det til Overdommeren, Velb:r Laugmand.

Den 6 November blev Ting holdet paa Wardöehuus i Velb. Landsherren Christopher Ornings saavel som Kongl. Maj:ts Foged, velagte Niels Sörensen (Fiil), deres Nærværelse med Laugrettesmænd.

Hvor da for Retten blev fremfört Dorothe Laurits Dotter af Wadsöe udi den Sag, angaaende for Troldom, som hun forleden Wadsöe-Ting blev angiven for. Hvor da Vores gunstige Landsherre haver fra Wadsöe ladet hidföre og fængsligen til Slottet före hende og siden derefter ladet ofte forhöre hvor hun da omsider er kommen til hendes rette Sandheds Bekiendelse.

Da tilstoed hun nu for Retten, at hun havde lært hendes Kunster hos en Betler-Kone i Senien, som fik hende en Pibe og sagde, at hun derudi skulde blæse, saa skulde hun kunde giöre alt Ondt, baade paa Folk og Fæ, saavel som alt andet og derefter (haver) hun desværre forsvoren sin (almegtige) Herre og Gud og det efter den gamle Kierlings Raad. Hun prøvte Först sin Kunst paa een af hendes egne Smale og spöttede udi en Suppe udi Diævelens Navn og gav det saa samme Suppe at fortære. Og Dagen efter döde den.

Hun bekiendte og at have forgiört Lauritz Brosses 2:de Kjöer, som döde, samt begge Drengene og at hun blæste udi Piben udi Fandens Navn, som skulde fare i dennem.

Videre bekiendte hun, at Sigvalds Dotter Maren i Wadsöe og en Find-Kone ved Navn Ragnild og Salve i Andersbye var med hende at forgiöre Skipper Jens Ottesens Skib og at Dorthe var udi en Örn's Lignelse, Maren i en Svanes Skikkelse, Ragnild i en Krages Lignelse; og vare de alle paa en Tönde Botten og kunde dog ingen Magt faae med Skibet.

Nok blev for Retten frem(fordit) en Qvindes Person af Wadsöe, ved Navn Maren Sigvalds Dotter, som og for Troldoms-Sag af Dorthe Lauritz Dotter skal være udlagt og angiven for, som blev af Landsherren tilspurgt og formanet Sandhed at sige, hvilket hun lovede og derpaa vilde döe.

Da bekjendte hun, at Dorethe Lauritz Dotter havde lært hende samme Troldoms Kunster forgangen Sommer, og da fik hun det ind i en Drik Melk, og forsor hun sin Gud desværre. Nogen Stund derefter kom der en liden Biting ind i Gammen til dennem og löb frem og tilbage paa Gulvet.

Strax derefter indkom en liden sort Mand med sorte Klæder paa og sagde, at Maren skulde tiene hannem og forsvære Gud, hvilket hun og gjorde. Hun proberte Kunsten paa et hendes egne Lam, som hun gav et Stökke Bröd, hvorpaa hun spöttede 3 Gange (og sagde: "Spræk udi Fandens Navn." Nogen Stund efter sprak det.

Hun bekjendte, at hun var med at ville forgiöre og omkomme Skipper Jens Ottesens Skip; og foer hun tilliige med Dorthe, Ragnhild og Salve paa en Tönde Botten fra Wadsöe og til Under Dommen kaldet, og der flöj de op paa Fiældet Dommen, og der löste de hver sin(e) Knude(r) op, Först Dorthe, saa bemeldte Maren, item Ragnild og Salve og sagde: "Vind i Fandens Navn." Dermed flöj de alle 4:re ud paa Skibet, og var Maren i en Dues Lignelse, Dorthe i en Örn's, Ragnild i en Svanes og Salve i en Krages Lignelse.

Derhos bekiendte hun, at Dorthe satte sig ved Roeret og ville vrikke Roeret fra Skibet, mens Maren og Ragnild sat paa Overlöbet og Salve udi Stor-Merset,

Ragnild Clemmets Dotter blev fremfört, som blev tilspurgt af Landsherren, hvor hun havde lært hendes Troldoms Kunster. Da svarede hun, at hun var saa liden, da hun lærte (det), at hun ikke mindes af hvem. Men bekiendte, at hendes Gud heeder Peder, som hun paakalder, og var sort, i en Hunds (Gestalt); og i övrigt bekiendte hun [ligesom de forrige].

Efter forberört Leilighed viide vi ej andet at dömmе, end at de for slig deres (misgierninger) bör at straffes til Ild og Baal.

Den 28 November blev Ting holdet i Wardöehuus udi Gunstige Hr Landsherren Christopher Ornings saavel som og Kongl. Maj:ts Fogeds, velagte og ærlige Niels Sörensens, deres Nærværelse med eedsvorne Laugrettesmænd.

Hvor da for Retten blev fremført en Qvinde ved Navn Maren Mogens Dotter udaf Echeröe, föd i Saltens Leehn udi Ofoden, som for Troldoms Sag skal være udlagt og nu her for samme Sag fængsligen er anholden paa Slottet.

Og blev hun af Vores gunstige Landsherre tilspurgt, hvor og hvilken Stæd hun samme Troldoms Kunst skal have Först lært.

Hvortil hun svarede, at hun havde lært det af en Qvinde i Wardöe, som ved Döden er afgangen, ved Navn Clare. Og gav hende samme Kunst ind i en Drik Momgot, hvilket hun ogsaa inddrak. Derefter forandrede det sig med hende, saa hun bekom 2 Gange Pikning udi sit Hovet derover. Og der hun samme fik og lærde, var hun en voxen Töss.

Og (en) 3 Uger derefter kom den slemme Satan til hende udi en sort Hunds Lignelse; og tilspurgte den samme slemme Hund hende, om hun vilde tiene hannem og forsvære sin Gud i Himmelen, saa skulde hun bekomme alt, hvis hun begjærte.

Siden derefter en Dags Tiid, 2 eller 3, proberede hun denne (fule) Kunst paa et af hendes egne Lam; og spöttede hun paa samme hendes Lam i den Slemmes Navn og sagde: "Sprekk i to i Fandens Navn!"

Nok bekiendte hun, at efter hun havde givet sig Diævelen i Vold, da sagde Fanden til hende, at hun skulde give sig i Selskab med Marrit Rasmus Dotter i Wadsöe og Maren Hemmings Dotter, Oluf Sörensens Qvinde i Ekkeröe, som hun foregiver, at de skal være ligesaa vel lært og perfect i samme Kunst, som hun er. Og siger hun, at hendes Gud heder Samuel.

Nok bekiendte hun at Marrit og Maren var med hende at forgiöre en Smelle Baad fra Torstad i Ofoden, som roede Vest i Finmarken, fordi de skal have skieldet hende for en Troldqvinde her i Wardöe, imedens hun var Töss og tiente; og belovede hun dennem, at de skulde faae en Skam[fer] herfor. Og paa samme Baad var en af hendes egen Slægt, ved Navn Hendrich, som var föd udi Smelle-Landet.

Og bekjendte hun, at hun var i en Hunds Lignelse, Marrit i en Svanes Lignelse, Maren i en Krages Lignelse, der de forgiorte Baaden. Saa foer hun og de andre hiem, hver til sit, i enhvers Habit.

Iligemaade bekiendte forommeldte Maren Mogens Dotter at hun med forommeldte 2 Qvinder var en Söndag faren did paa Dommen. Ragnild og Maren, som for Troldoms Gierninger havde mistet Livet, havde været der Dagen tilforn, og laae de tilsammen Natten over i Kiberg i en Höe Boe, efter at de havde været paa Dommen og danset tilsammen efter en Gige, som den slemme Satan spillede paa for dennem. Og gav hand dennem Öll at drikke af en Skaal. Siden derefter foer enhver sin Veij tilbage igien.

Nok blev för Retten fremført Marrit Rasmus Dotter af Wadsöe, som og for Troldoms Sag skal være udlagt og angiven og fængsligen fört her til Slottet, og nu af Landsherren er bleven tilspurgt, hvor og af hvem hun samme Troldoms Kunst haver lært.

Hvortil hun svarede, at hun havde lært det i Wardöe af forommeldte Clare, som gav hende det ind i et Stykke Bröd. Siden kom den Slemme Satan til hende i en Tittkens Lignelse og löb frem og tilbage paa Gulvet i Clares Stue toe eller tre Gange. Siden kom den slemme Satan til hende i en Hunds (Habit) paa Marken og spurgte, om hun vilde tiene hannem. Hvortil hun svarede Ia.

Og belovede den slemme hende, at hun skulle faae Mad og Drikke nok, mens holdte hende det ikke. Hun prøberede sin Kunst paa hendes eget Lam i en Drik, som den Slemme gav hende, hvilket var sort. Derefter sprak Lammet i to.

Hendes Gud heed(er) Christen.

Hun bekiendte, at hun var i en Krages (Habit), da hun var med de andre at forgiöre en Smelle Baad, og det fordi Maren Mogens Dotter var vreed paa Folkene, som var 4 Karle tilsammen.

Nok bekiendte hun, at hun var med andre paa Dommen, (og for de tilsammen did paa en töndebotten) og dansede Kryds-Dansen med den slemme Satan, som legte paa Lange-tøj for dennem. Videre beretted hun, at der foruden var med

dem 4 andre Qvinder, som hun ikke kiendte, uden en som kaldes Liren, men hendes rette Navn er Margrette.

Margrette, som kaldes Liren, blev for Retten opfordret og blev af Gunstige Landsherren befalet at være overværende ved Beskyldningen.

Marrit Rasmus Dotter blev derefter tilspurgt, om Margrette var med dennem paa Dommen. Da svarede hun og med Eed og oprakte Fingre bekiendte og lagte Haand paa hende, at hun havde seet hende paa Dommen og at hun var der med hende og de andre Troldqvinder at dandse; men hvad hendes Gierninger ellers er, hun indtet vidste.

Nok blev for Retten fremført Maren Hemmings Dotter, Oluff Sörensens Qvinde, og blev af Landsherren tilspurgt, om hun vilde bekiende, hvis hende nu var bevidst i samme Troldoms Kunster, som forommeldte Maren Mogens Dotter og Marrit Rasmus Dotter hende fuldkommeligen med Eed med oprakte Fingre for Retten havde tillagt og hende fremdeles paasiger med paalagt Haand, og at hun var med dem i en Krages Lignelse at forgiöre (samme) Smelle Baad. Hvortil hun svarer og aldeles fragaaer indtet i nogen Troldoms Sag at være deelagtig (i nogen maade).

Til des videre Oplysning opsættes Tinget til förstkommende Mandag.

Den 1 December blev atter Ting holdet paa Wardöehuus i Overværelse af Gunstige Landsherren og Fogden med Laugrettet.

Da Maren Mogens med Eed bekræftet alt Sandhed at være hvad hun seeneste Ting i Troldoms Sagen vedgik, og at Oluf Sörensens Qvinde, Maren Hemmings Dotter, var ligesaa god som hun. Marrit Rasmus Dotter bekiendte det samme om Maren Hemmings Dotter, som til Vedermaals Tale blev fremført. Da fuldt og fast tilsiger Maren Mogens Dotter og Marrit Rasmus Dotter hende i Troldoms Kunster at være ligesaa lærd, og det med Eed og til Stadfæstelse paalagde deres Hænder sligt Sandhed at Være; og derpaa viide de gierne döe.

Maren Hemmings Dotter benægter aldeeles, at hun er skyldig i Troldoms Kunster, men frivillig bekiender, at hun

gjerne vil döe, eftersom hun sig udi Blodskam med 2 Brödre udi Ekkeröe for en 20 Aar siden sig havde övet, saa den eene af dem vilde havt hende til Ægte; men der den anden Broder fornam det, saavel som de begge omsider, blev det Giftermaal forhindret (og afslagen).

Efter Fogdens Irættesættelse, Tiltale, Giensvar og Leilighed blev kjendt for Rett: at Maren Mogens Dotter og Marrit Rasmus Dotter bör til Ild og Baal miste deres Liv.

Belangende Maren Hemmings Dotter, som nu for Retten frivilligen af ovenmeldte 2 Qvinder med höjste Eed, oprakte Fingre og Hænders Paalæggelse er Troldom tillagt, som hun alt fragaer, (endogsaa at) hun frivilligen bekjendt haver i Blodskam med 2 kjödelige Brödre skyldig at være, da, efter Fogdens Paastand, Tiltale, Giensvar og denne Sags Lejlighed, bör hun miste sit Liv til Ild og Baal.

Anno 1662, den 20 December, blev Ting holdet udi Kiberg efter gunstige Landsherrens Befaling i Fogdens og Laugrettets Nærværelse.

Hvor da for Retten blev fremfört Sigri Ols Dotter, som for Troldoms Sag paa Wardöehuus tilforn var anholden og udlagt af 2 andre Qvinder, og blev hende tilspurgt, hvor(uti det sig) bestaaer. Hvortil hun svarede, at hun aldeles ingen Troldom forstoed, men foregiver, hvorledes der haver været en Qvinde ved Navn Sigri paa Steensgaard, som formedelst Troldom skal være henrettet, som begierede hende i Tjeneste, men hun benegtede samme, fordi hun havde et lidet spædt Barn. Siden efter gav hun hende adligevel en Kliming af Bröd og Fisk. Og strax efter hun havde det opædet, fik hun ondt udi hendes Hoved deraf, hvorudover hun maatte gaae ud for Dören og kaste det op igien. Dernæst bekiendte hun og, hvorledes forommeldte Qvinde vilde levere hende en Skaal og sagde, at naar hun vilde have Drikke, skulde hun ikkuns begiære det af hendes Gud, Ole, kalde og troe paa ham; og hvad andet hun vilde begiære, skulde hun begiære af ham og strax bekomme det. Hvortil hun svarede: "Neij! Jeg troer paa min Gud. Du kand troe paa Din Gud." Men (ganske) indtet vilde hun antage Skaalen.

Nok bekiendte hun, hvorledes samme Qvindes Gud, Ole, kom ind i Stuen, toeg Qvinden ved Haanden og helsede. Havde en præstelig Habit paa og satte sig hos hende i Höij-sættet. Var sort udi Hovedet og 2 Horn derudi samt et sort langt Skieg og sort Haar, item 2 store, grumme, glubende Öijne som en Koe, nok en sort Hat paa og Skoe paa Födderne, endogsaa sort löjen paa Hænderne. Dertil var hans Aande som en röd Ildslue. Og snakkede hand med forommeldte Qvinde, saa Sigri hörde det (intet). Siden derefter snakkede hand lydeligen og groft til hende: "Vi vil gaae!" Da sagde hun: "Ia, vi vil gaae, som vi skal gaae." Dermed foer de af med hverandre, som hu nikke vidste hvor hen. Derefter droeg Sigri ud af Dören og droeg over et Sund, en halv Miil vej derfra. Derpaa blev han tillspurgt, hvad hun vidste om den Baad, som hun tilforn havde berettet om, at de Finner i Kielsund havde forgiort.

Dertil svarte hun, at det var en Fin-Baad, og samtlige Finnerne var kommen nogle Klammers Ord imellem, saa de skal have lovet dem Skam, som blev. Ellers var hun begierende at maatte fare med forommeldte Finner over paa Landet til at begiere Mad i Iesu Navn til sig og sit Barn. Og der de siden vilde fare, vilde hun (intet), da det var om Natten, men undskyldte sig at vilde fare med den samme Baad derover, som hun kom did med.

Ellers vidste hun indtet videre, undtagen hun saae forommeldte Finder, de tændte Ild i et Stykke Knösk, som de kastede ud i Söen. Udi hvad Maader det var giort, vidste hun ikke at forklare.

Iligemaade bekiendte hun ogsaa at have lært en Signe og Afvinds Bön udaf en halvgal(en) Student ved Navn Aaden, og det medens hun var ung, der hand reijste igiennem Land. Lydende som følger:

"Jesus gaaer til Broen Brede.
Mötte ham Afvind den leede.
'Hvor skal du gange?' sagde Jesus.
'Teg skal mig til Bondens Gaard,
finde Bonde og Barn.'
'Teg skal dig afvende
til den dig udsendte.'
Guds Ord. Ammen"

Efter alt dette satt Fogden udi Rette, at efterdi Sigri Ols Dotter nogle Gange forhen har været berygtet for Trolldom, til med og efter hendes egen Bekiendelse ikke kand benegte eller fragaae jo skindbarligen at have seet den slemme Satan udi al hans Gestalt, saavel som og ikke heller benegter jo at have lært Signe og Afvinds Bön, som meldt er, hvilket ikke er sömmeligt eller christeligt, om hun ikke jo burde efter C. 4:ti Recess, 28 Cap. at römme Dannemark og Norges Riger med aller förste Lejlighed, som kand afstæd komme, og æskede Dom.

Da efter Tiltale, Giensvar og denne Sags Lejlighed og efterdi Sigri Ols Dotter, sligt som forskrevet staaer, ikke kand negte, hvilket höijligen er imod Guds hellige Lov saavel som imod C. 4:ti Recess og andre derom udgangne Forordninger, viide vi ikke andet end at dömmе hende fra hendes Bopæl, at römme hans Majjestæts Riger og Lande det förste muligt, og naar Lejlighed sig begiver. — Saaledes for Retten passeret.

1663. Den 1(2) Januari blev Ting holden i Kiberg efter Landsherrens Befaling udi Fogdens Overværelse med meenige eedsvorne Laugrettes Mænd. Hvor da Fogden loed udi Rette fremfordre Sigri Ols Dotter, Jngebricht Klokkers, her sammestæds, som for Troldoms Sag er angiven og udlagt for. Og blev tilspurgt, om hun nu frivilligen vilde Sandhed bekjende, hvad hun angives for, nemlig at have været i Anders Pedersens Kielder og drukket (udaf en öse, og at Siri skal have havt paa sig en röd tröie og et blaat skiört, saavel som og at hun skal have havt hendes liden barn med) og at have forgjort en Koe i Wardöe, imedens hun tiende Scharfe Karen, hvorimod Sigri Klokkers aldeeles undskyldte sig.

Til Vedermaals Tale blev for Retten indfört Sölve Niels Dotter og fuldkommelig med Hænders Paalæggelse med höijste Eed bekræftet, at hun var med Iuule Natt i Kielderen og drak, saavel som og nogle Börn var med, samt at Sigri ogsaa var en Troldqvinde; og samme Tid blev de ueens med hinanden i Kjelderren, fordi Sölve tappede Först og drak af den Tönde, som Sigri havde agtet sig af.

Efter saadan Beskaffenhed tilspurgte Fogden hende, om hun turde lade sig (a)probere paa Söen, hvortil hun svarede: "Ja, gjerne."

Da langt omsider, efter (flittig) Examinering og Formaning, er hun gaaen till fuldkommelig Bekiendelse, såsom følger:

1) Bekiender hun, at det var sandt, at hun var i Anders Pedersens Kjelder og drak Iuule Natt med Sölve og (tvende) Börn, men benægter, at hendes eget Barn var med eller veed af nogen Troldom at sige (i nogen maade. Og ellers foregiver), at den slemme Satan var med, og havde hand et Lys i sin Rumppe at lyse med.

2) Bekiender hun, at hun forgiort Peder Christensens Koe] i Wardöe, medens hun tiende Scharf Karen, af hvem.

hun lært Troldom, og det udi noget Avinds Salt. Og naar hun agtede at forgiöre noget Fæe, gav hun dem ind af samme Salt, (derav skulde det strax) döe. Og en Dag, som [hun] gik ud i Wardöe at sanke Tarre, kom Peder Christensens Koe og vilde tage noget Tarre fra hende.

Da sagde hun, i det hun sloeg den med Tarren: "Far Fanden i Vold fra mig!" Derefter döde den, og dermed var hendes Kunst approberet (og) fix; og gik saa hiem.

3) Bekiender hun at have forgiort Nils Christensens Koe med Afvinds Salt, fordi hun engang blev negtet Melk.

4) Angaaende hendes Fængsel, som hun sad i for Underfogden, da, Natten for Löverdag, saa kom der nogle Katte oven paa Lyren paa Gammen og ville have været need hos hende. De Katte siger hun at have været Sölve og begge Börnene, nemlig det paa Slottet og det udi Wadsöe, og de ville havt hende med i Kjeldereren igien.

5) Bekiender hun og, at Margrete, som kaldes Liiren, er en Troldqvinde ligesaavel som hun. Hun havde forgiort Hans Jensens Koe i Wardöe, og det fordi hun blev negtet Melk.

Anden saa Synneve og Margrete i Fiæren. Da beklagte Synneve sig og sagde: "Vor nybaarne Koe faaer vi (svært liden) Melk [af]" Da sagde Margrete: "Mindre (skal) det (være)." — Fogden tilspurgte Sigri, hvor hun det kunde viide. Da sagde hun, at hendes Gud, gammel Erich, sagde hende det.

Laugrettet gjorde et Spørsmal til hende, om hun ikke havde forgiort Store Lauritz sin Koe i Ekkerøe, som for en 3 Aar siden er hastig död. Dertil svarte Sigri gandske indtet at have gjort, men Pasvig-Finner gjorde det af den Aarsag, at han havde stiaalet noget fra dem.

Endnu til Vedermaals Tale blev indfört Sölve Niels Dotter imod Sigris Bekiendelse at confereres. Da kom deres Ord med hverandres overeens. Endog tilspurgte Sölve Sigri, hvi hun ikke havde gjort denne Bekiendelse tilforn for Landsherren paa Slottet, og truede hende med Navn og Sagde: "Du vil og kand ikke heller udkomme dermed, formedelst den slemme Satan sidder saa dybt indgroet i Dig, saa man ikke skal kunde naae Bunden med en 10, alens Stage."

For det sidste bekjender hun, at Store Lauritz Kone i Ekkerøe var ligesaa god og perfect udi Troldoms Kunster med Avinds Bön som hun, og skal samme Guri have læst Avinds Bön i det Salt, som hun ofte bar givet sit Fæe ind for at ikke skulde forgiöre det. Ligeledes siger hun, at Guri bad om et lidet Lam, som gik i hendes Stue, (hvilket hun tog udi armen og strög det paa rögen), men hendes Mand negtede, og derefter döde Lammet (en fire dage derefter), men hun kunde ikke sige, om Guri var Aarsag dertil.

Efter Fogdens Paastand, Tiltale, Giens var og denne Sags Lejlighed da kand vi ikke anderledes end dömmе hende fra hendes Liv til Ild og Baal. — Saaledes for Retten passeret.

Den 26 Januari blev Ting holdet paa Wardöehuus udi Landsherrens, Christopher Ornings, og Fogdens Nærværelse med Laugrettes Mænd.

Hvor da udi Rette blev indfordret et lidet Barn ved Navn Ingeborg Jvers Dotter, barnföd i Wadsöe; og blev tilspurgt, hvorledes hun Troldoms Kunster haver lært. Da bekiender hun, at hendes Moder, Maren Sigvalds Dotter, som kort forhen for Troldom er henrettet, hende det havde lært, og gav hun hende det ind i noget Melk af en Skaale i (et fæhuus). Og (der) hun det havde drukken, saae hun noget sort paa Bunden i Skaalen, og det sloeg hun ud paa Gulvet (og ikke vilde drikke). Derefter fik hun ondt i Maven.

Med det samme kaldte Moderen paa den Slemme og sagde: "Kom hid du Saa kom hand ind udi en sort Hunds Lignelse og fattede Barnet med Kiæften omkring Armen, saa det blödte, og ledte hende ud paa Marken need med Brasens Huuse. Dermed forloed den Slemme hende og foer til hendes Moder igien og snakkede med hende. Imidlertid gik Barnet af og til imellem Moderen og Brasens.

Og sagde samme Barn, at den Slemme skal have talt til hendes Moder, at Barnet skulde koge ham sort Kjöd, hvilket ikke af Barnet blev efterkommet. Da den Slemme kogte det selv, og var Gundel, som ellers kaldes Dorthé, som for hendes Misgierninger er henrettet, hos og aad med deraf.

Efter de havde ædt, foer de med hverandre [til] Lærviigen udi Næssét paa Wadsöe. Og stoed Barnet paa (Bochen) og saae, at den Slemme blæste Ild i et Horn for dem, saa og at Sölve var med; og dansede de omkring hannem, og havde hand en sort Gige at spille paa. Og var den Slemme og de alle samtlige, undtagen Barnet, i sorte Kattes Lignelse. Efter de foer derfra, skabte de sig i deres (forrige) egen (livs skikkelse og gestalt), men den Slemme löb ad Söen til fra dem.

Dernæst beretter (samme barn), efter at hendes Moder var fængslet, kom den Slemme til hende i en sort Hunds Lignelse og tilspurgte hende, hvor hendes Moder var. Da svarte Barnet: "Needer hos Brasens." Da sagde den Slemme: "Ia, ieg vil gaae til hende."

Efter at hendes Moder var fængsligen derfra bortført, kom den Slemme til hende igien i en sort Katts Lignelse og spurgte, hvor hendes Moder var. Da svarte hun, hun vidste (intet). Da sagde den Slemme: "Din Moder skal brændes!" og truede hende, at dersom hun ikke svarte ham paa hans Tiltale, skulde hun ogsaa brændes. Dermed forloed hand hende.

Dernæst fornåm hun den Slemme engang igien. Dog talte hand indtet til hende, men stoed og mumlede for sig [selv] paa Marken.

Siden derefter er den Slemme, igien kommen til hende og ville havt hende med til (Helvede). Saa vilde hun indtet. Men dermed foer hand bort fra hende.

Efter at for ommeldte Barn var her til Slottet hidført, da havde den Slemme tilspurgt hende paa Marken, hvor hendes Moder var. Da sagde hun: "Hun er brændt."

Dermed gik hand og ikke vilde höre det.

Siden derefter er den Slemme kommen til hende Iule Natten paa Slottet udi Storstuen, som hun sad paa et Skrin, tog hende og förte hende omkring udi Sneen paa Pladsen og sloeg hende. Dernæst kastede Klæderne over Hovedet. Derefter kom hendes Moders Fanden og sagde: "Ær du her?" Da sagde hun: "Ia, ieg er her." Dermed tog hand hende udaf Sneen igien fra den anden og bar hende ind igien i Storstuen og lagde hende paa Skrinet.

Endog kom Grundels Fanden til hende, som hun laae paa Skrinet og sagde: "Ligger Du her?" Da sagde hun: "Ia." Da sagde hand: "Ieg bör vel bære dig udi Sneen igien." Da svarede Barnet: "Du tör ikke giöre det, din Stakkel." — "Ieg agter Dig ikke", sagde hand. Adligevel (tog) hand hende ud.

Ydermeere bekiender hun og, hvorledes at Iule-Aften for Iuledag er Sölve og hun faren fra Slottet og kröb under Porten i Katte Lignelser og begav sig did til Kiberg, som den Slemme förte afstæd.

Og vilde Sölve havt med sig den Guri af Ekkeröe og den halte Ingeborg, men Ingeborg svarede, hun vidste ikke, hvor hun skulde komme tilbage igien. Blev derfor tilbage. Iligemaade vilde Sölve og havt med sig Liren Margrete.

Da undskyldte hun sig og sagde, hun var tung. Og da de ingen kunde faae med sig, foer hun og Sölve med den Slemme. Og da de kom til Kiberg forvagede de udi Anders Pedersens Fordör, indtil Sigri Klokkers kom med det lidet Barn Maren fra Wadsöe. Da de var kommen, begav de sig tilsammen udi A. Pedersens Kjelder, og imidlertid de tappede og drak, bleste den Slemme Ild udi sit Horn, som sad udi hans Side, og lyste dennem dermed.

Samme Tiid er kommen Trette i mellem Sigri og Sölve, fordi at Sigri sagde: "Det lidet Barn Ingeborg skal være frie", men Sölve vilde det ingelunde tilstæde. Udaf saadan Trette sloges de med hverandre i Kielderen, saa Sigri kastede Sölve need paa Iorden. Og udaf hvis Sölve havde drukkit,

faldt hun 2 à 3 Gange paa Veijen, (der de foer) tilbage igien, som den Slemme førte afstæd.

Siden efter at de er kommen hid, er den slemme Satan kommen til Barnet Ingeborg igien paa Slottet i en Katts Lignelse og sagt til hende, (han vilde brænde hende op). Saa spendte hun efter hannem, at hand skulde fare bort; dermed foer hand fra hende.

Ligesaa bekjender Barnet, at medens Sigri sad i Gjemme i Underfogdens Gamme i Kiberg, er Sölve, hun og det lidet Barn Maren været i Katte Lignelse om en Natts Tiid paa Lyren og skrabte derpaa og ville været need hos Sigri, men formedelst Folkene var oppe samme Tiid, kunde de ikke faae hende ud med sig.

Iligemaade blev og for Retten fremført et lidet Pigebarn af Wadsøe, ved Navn Maren, som blev tilspurgt, hvor hun Troldoms Kunster havde lært. Da sagde hun af sin Faders Søster, Marrit Mikkels Dotter som er allerede henrettet, og det udi saa Maader som følger: Da foregiver hun, at Michels Marrit gav hende det ind i noget Öll. (Og som hun drak, la der noget paa bonden af skaalen, som var svart ligesom skarn, hvilket hun ikke vilde drikke, mens slog det paa gulvet). Og da hun det havde drukket, kom Diævelen ind til hende i en sort Hunds Lignelse, med 2 Horn — som Giede Horn — i (hovedet), og spurgte hende, om hun vilde tiene hannem, hvortil hun svarede Neij og meente, at en Hund ikke kunde tale, Samme Dag, noget derefter, kom (Fanden) ind til hende i en Mands Lignelse, som var sort og havde Horn paa Knæerne. Paa hans Hænder og Födder havde hand Kløer samt sort Hatt og sort Skiæg; og atter tilspurgte hende, om hun vilde tiene ham, hvortil hun indtet vilde svare. Da spurgte hand igien, om hun vilde tiene ham, saa skulde hun faae Penge. Da sagde hun Ia. Da sagde hand, at hun skulde være ham fölgagtig udi Helvede. Og hun da efterkom hans Begiering og fulgte ham i Helvede. Og Veijen var meget lang. Og som hun kom udi Helvede, saae hun et stort Vand, som brændte Ild i, og Vandet söd. Og der lae fuldt med Folk i Vandet og mange næsegrus og söd udi Vandet. Hvor da Fanden havde en Pibe, som hand blæste Ild af og sagde, at hun skulde nyde det samme.

Item havde Fanden en Fieske-Skinke, som hand stak i forommeldte Vand og toeg den strax op igien. Da var den söden. Og heretter hun, at dette Vand laae i en Dal, som var sort omkring. Og de Folk, som var i Vandet, var baade Qvinder og Karle-Folk og raabte ligesom Katte. Hvor hun da saae efterskrevne Qvinder, som fulgt hende udi Helvede: Sigri Klokkers i en' Krages Lignelse, Ingeborg i Makurv, som gik med Krykker, i en Dues Lignelse, Liren i Wardöe i en Haveids Lignelse, Sölve af Andersby i en Alkes Lignelse, Gurri af Ekkeröe i en Skaarungs Lignelse og hun selv i en Krages Lignelse.

Som de da havde været i Helvede nogen Stund, droeg hver sin Veij hiem.

Men noget derefter, som var S:t Hans Nat forgangen Aar, kom disse forskrevne Qvinder til hende og toeg hende paa Dommen med sig, hvor da Fanden var tilstæde med en röd Viol og legte paa for dennem og dansede selv med. Sölve holdt ham i Haanden, Sigri Klokkers holdt Sölve i Haanden, Liren i Sigris Haand, Lille Maren i Lirens Haand, Gurri i Lille Marens Haand og Ingeborg i Makurv i Gurris Haand.

Og som de havde afdandset, toeg Fanden en liden Sölv-Skaal og beskienkte dennem Öll deraf og sagde, naar de havde udtient, skulde de bekomme til Lön det samme Vand, som brændte og söd i Helvede.

Og som de havde aftalt og uddandset med Fanden, droeg de hver til sit hiem, som (den Onde) afstæd förte.

Iligemaade bekiendte hun, at S:t Hans Aften, förend hun droeg paa Dommen om Natten, haver hendes Far-Söster lærdt hende, hvorledes hun skulde melke en Koe og leveret hende et (middelmaadigt stort) hvidt Horn, hvormed hun da forsögte at melke Morten Jensens Koe. ”Toeg samme Horn og satte paa Koens Bug, og sagde hun, at hun vilde melke udi Fandens Navn. Da melkede hun meer end en Bötte med Melk, og paa det sidste kom der med Blod ud. Da döde Koen.

Endog bekiendte hun, at hun kunde giöre sig til en Katt, men da maatte Fanden Först give hende noget Katte-Blod at smöre sig med paa sit Legeme og saa et Katt Skind at lægge derpaa. Naar hun saadant haver giort, er hun en Katt.

Item, att hun med Sigri, som havde sit Barn med sig, og Sölve var med i Anders Pedersens Kielder, og der drak de Öll Derefter drog de i Hr Hanses Kielder i Wardöe, og vilde Sigri og Sölve sat Ild paa Slottet, men de kunde ikke komme til dermed, af Aarsag at Lensherren altiid læste og bad Gud om Naade; derfor maatte de gaae med Skamme derfra.

Hun foregiver og, at Sölve haver gjort ondt i Præstekonens Foed, men med Hr Hans kand de ingen Magt faae.

Og bekiender ogsaa, at hun, Gurri og Sigri var forleden Natt her paa et Stæd, som var heel sort, og begierte af den slemme Satan et got Ploster til Landsherrens Foed og Arm at giöre hannem god med igien. Hvortil den Slemme svarede, de fik det indtet, thi det giör ikke gott. De slipper dog adligevel ikke. Og siger hun, at Aarsagen til Lensherrens Onde er Sölve, Sigri og Margrete, som senest blev hæftet.

Sammeledes foregiver samme Pigebarn, Maren, hvorledes at Sölve skal have havt hos sig et Stykke linden Klut med noget sort Uld Traad i, sammenföjjet med Trolddom, som hun saae Sölve havde satt i et Hull hos sig i Væggen, hvormed hun agtede at forgiöre Landsherren. Og der dette Pige Barn blev det var, havde den Slemme skabt hende udi en Katts Lignelse.

Og af des Aarsag var sligt anrettet, fordi Landsherren vilde have Sölve udi Iern-Fængsel og Bolt; og der hun omsider blev sat i Iern, kastede hun samme Troldskab fra sig, hvorefter flittigen blev sögt og for Retten fremviist, saaledes som dette Pige Barn havde tilkiendegivet.

Landsherren loed indkalde for Retten Gurri af Ekkeröe og tilspurgte hende om Troldkunstens Beskaffenhed, hvortil hun svarede, at have lært samme af Ragnild Fin-Kone forleden Aar, S:t Hans Tiid, og det i saa Maader, at hun flyde et Stökke Nöst: om hun kunde komme det til at trille fra sine Födder, da skulle hun være dygtig til saadanne Kunster; hvilket hun ogsaa altsammen fuldkommet. Og gav Ragnild hende det ind i en Drik Melk.

Derefter kom Fanden til hende i en Mands Lignelse — meget sort — som hun tilsagde Tjeneste. Og bekiender hun det samme, som det lille Barn sagde, om at have dandset paa Dommen, at have været med i Helvede, uden at hun

ikke havde seet den Fleske-Skinke, som Fanden havde holdet; men at Liren var med, siger hun Sandhed at være.

Hvad sig ellers angaaendes er den Avinds Bön, da kand kun ikke benegte at give sit Fæe ind at drikke (med) noget Salt, at andre det ikke skal beskadige. — At alt dette er Sandhed, derpaa vil hun gierne döe.

(I ligemaade blev for Retten) indfört Ingeborg Peder Krogs af Makurv, som atter er af Sölve udlagt, saavelsom af de 2 Pigebörn her paa Slottet. Men hun vilde gandske indtet bekiende, hvorfor hun blev tilspurgt, om han kunde væge sig selv tolvte, eller, hvis ikke, da til sin Sags Befrielse lade sig approbere paa Söen. Hvormed hun var tilfreds.

Dernæst blev det efterkommet.

Saa hun flöd paa Söen, for Gud og alle Mennesker, som et Dubbel og ikke kunde synke, hvilket er et Kiendetegn nok i saa Maader. — Dernæst blev hun piinligen forhört.

Da bekiender hun, at Borne, som allerede for Troldom er henrettet, gav hende en (fersk) Fisk i Fiæren, som, da hun samme havde ædt, hun fik saa ondt af, at hun maatte spyde det ud igien.

Den 29 Ditto holdtes atter Ting paa Wardöe udi vores gamle Hr Landsherres, Fogdens og Laugrettets Nærværelse.

Til Vedermaals Tale var indfordret Sölve, som hende havde angivet. Hun stoed endnu fast ved at Ingeborg var ligesaa god som hun og de andre; og derpaa vilde döe. Og siger, at Ingeborg approberte sin Kunst paa en Smelle-Baad, hvilket Ingeborg fragaer.

Iligemaade blev i Rette fordret en Trolqvinde ved Navn Sölve Niels Dotter af Andersbye, som bekjendte at have lært samme af lille Mogens Ingeborg, som er henrettet; og gav hende samme Kunst ind i en Fiske-Kliming og Momgott. (Derefter bekom hun ondt deraf.) Strax derefter kom den Onde ind til hende i en sort Hunds Lignelse. Noget derefter forandrede hand sig i Mands Gestalt og spurgte hende, om hun vilde tiene ham. Da sagde (omsider) hun Ja. Da lofte hand hende Rigdom. — Og heeder hendis Gud Zacharias.

Hun proberte sin Kunst (om den var fix) paa en Katt, som hun gav Fisk og sagde: "Æd i Fandens Navn!" Strax sprak den (ihjel).

Hun gav og Per Nielsens Koe i Syltevig Høe paa samme Maade. Strax døde den.

Hun var og forgangen Aar med de andre Troldqvinder, Dorthe, Marie, Ragnild og Sigri og Liren, i Hvals Lignelse at jage Fisken fra Landet.

Hun foer og af og til med den Slemme i Fiældet og omgikkedes med ham i slemme Bedrifter. — Hun var og med S:t Hans Aften paa Dommen og dantsede, og den slemme Satan legte for dennem.

Hun siger og, at hun Iule Natt forgangen Aar var med Liren og utallige fleere, som hun ikke kjendte, paa Dovre-field. Og dansede enhver, og Liren dansede sin eene Sko bort med Fanden. Og der hun beklagte sig, hendes Skoe var borte, gav Fanden hende een igien. Og skienkte hand dennem Öll og Viin af en (skaal).

Og var hand skikket som en sort Langhund, Sölve i en liden Hunds Habit og Liren som en sort Katt.

Hun bekiender og, hvorledes hun forleden Høst var med Maren, Dorthe og Ragnild paa en Töndebottn at forgiöre Skipper Jens Ottesen med hans Skib; og flöij de op paa Dommen, og löste hver af dem sin knöttede Knude op og sagde: "Vind i Fandens Navn!" Dermed flöij de alle fire ud paa Skibet.

Sammeleds bekiender hun og, at hun var med de andre, saavelsom med de 2 smaae Börn, Ingeborg og Maren, S:t Hans Natt i Helvede at besee dets Herlighed og Beskaffenhed og ellers udi andre Maader, som forhen meldt er.

Landsherren loed tilspörge Sölve om Aarsagen, at hun havde sat ondt paa hans velb. Haand.

Det gjorde hun, i de Maader hans Velb. skulde piines noget, formedelst hand saa strengeligen foer afstæd med dennem; at Sigri Klokkers var med og at de vare udi Fandens Forandring, nemlig Sölve i en Katt og Sigri i en Hunds Lignelse; og at de brugte til deres værk hver en Knappe-naal at stikke med, som hand laae i Sengen, baade i Haand og Fod.

Iligemaade bekiender hun, at hun var med Sigri og de 2 Pigebörn i A. Pedersens Kielder at drikke.

Desligest blev Guri af Ekkeröe igien for Retten indført og flittigen tilspurgt, om hvad hun var bevidst af Troldom. Dertil svarer hun, at hun vedgaaer hendes forrige Bekiendelse i alle Maader og at hendes Gud heeder Erich.

Derimod blev indført Margrete, kaldet Liren, til Vedermaals Tale at svare til hvis som nu for hende blev oplæst. Da foregiver hun indtet andet, end at de har löijit hende paa. Hvor da Sölve blev fremkaldet og hende fuldkommen Troldoms Sag tillagte.

Iblandt andet foregiver hun, at forommeldte Margrete skal have forgiort forrige Landsherren Jörgen Frises Sluffe, som (én gang drev i land og blef, der den skulde til skovs at) hendte Veed. — Og til Bekræftelse med Hænders Paalæggelse ved den højeste Eed og den Part, hun vilde formode i Guds Rige, at hun det haver giort og er ligesaa god i Troldom som hun selv; og derpaa vilde hun döe.

Efter slig forbemeldte Gurriss saavelsom Sølves frivillige og egen vedgaaende Bekiendelse, som de stedse vedgaaer og derpaa vil döe, sætter Fogden udi Rette paa Kongl. Maj:ts Vegne, om de ikke for slige deres udædiske Gierninger bör at straffes til Ild og Baal, og var en rettmæssig Dom begierende.

Da efter Tiltale, Giensvar og den Sags Leylighed og efterdi de ikke kand fragaae jo at have givet sig Diævelen i Vold og omgaaendes med Troldoms Konster i mange og adskillige Maader, hvilket, er uhörligt og ingen christne Menesker sömmer — det Gud enhver derfra bevare — vide vi eij anderledes herom at kunde kiende og dömme, at de jo begge 2 bör for deres begangne Misgierninger at liide og straffes paa deres Liv til Ild og Baal.

1663. Den 27 Februari holdt Kongl. Maj:ts Foged, ærlig og velagted Niels Sörensen (Fiil), Ting i Wadsöe udi Vores Gunstige Hr Landsherres Nærværelse med meenige eedsvorne Laugrettes Mænd.

Hvor da for Retten blev fremfordret et lidet Pigebarn ved Navn Karen Ivers Dotter, ungefær ved Alder 8 Aar, og blev tilspurgt, hvem hende havde lært Troldom, som hendes Söster liden Jngeborg som var paa Slottet, havde angivet og bekiendt.

Da bekiender og vedgaaer samme Pigebarn Karen deselv samme, som hendes Söster foregiver, og fremviste sin Haand med Mærke, som den slemme Satan i Hunds Lignelse havde bidt. (Siden er den slemme Satan kommet til hende inde hos hendes moder; da var han i en svart mands lignelse, og flyde hendes moder hanem hendes haand, at hun skulde tiene ham, og hans haand var svart. Dermed lovede hun ham tjeneste og kalde paa ham, og den samme kalder hun hendes Gud, ved navn Christofer. Endogsaa bekiendte hun, at hun havde været med paa Slottet udi en krages lignelse udi den mening, at de havde villet dræbe landsherren med knapetnaaler.)

Iligemaade bekiender hun, at Skydsskaffer Nielses Kone her sammestæds var kommen til hende forleden Sommer udi en hvid Fugls Lignelse og bedet, at hun vilde følge med hende paa et Fiæld. Hun negtede det, men dog toeg hun hende, og var hun ogsaa i en Fugls Habit. Og vare mange flere Mennesker med i deres Skikkelse, som hun ikke kjender, og drak de Öll der paa Fiældet, som Satan skienkte dennem af en Kande, men hun fik indtet.

Iligemaade bekiender hun og, hvorledes at den slemme Satan udi en sort, middelmaadig Mands Lignelse er kommen til hende paa Wadsöe, imedens hendes Moder boede der, og havde ligget hos hende udi Fæhuuset om en Aftens Tiid

Iligemaade blev indfordret et andet Pigebarn ved Navn Maren Ols Dotter, som tilforn her paa Slottet har aflagt Bekiendelse om sig selv. Det samme vedstaaer hun endnu.

Endog bekiender hun det samme sandt at være, som det forrige Pigebarn Karen havde bekiendt, nemlig at de var hos henne og havde vilde forgiöre. Landsherren. Ligesaa bekiender hun, at siden efter at Landsherren med sin lomfrue er rejst fra Slottet, da imidlertid lomfruen blev igjen i Wadsöe, haver Liren, som sidder paa Slottet, været hos Fan-

den og begiert noget af ham til at giöre Jomfruen ondt med i Hovedet.

Endogsaa bekiender foromskrevne Karen Ivers Dotter, hvorledes at Dagen efter hans Velb. med sin lomfrue var kommen paa Wadsöe, da haver Klokkerens (Qvinde), item den Pige Ellen saavel som den Qvinde af Ekkeröe været udi Fordörren udi Kragers Lignelse og ville været ind i Stuen og giort ondt imod deres Velbaarnheder. Men formedelst der var saa mange herlige og meget dejlige klede Mennesker ind i Stuen udi hvide (Sjorter, blev deres Verk ikke efterkommen derfor).

Sammeledes blev udi Rette fremfordret en voxen Töss, föd udi Sundhaar Lehn paa en Gaard (Gierre) og nu omstunder tiener Peder Gundersen i Andersbye, som for Trolldom skal være udlagt af det lidet Barn Karen Jvers Dotter og Maren Ols Dotter.

Da vilde hun paa Tilspörgsel indtet bekiende paa sig, men til sin Sags Oplysning var begierende at maatte prøberes paa Söen. Da eftersom samme Probering blev efterkommet, flöd hun som et Dubbel.

Hvor hun da atter for Retten blev fremfört og Sandheden bekiendte, nemlig at hun havde lært 2 Avinds Bönner (den eene til at læse over Köer, naar de ikke vilde Melke, hvilke bönnen hendes Madmoder, nemlig Kari Anderses i Gierde, som hun da tjænte, kiöbte en vandrendes Qvinde til at skulde lære hende), saaledes lydende:

Jesus og Jomfrue Maria gik over grönnen Heede.

Der (hörde) hun Quen (kom) thrydende og rödende.

'Hvad skaar dig?' sagde Jesus.

'Min Melk er mig stollen fra
udaf Gietter, udaf Wetter, udaf Piger og Troldmör.'

'Stat, stat', sagde Jesus.

'Jeg vil dig s(i)elver böde, udi Maldt, udi Salt,
med ti Finger,

med tolv gode Guds Engler,
enten du est under Steen stukken,
eller nogen Afvinds Bit er wunden.

Du skalt drikke udaf Bekken
og give Melk udi Spennen
og melke Melk ad til Madmoder
og det udi trende Navn:

Gud Faders, Söns og Hellig Aands'. Ammen.

Den anden Bön formelder til at forgiöre andre Mands Fæe med. Den samme Bön er hun ofte ombedet at forgiöre Fæe med.

Jeg gik mig over (vilden) Heede.
 Der mödte mig alle mine Afvinds Mænd,
 med Fæe og Faar, med Gram og Vrede.
 'Hvor vil du Veien (lede)?' sagde Konen.
 'Jeg vil mig i Bundens Gaard ryste og spille.
 Bunden og Hesberen skal fare ilde
 i hans Qvæg, Boe og Biering,'
 'Neij, skalt Du ej! Jeg (skal) dig s(i)elv hen afvende
 til den samme Mand, dig udsendte.
 Jeg skal kaste Dig ved (Duns) Hav
 med Diævelskab.
 Der skal Du staae til dömme Dag.
 Hverken giönne eller gav
 eller Blaae Wacht weldte en Steen til Hemsende.
 Skal aldrig igien komme, för ieg dig Bud sende.'

Alt dette herte hun, imedens hun var [gandske] liden og tiente samme Qvinde. Og hvad hun ellers gav hende det ind i, veed hun ikke, men efter den (dag), hun det lærte, haver den slemme (Satan) været ofte hos hende og af hende begiert, hun indtet det skulle forglemme, men flitteligen merke og öve sig derudi.

Efter et lidet Pigebarns, Karen Jvers Dotters, Bekiendelse derom, blev Ellen Gunders Dotter videre tilspurgt, hvad hun svarer til (des) Angivelse. Da bekiender hun, at det er saa, ligesom forbem:te Pigebarn har berettet, og at det er vist, hun haver seet hende paa Slottet "Wardehuus, samme Tiid hun var der, saavelsom at den slemme Satan, hendes Gud, som hun kalder Morten, förte hende frem til Wardehuus i en Strand Elle Fugls Lignelse, som var sort under Bugen og hvid omkring Halsen. Og lovede den slemme Satan, hendes Gud, hende at före hende til Bergen der at dræbe en Qvinde ved Navn Aslin Per Persens formedelst 2 Sld:r, hun skyldte hende i Lön fra den Tiid, hun tiente hende, som hun ikke vilde betale. Hun svarede Satan, hendes Gud, at hun kunde ikke dræbe hende. Men Satan, hendes Gud, sagde: "Jeg skal vel lære dig, naar du kommer frem paa Veijen."

Nok bekiender hun, at det er vist, hun var paa Slottet og saae liden Maren Oluffs Dotter, som snögest der udi en

Thiitings Lignelse. Det samme til Vedermaals Tale bekiender bemeldte Maren i saa Maader Sandhed at være, saavelsom og at den Onde haver vildet havt hende med til Bergen til samme Qvinde, som meldt er. Og var den slemme Satan udi en middelmaadig Mands (Skikkelse), sort klæd; og dersom hun ikke vilde følge med hannem, vilde hand adligevel tage hende med sig.

Ellers bekiender forbitte Ellen, at der havde været saa mange og en uendelig Haab af Trolddiævle paa Slottet om en Aften — som Sand i Havet — og det udi adskillige Fugles Lignelser.

Landsherren tilspurgte hende, af hvad Aarsag de var der, og hvad de vilde giøre. Da sagde hun: ”Udi den Mee-ning, at de vilde forgiøre hans Velb.”

Deslige bekiender og udlægger hun (Willatz) Klokkers Qvinde, Karen Anders Dotter, saavelsom en Find(e) qvinde ved Navn Elli Andersens af Andersbye for Troldom Sag, og at de skal have taget hende med sig samme Dag, hans Velb. hidkom til Wadsöe, og det om Natten udi Underfogden Knud Jensens Huus til at forgiøre hans Velb. inde i Stuen udi Sengen, som hand med hans Kiereste, lomfruen, laae; og at de skulde blæse paa hannem i den slemme Satans Navn. Men formedelst at vor Herre Jesus med sine (Hellige Engler) var hos og imellem dem, blev det derfor forhindret, (saa at al deres onde Forsæt ikke gik for sig, som de havde agtet). — Og var [Willatz] Klokkers Kone i hendes egen Gestalt, men usynlig, Ellen i en Örn's Habit og hun selv i en Strand-E(r)le Fugls Habit.

Dette foregiver hun skeede, for at hans Velb. ikke skulle komme til Slottet igien med Sundhed.

Bemeldte Ellen Gunders Dotter foregiver ydermeere, at der paa samme Tiid var en stor mængde Trolddiævle, som hun ikke kiendte, og hver i adskillig Slags Habit.

Og saa sandt det er vist, vil hun annamme Sacramentet og gierne döe.

Landsherren tilspurgte hende, om hun vidste af fleere Troldqvinder heromkring. Hvortil hun svarede, at der vist vare mange fleere. Udi Ekkeröe maatte være nogle, dog ikke (kiender hun) dem. Men tvende kiender hun, som i saa Maader

matte være gandske frie, nemlig Thorgrims Kone og Thor Spillemands Kone, hvilke hun var hos da hun [kom] her til Lands af Skibet og fik Mad hos dennem. Sammeledes at der skal være nogle i Kiberg og nogle i Wardöe, som hun ikke kiender; men at der skal være en Dreng ved Navn Anders, som fulgte med hende herhid paa Skibet, hvilken haver tient i Bröd med hende Sör paa Böijgden hos en Præste-Sön ved Navn Morten Nielsen og nu tiener i Waaröe hos Sören i Krogen, der flöij en af de Troldqvinder hen over fra Slottet af, som hende tyktes, (der var i forsamlingen med, der de skiltes ad, og hvem det skulde kunne være, viste hun ikke at forklare, mens derhen ungefehr paalaug, som drengen tiente).

Deslige blev udi Rette fremfordret (Willatz) Klokkers Kone, som for Troldoms Sag var udlagt af 2:de smaae Piger og af en voxen Töss ved Navn Ellen Gundersdotter.

Hun bekiente paa Tilspörgsel, at Dorthe Laurits Dotter, som for Troldom var henrettet, havde for 2 Aar siden, da hun laae paa Barselseng, gav hende en Meelgröd, reed med Melk og Smör, hvoraf hun bekom sig heel ondt og det i 14 Dages Tiid. Og imidlertid var Dorthe hos hende og agtet hende paa Barselseng. Og siger hun, at det var en tynd Gröd, hvori der var noget sort, som et Byg-Korn stort, men hvad det var, vidste hun ikke. Og 3 Uger efter hendes Barselsengs Overstandelse kom den slemme Satan til hende udi en Kattes Lignelse og fandt paa hendes Legeme fra Födderne og langs op ad indtil Munden, hvor hand samme-stæds talte hendes Tænder.

Med det samme begiærede den slemme Satan, at hun vil tjene hannem, saa skulle hun faae Lykke til Qvæg og Fæe. Ikke förend efter 5 à 6 gange tilsagde hun hannem Tieneste, og kaldte hun ham sin Gud Isach og gav hannem een af sine Fingre til Forsikkring. (Og befoel han hende, hun skulde melke anden mands Qveg og Fæ; videre viste hun ikke om des Beskaffenhed at forklare.)

Hun bekiender alting Sandhed at være, som de andre foregiver, undtagen at hun skulde have været med at ville forgiöre hans Velb., der hand laae i Sengen.

Landsherren tilspurgte hende, hvad Skikkelse hun da var udi. Hvortil hun svarede: "I en Kommens Kærne Skikkelse, som voxer paa en Qvist."

Efter slig Leylighed sætter Kongl. Maj:ts Foged, om ikke forskrevne Ellen Gunders Dotter saavelsom (Willatz) Klokkers frivillige Bekiendelse, som de stedse veedgaer og derpaa gierne vil döe, slig fule Gierning er, som de have lært og med Diævelskab forövet, bör at straffes paa deres Liv til Ild og Baal, og var Dom begierendes.

Da efter Tiltale, Giensvar og denne Sags Leylighed kand ikke andet skiönnes, end at de jo bör miste deres Liv til Ild og Baal.

Dislige, eftersom disse 2 Pigebörn, nemlig Ingeborg og Maren, tit og ofte tilforn paa Slottet haver bekiendt, at de Troldoms Kunster haver lært og sig derudi övet, saavelsom siden de ere komne paa Slottet og der af Lensherren flittigen tilholden med Præstens Formaning og daglige Fliid dennem at ville have omvendt til Gud i himmelen fra den onde Aand Diævelen og dog eij noget dermed haver kundet udrette, men de endnu stedse befindes efter deres förste Bekiendelse ved den onde Aand at blive og ej fra hannem kunde komme, saavelsom og nu befindes dette lille Pigebarn Karen, som er Ingeborgs Syster, hvilken ogsaa efter egen Bekiendelse haver lært Troldoms Sag og det begge 2 af deres Moder; eftersom den onde Aand stedse tilforn hos dem haver været og de endnu ikke hannem kand blive qvit, i hvor meget Præsterne dem for sig havde og flittigen vilde have dennem omvendt til vor Herre Christus, saa vil han d dog ikke slippe dennem, eftersom de ere hannem af Modrene offret, efter slig Leylighed, saavelsom Præsternes Betænkende, sætter Kongl. Maj:ts Foged i Rette, om de ikke bör at straffes paa deres Liv, at de eij videre udi saadanne Konster skulde komme og andre Börn af dennem ved Fandens Indskydelse ikke skulde for« föres.

Da, efter Tiltale, Giensvar og den Sags Leylighed og efterdi at forskrevne Börn ikke kand fragaae jo at have lært Troldoms Konster og det efter deres egen vidlöftige Bekiendelse, da eftersom det er nogle smaae, umyndige Börn, ikke

komne til Skjælds Alder, ej heller nogen tiid været til Guds - bord og annammet det höijværdige Alterens Sacramente, men ere gandske vankundige, hvorfor det er en vanskelig Sag at dömme udi, vide vi derfor herudi ej anderledis at kunde kjende, end at vi henviiser denne Sag fra oss og til vores Overdommer, Velb. H. Laugmand.

Anno 1663, den 9 Marti, holdt Kongl. Maj:ts Foged over Finmarken, Niels Sörensén (Fiil), Ting paa Wardöehuus udi vores gunstige Landsherres Nærværelse med tilbørlige Laugrettesmænd, hvor da udi Rette blev fremfört Margrethe Styrk Olsens, som for Troldoms Sag er -udlagt.

Hun vilde paa Landsherrens Tilspörgsel indtet i nogen Maade bekiende, men begiærede at maatte (a)proberes paa Söen. eftersom hun sig ikke, selv 12, kand befrie imod Loven.

Den 10 blev atter Ting holden i Overværelse af de samme samt Sorenskriveren.

Da efter at Probationen var skeet, befandtes hun at flyde som et Fisker Dubbel.

Da bekiendte hun derefter (efter flittig inquisition) for Retten at have lært Troldoms Konster i Tromsen, og det af en gammel Troldqvinde, som gav hende det ind (i et stöke ost) i noget Melk, hvorefter hun af ondt matte (tejde) sig. Anden Dag probeerte hun, om hendes Kunst var fix, paa et Lam, i det hun gav samme det ind i Melk, og strax sprak det (i to og döde).

En Dag, hun var alleene, kom den slemme Satan till hende i en stor Mands Lignelse og spurgte, om hun vilde tjene ham, saa skulde [hun] faae Lykke til (fæ og qvæg samt alt andet, hvis hun begiærede). Da sagde hun ham fuldkommen Tjeneste. — Og heeder hendes Gud Zackarias.

Ydermeere bekiender hun, at Sölve Niels Dotter, Sigri Klokkers og det lidet Pige barn Maren var forleden Iuule Nat hos hende og vilde have hende med i Anders Petersens Kielder at drikke (sig) en Ruus (paa), men hun undskyldte sig med at hun var saa tung, fordi hun reede (den tid de var

hos hende) til Barsel; og vare de skabte udi Kattes Lignelse.

Iligemaade bekiender hun, at S:t Hans Natt var hun paa Dommen med Giertrud Sören Christensens, Sigri Jons dotter, Ragnild Endres dotter, Gundle Christen Hansens og Dorthe Waaröe. Der dansede de, drak Öll og Viin og legte Bretspill, enhver med (deris) Guder, og vare de der en Times Tiid.

Iligemaade, at hun, Sölve og Præste Anderses Marie havde forgiort og ombragt Velb. Jörgen Friises Sluffe, (som var skikket til at hente med paa den Ryske kost) — og var hun i en Maase Lignelse, Sölve i Kobbe Lignelse, og Marie i en Niise Skikkelse — og det fordi Smeld Niels, som var med paa Baaden, havde friet til hende og ikke holdt det. Dog kunde de ikke ombringe Folkene, fordi de frygtede Gud, men Sluffen blev ombragt.

Iligemaade var hun med at forjage Fisken fra Landet, som de andre henrettede Troldqvinder havde udlagt hende, og var Gertrud i sin egen liflig Skikkelse, klæd i en sort Tröje, et rödt boffelbaijs Skjört, en röd Hue med Guldkniplinger paa, med en hvid Dug om Halsen; og sad hun paa Vandet med Tarre i Haanden og rundt om sig; hun selv var i en Maases, Gundel i en Kobbes, Dorthe i en Niises, Sigri i en Styrres (Lignelse), og havde de alle Tarre Lægger i deres Hænder, hvormed de forjagde Fisken.

Videre beretter Margrete, at hun gjorde det, fordi hendes Madmoder havde negtet hende en Begiering. Sigri havde gjort det, fordi hendes Udreedere havde engang truet hende med Trold(quinde)hullet, och Gertrud fordi hendes Udreeders Folk var (nogenlunde) skyldfrie, saa hun meente, hun kunde ikke have saadan Magt over dem som ellers, (naar de var udi Skyld og Giæld).

Ligesaa bekiender hun, at hun saavel som Sigri Jons Dotter var med de henrettede Troldqvinder at ville have forgiort Jens Ottesens Skib, og det fordi Dorthe Laurits Dotter var vreed paa Laurits Braas.

Dog kunde de ingen Magt have dermed, fordi de paa kaldede Herren og havde en sterk Troe til Gud. Og continuerede samme Uveijr, indtil hand var forbi (Norrkapen).

Iligemaade blev udi Retten fremfordret Ragnild Endres Dotter, som paa Tilspørgsel bekiendte at hun havde lært Troldoms Konster (for 2 aar siden) af en Finne Qvinde ved Navn Ragnild; at hun havde tilsagt den Onde Tjeneste, og strax [satte] hand sit Merke paa hendes venstre Arm ovenfor Alboen.

Hun var eengang i en Aands Lignelse at melke Morten Jensens Koe.

Og heeder hendes Gud Bans.

Hun bekiender og at have [været] med paa Dommen med alle de andre, som Margrete Jons Dotter tilforn for Retten bekiendt haver, og at Margrethe Jons Dotter mistede den Tiid hendes Skoe paa den höijre Foed, da hun dandsede med gammel Erich paa Dommen, og at hand gav hende en anden Skoe igien, og at Gertrud Sören Christensens skienkede for dennem Öl og Viin af et Tin begere.

Item blev ogsaa udi Rette fremført Sigris dotter, som af Margrethe Jons dotter for Troldoms Sag var udlagt.

Da vil hun ikke den reene Sandhed udsige. Da blev Ragnild Endres Dotter fremkaldet og sagde det fuldkommen sandt at være, som Margrete Jens Dotter hende havde paa-sagt.

Omsider kom hun til Sandheds Bekiendelse, nemlig at rige Mette havde givet hende det ind i Melk og Bröd. Da kom Satan til hende (i en svart hunds lignelse), og hun til-sagde ham Tjeneste. — Hendes Gud heder Jacob og haver tegnet hende paa hendes eene (Liden Finger, paa den yderste Side) paa den venstre Haand.

Hvad Margrethe ellers om hende haver berettet, kand hun ikke fragaae.

De andre, som af Margrethe i Troldoms Kunster udlagte, ere sandfærdig Troldqvinder. — At alt dette er Sandhed, derpaa vil hun döe. Saa haver hun og været med at ville forgiöre Jens Ottesens Skib.

Deslige blev og udi Rette fremfordret Gundel Ols Dotter, som og af Margrethe Jons dotter var udlagt for Troldom: at hun nemlig var med paa Dommen; var med at forjage Fisken

fra Landet og ville have ombragt Skipper Jens Ottesen. Hvorom hun indtet i nogen Maade vil bekiende, men til sin Befrielse er begiærendes at prøberes paa Söen, hvilket og blev hende tilstaaed.

Endnu blev i Rette fremført Dorthe Pouels Dotter, som ogsaa af Margrethe, Ragnild og Sigri for Troldoms Sag er udlagt: at hun var med paa Dommen; var med at forjage Fisken og var med at ville ombringe Jens Ottesen. Hvorom hun indtet vilde bestaae, men begierede og maatte prøberes paa Söen og flöed.

Den 11 blev atter Ting holden i Overværelse af de samme.

Da blev fremført Gundel Ols Dotter, som efter Probationen flöed som et (fiskerdubbel).

Derefter tilstoed hun sig skyldig i hvad de andre havde hende tillagt.

Hendes Gud heetier Morten. Og gav hand hende noget Töij. (ligt som blaa Stivelse, hvor hun det skulde komme udi noget mad til at forgiöre og) og omkomme hendes Börns Skolemester, Mads Hansen. Men hun vilde ikke forraade ham, men gav en Hund det ind, som der udover blev gal og löb i Söen og druknede sig. Men hun fragaar aldeeles at have seet Griertrud Sören Christensens hverken paa Dommen eller Söen.

Til Wedermaals Tale mödte bemeldte Griertrud. Da for det förste iblandt for omskrevne Troldqvinders Beskyldninger haver Sigri Jons Dotter fragaaen noget af hendes förste Bekjendelse om Gertrud, nemlig, at hun foregiver at have sagt Usandhed om hende, at hun icke var med paa Dommen eller at forjage Fisken.

Efter slig deres fule Misgierninger sætter Kongl. Maij:ts Foged i Rette, om de ikke bör miste deres Liv til Ild og Baal.

Da efter Tiltale, Giensvar og denne Sags Leylighed og efterdi det saaledes med Margrethe Jons Dotter befindes sandfærdigt, som hun udförligen selv bekiendt og med sin höijste Eed for Retten udlagt haver og formedelst hendes begangne Misgierninger (derfor paa sit legeme) her i Verden liide og

undgielde vil, saavel som og tilliige med sig haver udlagt for: Ragnild Endres Dotter, item Sigris Jons Dotter og Gundel Ols Dotter for Trolddom — hvorom de og Sandheden haver bekiendt — hvorfor ieg efter des Beskaffendhed eij anderledis kand kiende og dömmen, end at de jo haver forbrudt deres Liv til Ild og Baal.

A.o 1663, den 2 April, holdt Kongl. Maij:ts Foged, Niels Sörensens (Fiil), Ting paa Wardöehuus udi Velb. Lehnsherrn Christopher Ornings Nærverelse med 8 eedsvorne Laugrettes Mænd.

Hvor da udi [Rette] blev fremført en Qvinde ved Navn Barbra Ols Dotter, Niels Skydskaffers, som for Troldoms Sag skal være udlagd i Wadsöe og nu paa nye igien udaf et lidet Pige Barn, Maren Ols Dotter, men nu aldeles indtet vil tilstaae, men er begiærendes at maatte prøberes paa Söen, hvilket og blev efterkommet. Efter samme Probation flöd hun paa Söen som et Fisker Dobbelt, saa hver Mand saae derpaa, at hun befandes skyldig i slige Gierninger.

Dernæst er hun atter bleven fremført for Retten og sin Sandfærdighed om Trolddom godvilligen bekiendt som følger.

At Jvers Maren, som allerede er henrettet, hende det haver lært, i det hun efter hendes Samtykke gav hende det ind i noget Melk, hvori laae noget sort, saa stort som (nogle) Frøekorn. Anden Dagen efter kom den slemme Satan til hende i en Hunds Lignelse. Da bad hand, hun ville tjene ham, men hun sagde Neij, at hun havde sin (egen) Mand, derfor kunde hun ikke tjene hand; hvorfor hand blev vreed og foer ud fra hende.

Siden er hand kommen til hende i en Mands Lignelse, med Klöer paa Hænder og Födder og askefarvede Klæder paa. Da forsvoer hun sin (egen) Herre og Gud i Himmelen og til-sagde ham fuldkommen Tjeneste. Med det samme belovede hand hende Lykke til alt, hvad hun og sloeg paa og begierte.

Strax kneeb hand hende med sine Klöer oven paa hendes Venstre Laar og satte sit Merke, som og öijensynligen udi Sandhed befandtes. — Og kaldede hun ham sin Gud Jsack.

Omstunder sagde hun: "Gud bedre mig for Löfte, han lovede! Hand har holdt det som en Hund, som hand og er".

Hun forsögte sin Kunst paa hendes egen Hund og gav den det ind i [et] Stykke Fisk, hvoraf den sprak.

Item bekjender hun at have lært sin ældste Dotter Trolldom i Vinter, ungefær for 2 Maaneder siden. Samt hun med 3 Troldkvinder af Eckeröe den 24 Marti var i Fölge til Slottet Wardöehuus og havde med sig Thorluf sin Kone, som da var i Aands Lignelse, Thomas Persens Kone, som var i en Krages Lignelse og Hendrich Knudsens Kone i en Stor-Fugls Lignelse. Og hun selv var i en Krages Lignelse.

Der paa Slottet forvandlede de sig alle til Katte, hvor de da samtlig skal have talt med Giertrud Sivers Dotter udi hendes Fængsel og vilde havt hende med til at giöre ondt Væjrr ud imod Marcus Erichsen med Skib og Folk og dennem omkomme, og det fordi Barbra ikke tilfulde havde bekommet sin Vasker Lön og Huus Leije af een (del) af Skibsfolkene, som hun kande være nöjtt med. Da undskyldte Giertrud sig med at der skulde bæres Mad til hende fra hendes Mand. Derfor kunde hun ikke selv være med, men adligevel afskikkede hun med dem hendes Gud Zacharias. Og dermed foer de afstæd og gjorde det onde Væjrr. Og der de kom til Skibet, saae de Skipperen gik frem og tilbage og bad inderligen til Gud om Naade og Hielp. Paa samme Tiid blev holdet Bön i Wardöe Kirke for det gruelige Væjrrs Skyld. Og for des Aarsag de paa Skibet frygtede Gud og Bön blef holden i Kirken, kunde de ingen Magt faae; thi Gud var stærkere end Satan.

Deslige bekiender Barbra, at hun og Magdalena Hans Lauritzsens vare at ville have forgiort det lidet Pigebarn Karen Jvers Dotter, som nu med hende er udkommen til Slottet, formedelst hun ikke skulle beröbe dennem i deres Gierninger. Og siger hun, at den Tiid hun var med den store Forsamling Trolldiävler paa Slottet, förend Landsherrn med sin Jomfrue rejste ind i Wadsöe, da skal Giertrud med hendes Dotter have været med at ville have gjort [Ende] paa hans Velb. Men de kunde ingen Magt faae med ham, fordi hand (stedse) frygtede Gud. Videre vidste hun intet.

Den 7:de Ditto blev atter et frit Ting paa Wardehuus i Lensherren[s], Fogdens og Sorenskriverens Nærværelse med meenige Lavrettes Mænd.

Hvor da igien fremkom forommeldte Barbra, som, da hendes forrige Bekiendelse blev oplæst, vedgik samme Sandhed at være. Ydermeere bekiender hun, hvorledes Peders Olsens Qvinde, Karen, og Dotteren, Sigrî Peder Dotter, her i Wardöe skal være deelagtig i Troldom og ligesaa god som hun og Lille Maren Ols Dotter.

Til Vedermaals Tale mödte samme Pigebarn Maren Ols-Dotter og det samme bekjender og vedstaaer.

Derimod at svare opstoed for Retten Peder Olsen og bad Barbra sige Sandt og ikke lyve paa hans Kone. Hvor hun da fragaaer igien at have seet Peder Olsens Kone i nogen ond Skikkelse, men beretter, at liden Maren skal have sagt det i Gaar og at Doctor Rodiusses Kone. Anne Frederichs Dotter, har sagt det.

Landsherren tilspurgte hende, om Doctorens Kone havde bedet hende lyve paa Peder Olsens Kone. Dertil svarede hun (ganske) Neij.

Doctorens Kone mödte og efter Landsherrens Befaling og spurgte Barbra, Maren Ols Dotter, Sören Christensens ældste Dotter, Kirsten, som nu er paa Slottet, om hun dem nogen-sinde havde kommet til at lyve.

Da svarede de alle Neij, men at hun havde bedet dem sige den reene Sandhed.

Nok tilspurgte Landsherren Maren Ols Dotter, om det var sandt, at Peder Olsens Kone og Dotter vare Trolde. Og formanede hand hende sige Sandhed, saafremt hun ville blive et Guds Barn. Hvortil hun svarede, at baade Peder Olsens Kone og hendes Dotter ere Troldfolk og at de vare i Katters Lignelse og vare paa slottet i den store Forsamling og at hun vil ikke lyve dem paa; thi det bliver dog vel Sandhed med Tiden.

Jtem tilspurgte Landsherren Barbras Dotter, Karen, om det var sandt, at hendes Moder havde lært hende Troldom og paa hvad Maneer.

Da bekjender hun, at hendes Moder gav hende det ind i noget Melk i Fæehuuset. Detsamme vedgaaer ogsaa Moderen

Sandhed at være. Derefter kom Satan til hende og spurgte, om hun ville tjene ham. Da sagde hun ja. Og var hand i en sort Hunds Lignelse.

Da lovte hand hende Lykke til ald (ting); og kaldte hand *sig* hendes Gud Jsack, og satte hand sit Mærke paa hendes højre Haand.

Derefter proberte hun, om hendes Kunst var fix, paa en hendes Moders Söue, som hun indgav noget Moss og Fisk i Fandens Navn. Og strax sprak den.

Og bekiender, at hun og hendes Moder var udfaren til Slottet i en Krages Lignelse, det Moderen ikke kand benegte, men fuldkommeligen vedstaaer. Og siger forbem:te Pigebarn, Karen Niels Dotter, at hendes Gud Jsack flydde hende en Ham paa i den Meening, at de ville forgiöre Landsherren. Dernæst foer hun af med andre Troldqvinder og hendes Moder imod Marcus Erichsens Skib, men de kunde ingen Magt bekomme, fordi Markus frygtede Gud.

Fremdeles blev udi Rette fremfört Magdalena Jacobs Dotter, Hans Lauritzens af Andersbye, som for Troldom er udlagt af Barbra og Karen Jvers Dotter i Wadsöe.

Da bekiender hun, hvorledes Dorte Lauritz Dotter, som allerede for Troldom er henrettet, havde givet hende det ind i noget varm Melk, der hun kom frossen og kold af Kirke. Da fornåm hun noget sort paa Bunden, som hun spurgte hvad var. Da sagde Dorthe: "Æd Du kuns! Det er nogle stödte Peberkorn.;" Da hun det havdeædet, kom en liden graae Fugl ind, (ligt som en Thiting), og gik frem og tilbage for hendes Födder. Nogen Stund efter forsvandt samme Fugl. , 3 Dage derefter, en Aftens Tid, kom Satan til hende i en Mands Lignelse, med sorte Klæder paa saasom en anden christen Mands Person, og var hand hende til Tjeneste begierænde. Da negtede hun (hannem det dengang); formedelst hun havde sin egen Mand, kunde det derfor ikke skeep.

Da sagde Satan: "Jo, tjen du mig kuns. Da skal du faae, hvad dit Hierte begierer (og ingen skade have derutaf)."

Imidlertid beretter hun, hendes (egen) Mand sov.

Tredie Gang kom Satan til hende og bad hende forsvære Gud i Himmelen, sin Daab og Christendom, hvilket hun og

giorde og med det samme tilsagde ham et Aars Tjeneste. Og loed samme hendes Gud, som hun da troede paa, sig kalde Jsack. Omsider satte hand sit Merke paa hendes höjre Foed, saa, det svolnede op. Som og öijensynligen befandtes, saa i Sandhet at være. Og beklager hun sig siden den Tiid at have havt stor Væ og (Pine) derudi.

Hun probeerte, om hendes Kunst var fix, paa et hendes egne Lam, som hun gav (den ind i) noget Vand i sin (egen) Meening og Tanke, og strax sprak den. Der hun det fornam, vilde hun Konsten indtet videre forsöge.

Ydermere bekiendte hun, at hun fulgte med Barbra til Wardehus Slott i en Krages Lignelse, men siden skabte hun sig som en Katt. Og gik Barbra og de andre Troldqvinder ind i Fængslet til Giertrud Sivers Dotter, men Magdalena stoed udenfor. Iblandt de andre siger hun var 3 Qvinder af Ekkeröe, nemlig Thorlufs, Thommas Pedersens og Hendrick Pedersens Qvinder, og siger hun, at Barbra er Hovedmand for dem alle. Derfra foer de, hver i sin Fugls Lignelse, ud og gjorde det onde Væjr imod Markus Erichsens Skib, som de ingen Magt fik med, fordi de frygtede Gud.

Endelig beretter hun, at Ellj, den FinneKone i Andersbye, at hun ogsaa ofte haver været efter at ville forgiöre hans Velb., og det imidlertid hand var i Wadsöe, men hans Guds frygt hialp hannem.

Videre vidste hun ikke, men derpaa ville hun gjerne döe.

Iligemaade blev udi Rette fremfordret Boedel Claus dotter, Thomas Pedersens af Ekkeröe, som for Troldom var udlagt af Barbra Niels Skydsskaffers, item af Magdalena Jacobsdotter.

Da omsider, efter flittig Forespörgsel, bekiender hun at have lært Troldom af Birgitte Uille Jvers som for rum Tid siden for Troldoms Misgierninger er henrettet; og bekiender hun i alle Maader det samme som for ommeldte Troldqvinder, som udförligen formeldt er, nemlig at hun var med at ville forgiöre Jens Ottesens Skib; at forjage Fisker fra Landet; at hun med de andre talte med Giertrud i Fængslet i en Katts Lignelse — men Giertrud undskyldte sig med at hun ventede hendes Dreng med Mad fra hendes Mand, men sendte sin

Gud Zacharias, som i hendes Stæd med os andre skulde forrette, nemlig giøre ondt Væjr mod Marcus Ericksen af den Aarsag, som Magdalena formeldt havde; at hun havde været med i den store Forsamling paa Slottet samt at hun havde lært Karen Hendrick Knudsens Troldoms Konster, det Karen ikke heller benægter.

Desligeste blev udi Retten fremført Birgitte Olufs dotter, Thorlufs Rasmussens af Ekkerøe, som og for Troldom er udlagt. Og bekiendte hun samme havde lært af Thomas Pedersens Anne, da boende i Kiberg, som allerede er henrettet, som gav hende det ind i Melk. Derefter faldt hun i Søvn. Da hun opvaagnede, kom en graae Katt til hende og spurgte, om hun vilde tjene ham. Da sagde hun Neij.

3 Dage efter kom hand igien. Da sagde hun og Neij Tredje Gang forsvor hun sin Gud og Herre og tilsagde Satan sin Tjeneste, og loed saa denne hendes Gud sig kalde Christopher. (Med det samme knep han hende og satte sit merke under hendes höire knæ.)

Hun bekiender det Sandhed at være, at hun var med i en Fugls Lignelse at ville forgiøre Jens Ottesens Skib og at forjage Fisken fra Land, fordi hun var vreed paa hendes Madfader, som holdt alting (af sine varer var) saa dyre (og holdt det i höieste pris); at hun var med i Fængslet hos Giertrud, hvor hun bekiender alting ligesom de forrige.

Saa sandt som dette er vist, sværger hun ved den Lod og Part og hun vil formode i Guds Rige; og derpaa vil hun gjerne döe.

Endnu blev udi Rette fremført Hendrick Knudsens Qvinde, Karen Ols Dotter, som efter lang Examination gaaer til Sandfærdigheds rette Bekiendelse, at hun haver lært Troldom af Bodel Claus dotter for 2 Aar siden, og at hun gav hende det ind i Gröd, kaldet Sengemad eller Barnsengs Gröd, med hendes egen Samtykke. (Blef hun nogle dage syg derefter.) Da kom den slemme Satan til hende i en Katts Lignelse, og siden forvandlede hand sig til en Mand og kaldte sig Zacharias. Da tilsagde hun hannem paa hans Tilspørgsel Tjeneste og forsor sin Gud og Daab paa hans Begiering.

Og satte saa sit Merke og knef hende med sine Klöer paa hendes venstre (Haand), som öijensynligen befandtes saa at være.

Og proberte hun, om hendes Kunst var fix, paa et hendes eget Lam, som hun var vreed paa, som det stoed og aad, og sagde: "Sprek i Fandens Navn!" Som og strax skeede.

Hun tilstaaer, at hun var med at forjage Fisker fra Landet, fordi det fortröd hende, at den eene skulle have meer Fisk end den anden. Samme Tiid var hun i en Fugls Habit, nemlig i en Aands Lignelse.

Hun var og med i en Gaasses Lignelse at ville forgiöre Jens Ottensens Skib, og da sagde hun: "Væjrr i Fandens Navn!" Og da skeedte det mod Wardöen ved Dommen.

Iligemaade bekjender hun at være med de andre paa Slottet i en Katts Lignelse samt hörte paa, at Barbra talte med Giertrud i Fængslet og bad hende følge med at giöre ondt Væjrr mod Marcus Erichsen, ligesom de andre foregiver. — Viidere vidste hun ikke, men derpaa vilde hun gjerne döe.

Den 8 Ditto holdtes atter Ting paa Slottet i Nærværelse af de samme. — Hvor da alle disse forskrevne Troldqvinder, enhver i sær, for Retten blev fremfordret og deres Bekjendelser for dennem lydeligen oplæst, om nogen af dem kunde viide at have löjet sig paa eller andre. Til Paahör og Wedermaals Tale blev indkaldet Giertrud Sivers Dotter.

Da fuldkommeligen vedstaaer enhver fest det selv samme, som de anden Dagen og tilforn for Retten bekjendt haver, og det ved höjeste Eed, og derpaa gjerne vil döe.

Efter slig Lejlighed sætter Fogden udi all Rette, om de ikke bör miste deres Liv til Ild og Baal, og var Dom begierendes.

Da efter Tiltale, Giensvar og denne Sags Lejlighed og efterdi Barbra Niels Dotter Skydskaffers saavelsom Magdalena Jacobs dotter, item Bodel Clausdotter, Birgitta Ols Dotter og Karen Ols Dotter samtligen deres fulde Sandhed, som oft[e] bemeldt, her for Retten haver udsagt og det stedse vedstaaer at have lært Troldoms Kunster og sig derudi övet,

vide vi derfor ej anderledes derudi at kunde kiende og dömme, end at de jo have forbrudt deres Liv til Ild og Baal.

A:o 1678, den 4 Juni, blev Ting holden i Wadsöe af K. M. Foged, Lauritz Sörensens Faag, med constitueret Sorensskriver og tilbörlige 8 Laugrettesmænd.

Otte Knudsen Bang efter lovlig Stævnamaal haver til i Dag ladet fremkalde Albrect Halvorsens Qvinde, Synneue Johannes Dotter, for Troldoms Sag, hand hende fuldkommeligen tillagt haver, udi hun ved dessen Væsen og (slemmelige) Gierning haver övet, saa hand derudover haver mist sin beste Koe; som hand noksom hende retteligen ved lovlig Prov og Vidnesbyrd agter og kand hand hende overbevise med hvis Töfveri hun dertil haver brugt, som fandtes og for Retten, (der Koen var död,) fremviistes udi tykkeste af Laaret.

Til Prov og Vidnesbyrd var stævnt Poul Christensen, Johannes Erichsen, Rasmus Rasmussen, Jon Eriksen og Otte Bang Syvertsen, og for Retten fremlagde Otte Bang sit Klagemaal i saa Maade, at som samme Synneve tillige med andre Qinder var nu i Vaar at bage Fladbröd udi hans Huus, talte Otte Bang nogle Ord til Synneves Dotter, hvilken gik i Stuen gandske uroelig, og straffede Barnet med Ord derfor. Saa gik Otte strax af Stuen ud, dog ikke længe, og da hand igien indkom, fornam hand af bemeldte Qvinder, at Moderen til Barnet havde talt om ham. Thi spurgte hand, hvad Tale de havde for sig.

Hvortil blev svaret, det var dennem selv imellem, og ellers en av dennem pegte paa Barnet dermed att give Otte tilkiende, at deres Tale var om Barnet og Moderen fortögte, det hand havde talt det til, som bemeldt er. En anden Qvinde, ved Navn Mette, spurgte Synneve, da hun strax derefter sad og bagte, hvad det var hun bagede, enten Leb eller Lebse, hvortil hun svarede, det (ved) Diævelen. Derimod sagde Mette: "Hand maae viide af dig og ikke af Bröd."

Og da de havde bagt, gik hver hiem til sit.

Ikke fuldt en halv Time efter gik Otte Bangs Pige ud at binde Qvæget ind i Fæheuset, hvor hun fornam, en af hans beste Köer at være bleven meget hæftig og hastig syg

med stor Spreng og Pine, som for menneskelige Öijne var at see. Midlertiid loed hand sende Bud til Synneve, at hun skulle komme til ham. Som hun nu kom udi Fæhuuset, sagde Otte til hende: ”Veed du ikke nogen Raad for min Koe, som saa ynkeligen piines?”

Dertil svarte hun Neij. Otte sagde: ”Efterdi du tilforn er berygtet for Troldom, saa legger ieg dig til, at du haver forgiort min Koe, siden du blev mig vreed, fordi ieg lastede og straffede dit Barn.”

I samme Tiid var udi Fæhuuset 2:de Qvindfolk tiiliigemed Otte Bangs Kjereste. Hvor de da havde bedet Synneve legge sin Haand paa Koen, det hun dog i Förstningen ikke vilde. Omsider lagde hun sin Haand derpaa og ströeg need ad Bugen, og derpaa sprak Koen og döde meget hastig med Skom og Froe igiennem Næse og Mund.

Siden loed Otte krænge Huden af Koen, hvor da udi tyk-keste Laaret fandtes et dybt Hull indtill Nyren. Der fandtes lidet som sort Ull att see (udi Retten fremviist), dog Huden gandske heel, alleeneste smaat rödflekket (udenfor) bemeldte Hull. — Dette vilde Synneve indtet eller kunde tilsvare.

Dernest (selvillig) fremstoed for Retten Hendrick Lauritzen Bros og sig beklagede, at Synneue skal have forgiort et af hans Börn i forleden Vinter af Aarsag hendes Mand Albrect at have tilsagt en Kalv for en Skov-Reijse at skulde giöre og et andet hans Barn at giöre færdig for Skjörve, og som bemeldte Skovreijse eij blev efterkommet, fik Albrect eij heller den udlovede Kalv. — Der Barnet laae saa syg, kom en Find-Qvinde ved Navn Ellen, nu död, og der hun saae Barnet laae saa syg, sagde hun: ”Synneue skal være Aarsag i Barnets svaghed og derpaa ondt haver giort.”

Og efter dette blev aabenbaret, blev Barnet Tid efter anden forbedret og tilpas igeen.

Videre foregiver Hendrick Bros, at den Stund Synneue tiente hannem, skal hun engang have sagt til hans Kone: ”End, Moder, om en kunde kjerne eder Smör udaf Vand!” Da sagde Madmoderen: ”Gud give, du kunde giöre det!” Synneve svarede igien: ”Om ieg skulde giöre (sligt), var der ingen værre paa mig end som I.”

Dette hun eij kunde fragaae eller benegte.

Endnu for Retten fremkom Willom Hansens Kone, Karen Jngmors Dotter, som beklager, at hun engang indkom udi Povel Christens Huus her i Wadsöe, hvor hun sad nogen Stund og snakkede med for:e Synneue og Povels Qvinde. Desimidlertid talte hun om, at hun havde laant Synneve en Barne-Vugge. Udi det samme toeg Synneue en Fisker-Sax at ville stikke hende med. Dertil svarede Karen: "Du stikker dog ingen Hund ihiel."

Hvortil Synneue igien skal have sagt: "Om du ikke gaer ud, skal du faae en Ulykke ret nu." Karen sad saa noget lidet, förend hun vilde gaee hiem. Udi det samme kiendte Karen at faae sig meget hart ondt, at hun ikke vel kunde gaee hiem. Maatte derudover strax gaee til Sengs og laae i 9 Dage. Der de 8:te vare forbi, sendte hun Bud til Synneve med hendes Mand Albrecht, at hun skulle komme til hende, det hun og gjorde. Og da hun kom, gik Karens Mand og de andre i Stuen var ud. Saa gik Synneve hen at sætte sig ved Sengen hos Karen og sad derefter noget i Stillhed, lagde saa sin Haand paa hendes Bröst og strög hende need efter, og deraf kiendte Karen sig strax Lise; anden Gang ligesom tredie Gang og i saa Maade lagde sig Haand paa hende. Sagde derhos: "Gud bevar os, her er saasom ikke Mave udi Eder." Og strax derefter kjendte Karen sig Liise, at være frisk som tilforn. Hvilket hun ved höijeste Eed efter Loven bekræfter, og Synneve ikke heller kand fragaae.

Iligemaade for Retten fremkom Thor Jacobsen og tilkiendegav, at for 7 Aar siden haver hand hört af Anders Jensen — nu salig hos Gud — det hand udi levende Liv, da hand udroed med Hendrick Bros, som Synneve den Tiid tiente, hvor der da, imidlertid de roede sammen, skal være faldet dennem nogle haarde Ord imellem. Udover sligt er Anders bleven meget svag, som laae ved Sengen 2 eller 3 Dage. Imidlertid sendte hand 2 Gange Bud til Synneve, at hun vilde komme, det hun dog ikke vilde. Siden gik hans Kone til hende og sagde: "Synneve, ieg hörer, at du og min Mand haver havt nogle Ord sammen, og hand derefter nu er bleven syg og svag. Derfor begierer hand, at du nu vil følge med mig til ham." Det hun og efterkommet. Der hun saa indkom, skal den Sal. Mand have sagt hende: "Efter de Ord,

som vi haver havt tilsammen paa Baaden, finder ieg mig at være bleven hastig og meget syg. Legger dig derfor fuldkommen Sag til. Og saa fremt du ikke mager det, saa ieg med förste bliver god igien, skal du af Övrigheden, naar Retten holdes, vorde straffet.”

Derefter lagde hun sin Haand paa hans Bröst, og blev hand strax derved ved Hilsen igien. — Hvilket Sal. Anders Jensens Efterleverske for Retten fuldkommen med Eed tilliige med Thor Jacobsen og Hendrik Bros bekræfter. Det samme kand Synneve ej fragaae jo saa at være passeret.

Den 6:te Junij ut supra blev atter Ting holden i Wadsöe.

Da foregiver Synneve — efter derom giort Examination — at have lært Troldoms Kunster hos en Qvinde ved Navn Anne, boende i Nordland (paa en gaard, kaldes samme, i Tromsö lehn), som skal have underviist hende saaledes at sætte udi et Kjørrel i Huset med Vand og derudi lagt et Hönse-Eggeskal og med det samme Vand, som er giort i Satans Navn, til at forgiöre Fæe med, naar det töktes, udi samme Töfverie, som da des imidlertiid var. Övet hun det da lærte, kom en Person frem for hende, meget smukt klæd, mens paa Hænder og Födder med Klöer beskabt, og strax forsvandtes hand igien.

8:e Aar efter at hun havde lært Fandens Konst, forgiorde hun en halvvoxen Gied, formedelst der var falden nogle Ord imellem Gieddens Ejermand og hende.

Hun bekjender og godvilligen at have forgiort Otte Bangs Koe. Thi da hun var hiemkommen, som för er meldt, forrede hun til sig den slemme Satan og sagde: ”Kom nu din slemme (Gast)!” Saa kom hand strax og var i sorte Klæder, med en stor bred Hat paa og Klöer paa Hænder og Födder og ellers udi et Menneskes Gestalt. Bad hannem da, at hand skulle sætte det Töfverie, som var lidet Uld, udi Koen, saa hun strax skulle döe deraf; som og skeede.

Belangende Hendrich Brosses Barn, da frivilligen bekjender hun at have ladet forgiöre ved Satans Person; item at have talt om at kjerne Smör af Vand og at hvad Karen havde sagt var sandt og at hun var Skyld deri saavel som

i Anders Jensens Sygdom. Thi der de havde havt Ord sammen paa (Söen) og kom udi Land, er Satan kommen til hende, leverede hende et lidet Stykke Bröd, som hand 2 Gange saae udi og pegte paa Anders. Fik hun saa Anders samme Bröd, og hand aad det; saa bekom hand strax ont.

Fogden foreholdt og alvorlig formanede hende, det hun skulde sige Sandhed og ikke lyve paa sig selv eller nogen anden. Hvortil hun svarede gierne at ville dö paa denne Bekiendelse, eftersom hun (desverre) haver fortient det, formedelst hendes begangne syndige Misgierninger.

Fogden sætter udi ald Rette og formeener, at Synneve Johans Dotter efter for indf[ö]rte Acter og slemme, udædiske Gierninger jo derfor bör straffes paa Kroppen til Baal og Brand.

Da efter Tiltale, Giensvar og denne Sags Lejlighed og efterdi hun for Retten ofte og flittigen om denne Troldoms Sag er examineret og selv godvilligen uden nogen Tvingsel gaaer friepostigen til Bekvemmelig Bekjendelse, kand vi berudinden eij anderledes kiende eller dömmе, end hun jo for sligt uskikkeligt Væsen imod Guds Lov og Kongl. Befalninger bör straffes til Ild og Brand paa sit Liv (uden mere ophold).

Efter at Dommen var lydeligen oplæst, tilspurgte Fogden Albrect, om hand for sin Person begierede Dommen beskreven, hvortil hand svarede Neij, ej udi nogen Maade sig dermed vilde befatte, eftersom hand selv af hendes egen Bekiendelse og ellers lovlige Prov om dets Beskaffenhed erfaret haver, det hun udi slig slem Gierning befindes skyldig.

Endnu for Retten gav Synneve tilkiende, at Kirsten Knuds Dotter, Rasmus Johansens her ibidem, skal være ligesaa god og slemmere udi Troldoms Kunster end som hun. Fogden spurgte hvori saadant bestoed, hvortil Synneve indtet Svar gav.

Imidlertid fremkom Niels Nielsen Svenske for Retten, tilstoed, at Kirsten skal have sat Gan i hannem, som en Find ved Navn Petter Hendricksen igien toeg af ham, og sagde, at Kirsten den i ham havde indsatt, formedelst nogle Ord dem imellem havde været om en (Sotte Mosse). Og 8:e Dage efter hand den blev qvitt, kom Ganen i hans Kone, og derfor maatte

hand betale en Find i Pasvig 4 lpd. Fisk for den at udtage, som og sagde, at bemeldte Kirsten havde gjort den, og det fordi Nielses Qvinde ikke [vilde] tage en Smale i Fiæren til Kirstens Dotter.

Da, eftersom Tiden nu er kort, og Sagen ikke fuldkommen kunde vorde examineret, er den opsat til en anden Tiid, Sagens videre Approbation.

A:o 1679, den 1 Marti, blev Ting holden udi Wadsöe af Kongl. Majj:ts Foged, ærlig og velagt Mand Lauritz Sörensen Faag, ved Sorenskriveren Laurits Bögvad og Lavrettesmænd.

Niels Nielsen, boende udi Wadsöe, med fleere havde til Dags Dato ladet udi Rette citere Rasmus Johansens Qvinde Kirsten her ibidem efter Peter Hendrichsen Ord at möde ham udi Rette for tillagte Troldoms Væsen, hun skulle have brugt imod hannem og hans Sön.

Iligemaade til Vedermaals Tale er stæv[n]t Peter Hendrichsen til Sags Angivelse det at beviise.

Herimod haver Rasmus Johansen igien ladet stævne for: Niels Nielsen, hand med lovlige Vidner hans Qvinde slig Gierning at overbeviise.

Nok haver Willatz Mortensen, Klokker, ladet udi Rette citere be:te Kirsten for Troldoms Tilleggelse, hun i nogle Aars Tiid mod hans Hustrue skal have övet.

Iligemaade er og til ”Wedermaals Tale stævnet Poul Olsen Find sin Sandhed derom at vidne.

Kirsten blev fremfordret, hvorda hendes Vederpart be-raaber sig paa en Find ved Navn Peter Hendriksen, som om dessen Beskaffenhed skulle være bevidst.

Han fremkom og sagde, at den for:te Niels en 8:e Dage efter at Kirsten og hand havde havt nogle Ord tilsammen (om den Sotte Mosse), er bleven meget hæftig og hastig syg. Da kom Bud efter b:te Find, som kom og [blev] tilspurgt af Niels, om hand vidste, hvad hans Svaghed kunde være, og der-udi hielpe ham til Rette. Da sagde hand: ”Gud veed det.” Haver dog dernest Niels videre talt med hannem derom, hvor da Finden spurgte Niels, om hand (drikker) en Skaal Brændeviin.

Da svarede han: "Ja." Sendte saa Niels Bud til Sal. Niels Qvist efter noget fransk Brændeviin, som hand bekom. Finden toeg det, som hand selv for Retten med sin højeste Eed bekræfter at have ladet noget (der af) udi en Skee og læst derover og siden givet Niels deraf at drikke 2 Skeer fulde, hvoraf Niels bekjendte, strax efter hand havde sovet noget derpaa, fik got igjen og blev tilpas.

Derefter bekom hans Barn samme Svaghed. Da saa b:te Peter Find af sig selv kom til Niels, tilspurgte Niels, om hand ikke vidste noget Raad til at hielpe Barnet med. Hvortil Finden svarede: "Hand er (mædelig) syg, og sidder samme Svaghed rett ved Hiertet." Derefter lagde hand sin Haand paa Barnet; blev saa siden got med det. — Hvilket b:e Find ved Eed fuldkommeligen vedstaaer, det Kirsten med hendes Trolderje skal have gjort baade Nielses og Barnets Svaghed, som hand saadan har hiulpen,

Kirstens Mand havde ladet stævne oftb:te Niels, at hand med lovlige Vidner hans Qvinde slig Gierning skulle overbeviise.

Dertil Niels svarede eij videre kunde bevise, end som forb:te Find ved Eed tilkiendegivet haver og som för indført er.

Iligemaade haver Willats Klokker stævnet Kirsten for troldoms Sag.

Til Vedermaals Tale var og stævnt Povel Olsen Find sin Sandhed derom at fremsige. Og det udi saa Maade at Willats beklaget sig meget over Kirsten, at hun i mange Aar baade imod ham og hans Qvinde og fleere sligt haver övet med hendes Trolderie.

Först foregiver hand, at Kirsten skal have gjort ont paa hans Kone for nogle haarde Ord dem tilsammen. Udoover sligt Willats Kone beklager sig i langsommelig Tiid haver [været] meget svag, som hun nu for Retten det selv samme bekiender, saavel som og mod et hendes Barn.

Det samme bekiender og ved Eed bekræfter forb:te Find, at Kirsten skal have satt Gan i Willats Kone og Barn og hand det at have udtaget af dennem.

Fogden for Retten alvorligen tilspurgte forb:e Finner, hvoraf de kunde viide, at Kirsten udi slig slem Gierning be-

fandtes skyldig. Dertil svarede jo visselig hun at være skyldig. Ydermeere foreholdt Fogden dem eij at lyve paa Kirsten. Dertil de svarede Neij. Og saa sandt Gud skulle hielpe dennem, var det ikke Löijn, men al Sandhed.

Sal. Morten Jensens efterladte Qvinde, Gundel Niels Dotter, fremkom og foregav, at hun og for nogle Aar siden med Kirsten har havt Ord tilsammen, hvorefter hendes Sal. Mands Dreng, Oluf Olufsen, er bleven meget hastig svag og döde derefter. Og efter hans Afgang er Kirsten med fleere været i Sal. Mortens Huus, da Liiget skulde lægges i Kisten. Hvor saa er bleven begieret, at Kirsten skulde binde Dugen for hans Ansigt. Det hun og gjorde, og udi detsamme sprang der Blod igiennem hans Næse.

Dette med Eed bekræfter Niels Bastiansen, Oluf Mathiesen og Mari Mortens Mathiesens; hvilket og Kirsten ikke kand benegte saa i Sandhed at være passeret.

Efter for indførte Acter, som Kirsten er af hendes Vederparter Niels Nielsen Svenske, Willats Mortensen samt hans Kone, saa og Morten Willatsen er bleven overbeviist, da er de her for Retten indstændig begierende, at hun efter Loven maatte vorde straffet, andra saadanne til Exempel og Afskye, og er Dom begierende.

Fogden tilspurgte Kirstens Mand, Rasmus Johansen, om hand havde noget herimod at sige eller prætere paa hans Kones Veigne. Hvortil hand absolut svarede Neij, men om hun er skyldig, som hun selv haver paahört, gjerne hun at maae lide derfor.

A:o ut supra, den 3 Ditto, blev atter igien holden Ting, de samme nærværende, hvor da Fogden flitteligen examinerede Kirsten udi den Sag, som indført er, at hun nu hendes rette Sandhed godvilligen uden Tvang (eller Pinsel) vilde tilkiendegive, hvilket hun ingenlunde vilde udi nogen Maade, men svarede, de nu gjerne maatte tage Livet af hende, thi hun efterdags ikke nyder Fred, hvor som er, for Mistanke som de (hende) nu for Retten haver havt. *Dog* siger hun sig endelig uskyldig at være.

Efter for indf[ø]rte Acter og som Kirsten for Troldoms Kunster er berygted tilmed og af den Synneve, som senest

her blev brændt og gik derpaa til sin Död uden nogen Pinsel, adligevel hun nu ikke slikt vil bekjende, troelig i Henseende hun dermed agter at frelse Livet, sætter Fogden derfor udi Rette og formeener, hun bör piinligen forhøres og siden, efter hendes Vederparters Begiær, at straffes efter Loven og Recessen til Ild og Baal, andre saadanne forhærdede og slemme Mennesker til Afskye og Exempel. Belangende hendes Boeslod, efter at lovlig Skyld er betalt, formeenes at være til Hans Kongl. Maj:t forbrudt. Og var Dom begerende.

Da, efter Tiltale, Giensvar og denne Sags Lejlighed samt Fogdens strenge Irettesættelse, da, saasom fornemmes, hun ingelunde vil gaae til Sandheds Bekiendelse, refererer vi os hen til T. F. B. 4 Cap. — efter en Mands egen Bekiendelse og lovlige Vidnebyrd skulde alle Sager dömmes —; item F. 2. Recess, C. 4:e, Recess 2 Bogs 6 Cap., 14 Art. sig hen refereres. Da som denne Sag for mig og mine Meddoms Mænd synes at være noget for mørk og vildsom, saa kand vi herudinden ej egentligen kjende og dömmes, men sætter denne Sag op og hedenfinder til vores Overdommer, Velb. H. Laugmand, til endelig Paakjendelse; desmidlertiid Qvinden at være hos hendes Mand med Condition, at hun desmidlertiid ikke videre efterdags imod vor Forhaabning över eller bedriver, ej heller lader sig i Mindelighed fornemme med saadanne onde Misgierninger. Og til dessen bedre Forklaring da udi Laurettets Overværelse anlover og sig forpligter hendes Mand, at saafraamt noget i saa Maader kunde fornemmes eller forfares, da hand efter Löfte selv at lide og undgielde derfor, som vederbör.

A:o 1689. Den 13 Maj er almindelig Ting holdet i Wadsöe. Retten præsiderede Velædle, Velb. Hr CancellieRaad og Amtmand Hans Lilienschiold; biværende Underfogden Ole Andersen og Lavrettesmænd, som Retten administrerede.

Michel Tho(r)gersen havde ladet indstævne Underfogden Ole Andersen, formedelst hand med 2:de Mænd hannem havde beskikket for sin Dotter Marthes Svaghed, at dersom hun kom noget til, da skulle be:te Michels Qvinde staae inde der-

for, indtil Ting og Rett holdes skulle. Hvilket Stævnemaal var lovlig publiceret.

Michel protesterede, det Ole Andersen skulle beviise, af hvad Aarsag hand saaledes torde beskikke hans Qvinde og formeene(n)de, at hvis hand hende eij nogen uærlig Sag kunde paavidne, hand da burde (liide og indstaae for den Spot, som) hende var vederfaren.

Herimod (Ole Andersen, som for Retten sig) præsenterede, svarede, at forleden in Febr., da hand kom hjem fra Wardöe, var hans Dotter Marthe maallös og svag, som hende (var) vederfaret af en sælsom Hændelse, som da hand bortrejste var frisk og karsk, som hun alletider haver været, hvilket heele Almuen contesterede. Og da hand saae sit Barn i saadan Skikkelse og hörte, hvad i hands Fraværelse i nogle Dagers Tiid var passeret, var hand foraarsaget forberörte Beskikkelse at giöre.

Bemeldte Ole Andersens Barn, Marthe, fremstoed. Hun var 14 Aar gammel og bekiendte saaledes, at hun gik i Fiären at hendte noget Sand i en Kieres. Da kom en Troldkat rullendes, som var skabt som en Snelle, fuld av Garn, tyk midt paa og small til begge Enderne, som var sort og rullede sig paa Sandkieresten en 2 à 3 Gange og rullede sig af igjen, naar hun viide slaae efter ham. Men den tredie Gang, hun ramte ham med Skuffen, gik hand i Stöcker og udrandt af ham som en Grus af Melk og Blod; men skindet lagde hun med Skuffen paa Kieresten og drog op med Kieresten.

Og da hun kom for Michels Dör, kom hans Qvinde, Birgitte Erichs Dotter, udgaaende og spurgte, hvad Tössen gjorde. Hvorpaa hun indtet svarede. Den 3:die Gang, hun spurgte, sagde hun: ”Slaaer du mit Folk. Det er min Sön, du slaaer. Du skal faae Skam, for det du slaaer ham.” Og i det samme forsvandt Troldkatten bort.

Saa toeg Tössen Huen af hende, som hun vilde have til Vidne og satte Huen under den venstre Arm, men Birgitte toeg Huen fra hende igjen og skuede hende overhende. Og Birgitte gik sin Dör ind igjen, men hun gik og klagede det for sin Moder og andre Folk og sagde sig at være bange for at hun skulle forgiöre hende, efterdi hun havde

truet og bandet hende. Hvilken Bekjendelse Marthe samme Dag gjorde og bestandig siden har vedstaaet.

Den samme Dag dette passerede blev Barnet fra sin Sands og gav ald Skylden paa Birgitte. Og da Ole Andersen kom hjem og saa sit Barn i saadan Svaghed, beskikkede hand Birgitte, som för er meldt.

Paa Beskikkelsen svarede Birgitte, at dersom Ole And. kunde beviise, at hun det havde gjort, vilde hun gerne liide derfor, hvilket hun nu for Retten (sagde) og ydermeere protesterede sin Uskyldighed og at baade han og hendes Mand samme Dag denne Gierning skulde være skeet paa, saavelsom för og siden, laae syg og ikke var uden om hendes Dör, hvorom de begge erböd sig at giöre deres Eed.

Bemeldte Ole Andersen meget beklagede sit Barns Svaghed, som ofte er saasom Förstyrret, og begierede, at man ville opsöge hvad Raad og Redning best kunde paafindes, at Sandhed og Rett maatte komme for Lyset. Med flere Ord og Tale disse Parterne (i)mellem faldt.

Efter Tiltale og Geensvar og efterdi her findes kjendelig Beviisning og (Anledning), at Barnet (Marthe) Ols Dotter af Troldfolk er forgiort, hvoraf alt for mange i dette Land findes, og man eij (haver) nogen Prov eller Vidne, at Birgitte Erichs Dotter det haver gjort — til med er Tiiden nu saa meget kort, formedelst Almuens beste Fiskerie nu tilgaaer, at man eij Tinget kand (lenge) opholde, indtil Sagen meere kunde blive examineret — thi er den med Vores Amtmands Tilladelse til Höst Tinget opsatt, at man sig til den Tiid om nærmere Beviisning kand erkyndige.

Den 11 November 1689 er Sageting efter Hr Cancellie-Raad og Amtmand Lilienschiolds Anordning holdet i Wadsöe; bieværende Underfogden og Lavrettet.

Den opsatte Sag fra den 13 Maj, næst afvigte, som Michel Tho(r)gersen havde stævnt Ole Andersen for, blev nu foretaget til Doms, og havde Ole Andersen ingen Prov i denne Sag, men nu som tilforn indstillede sin Rett til en retsindig Kien-delse.

Hans Barn, Marthe Ols Dotter, vedstoed sin forrige giorte Bekjendelse, og var hun nu tilpas igien.

Og Birgitte Eriks Dotter anmodede, at der maatte föres Prov og Vidne i denne Sag over hende, at hun denne beskyldte Gierning havde giort, viide hun derfor lide og undgælde; og med mange Ord og Tale fremförte sin Uskyldighed.

Da efterdi her gives Anledning, i det Barnet Marthe har været forgiort, saa kand ej forbigaaes, at jo Birgitte Eriks Dotter bör giöre sin Benegtelses Eed, at hun ej har forgiort Marthe Ols Dotter, ej heller var det hende, som kom udgaaendes af sin Dör og talte til Marthe, ej heller at det skeede med hendes Raad, Daad, Videnskab eller Tilladelse, at Marthe blev forgiort, og ej heller talte med Marthe den Dag hun blev forgiort. Hvilken Eed hun med oprakte Fingre, gjorde.

Da efterdi Birgitte Eriks Dotter haver giort sin Benægtelses Eed, at hun hverken selv eller ved andre haver forgiort eller ladet forgjöre Marthe Ols Dotter og saaledes soret sig fra samme Sag, (altsaa frikjendes be^{te} Birgitte Eriksdatter for den sag) og Mistanke og derfor i alle Maader bör være libereret og ej at komme hende til nogen Vanæres Forklejnelse i nogen Maade.

Referat av rättegång år 1692 i Vadsö med en hundraårig lapp, Anders Poulsen, född i Sverige i Torne Lappmark:

Anders Poulsen stod anklagad för att hava övat någon "ugudelig Troldoms Kunst", den han i sin ungdom lärt av sin mor samt av en lapp vid namn Anders Pedersen från Torne Lappmark. Därjämte hade Gud "lärt" honom, att han i all sin tid skulle följas av lyckan; han hade dock icke sett Gud, när han fick detta löfte — det var "alleene saadanne Tanker, som ham stak i Brösten". Han hade alltid varit en förträfflig läkare; kunde dessutom "tale vid Steen og der faae Svar paa hvad han spørger". Bruket av trolltrumman ("Runnebommen") kände han till ock lemnade inför rätta en beskrivning av densamma samt demonstrerade dess användning. Rörande sina trolldomsgärningar förklarade han, att han med

dem kommit intet ont åstad. Han medgav, att han visserligen icke förstått "Gud i Himmelen" ock sin kristendom, men att, när han tillbad de "afmalede Guder, meente han med dem Gud i Himmelen."

Sedan han emellertid förnummit, att det var överheten emot, att han sysslade med "Runnebommen", ville han avstå från detta ock "ligesom andre Folk troe paa Gud i Himmelen".

[Herudinden blev saaledes afskeediget:

Efter flittig Examen og Overvejelse om denne Sags Beskaffenhed, saa og af Anders Poulsens vidløftige Bekiendelse erfares, hvorledes hans paaraabende Figurers Lignelser paa Runnebommen hannem ved Fandens Indskydelser indbildes de Gierninger og Tegn, hand spørger og søger efter, som efter hans Tale hænder og vederfares, hvilken hans Kunst, hand beretter at have lært af sin Moder saavel som af en anden Find i sin Ungdom. — Hvilket hans Verk, som i Acten vidløftigen er indført, meget strafværdig findes, særlig det hand afmaler den hellig 3 Foldighed, som hand saa grovelig vanhelliger, som og ved Fadervors Læsning og det hellige Korsens Betegnelse over sig og Runnebommen, naar hand vil spille, samt ved den Erindring, hand gör sine Billeder i Guds Stød om Guds skabte Elementer, og endelig ved det hand afmaler Helvede og Diævelen, hvorom hand indtet særdeles vil bekiende, hvorledes han med dem omgaaes.

Saadan hans store Ugudelighed og Diævle Kunst, som hand af sin ugudelige Moder lært haver — om hende hand siger ej havde den rette Troe til Gud i Himmelen, hvilket hand og bekiender om sin Søn Christopher, som hand sig indbilder og siger at have talt med Christus, der haver forbudt dem, at de ikke skulle göre ondt, og at hans Søn kand tale med Steene og faae Svar af dem ligesom af Runnebommen; item at hans Søn var vild og gal, da hand lærte. Hvilket alt er af høj Forargelse, heldst paa disse vidt afliggende Stæder, hvor en stor Deel Mennesker ganske lidet er oplyst om den rette Guds Kundskab og Dyrkelse, af hvilke endeel, naar dennem noget hænder og vederfares, lange heller spørger Raad hos saadanne Troldfolk end indflye til Gud med Bön og Paakaldelse. Thi var det høj fornödent, at der over slig

Ugudelighed blev statueret et afskyeligt Exempel, paa det Guds rette Paakaldelse kunde fremmes.

Da, som deslige Gierninger og Afgudsdyrkelse, som Anders Poulsen frivilligen bekiender at have övet og er forfaren udi, eij udi Loven findes benævnte, at de derefter kunde afstraffes — hvorom dog ingen klager, at hand haver beskadiget nogen — haver Hans Velb. Amtmanden resolveret, efter at ieg med Hans Velb. derom haver consuleret, at denne Sag, som er en usædvanlig Casus, hvorudi behöves den höje Övrigheds Betænkende, opsættes, indtil höj Övrigheds Svar fra Kiöbenhavn indhendes. I hvilken Tiid Anders Poulsen bör være i god Forvaring og hans Boes Lod til Underfogden overleveres, saafremt hand ej for sin Person og sine Midler kand stille saa nöjagtig Borgen, som Underfogden efter Loven kand være fornöjet med.

Paa Underfogdens Paastand i Henseende Anders Poulsens Boeslod blev saaledes dömt:

At saasom af den Bekiendelse, som Anders Poulsen frivilligen gjorde, vidlöftigen erfares hans store Ugudeligheds övelse ved Runnebommen, hvilket hans Verk *ieg* for idel Afguderie og groveste Troldoms Kunst eragter det at være, hvormed hand fuldkommen sig til Diævelen haver henviget, thi bör derfor hans Boeslod være forbrudt til Hans. Kongl. Majj:t efter Lovens 6 Bogs 1 Cap.

Af Protocollen erfares, at bemeldte Find, Anders Poulsen, Dagen efter sidste forhör blev af et vanvittigt Menneske, navnlig Willum Gundersen, ihjelslaget, som sagde sig dertil eij at have anden Aarsag, end fordi hand meente, Anders Poulsen vel burde döe, siden hand var en Troldmand.

Bemeldte Willum Gundersen blev dog dömt til Döde og til at betale fuld Mandsbod, ikke til Arvingerne, men til Kongen].

Personregister.

I föreliggande register hava namn på -sen och -dotter normaliserats, såtillvida att just dessa nyssnämnda familjenamnsuffix införs i stället för de många växlande former, som vid sidan av -sen och -dotter förekomma.

Där eljest olika former av namnen finnas, har den vanligaste upptagits som normalform, och variantformer ha uppförts med hänvisning till normalformen.

Aaden 17.
Abraham 17. Jfr Marrit Abrahams.
Abrahams Marrit 17.
Abraham Nielsen 10—12.
Adrian 36, 40. Jfr Lisbeth Povelsdotter.
Albrect Halvorsen 80, 87, 90. Jfr Synneve Johannesdotter.
Amundsdotter, Gunnill 30—34, 38.
Andbiörn Rasmussen 22.
Anders Baardsen 18.
Anders "blommis" 15.
Anders Christensen 35, 45, 46.
Anders Clausen 46.
Anders Davidsen 18.
Anders Gundersen 18, 20. Jfr Ragnild, Anders Gundersens.
Anders Hes 30, 32, 36, 40.
Anders Jensen 30, 38, 88—90.
Anders Johansen 13, 14. Jfr Kirsten Söffrensdotter.
Anders Jonsen 50.
Anders Nielsen 23, 35.
Anders Nordmöring 28. Jfr Synneve, Anders Nordmörings.
Anders Pedersen 24, 58, 59, 62, 65, 68, 75, 97.
Anders Poulsen 97—99.
Anders Rasmussen 10, 15, 24.
Anders Tostensen 16.
Andersdotter, Karen 72—74. Jfr Willats "Klokke".
Andersdotter, Marrit 34, 36, 38. Jfr Oluf Rasmussen.
Andersen, Axel 30—32. Jfr Bodil Danielsdotter.
Andersen, Jens 22, 27.
Andersen, Ole 94—96.
Andersen, Torchild 18. Jfr Inger, Torchild Andersens.
Andersens, Elli 72, 83.
Anderses, Karen 70.
Anderses, Marie 76.
Anne (i Langfiorden) 17.
Anne ("Narve") 23.
Anne (i Nordland) 89.
Anne ("Smeld") 33.
Anne Frederichsdotter 81. Jfr Rodius.
Anne, Morten Nielsens 13.
Anne, Oluf Mosis 24.
Anne Pedersdotter 41.
Anne, Thomas Pedersens 40, 84.
Anne, Tostens 41.

Arnesen, Clemit 24.

101

Aslin, Per Persens 71.

Axel (i Kieberg) 42. Jfr Marrit, Axels i Kieberg.

Axel "Skreder" 23.

Axelsen, Lauritz 31, 32.

Baardsen, Anders 18.

Baardsen, Quive 25.

Baardsen, Rasmus 19, 20.

Baarne, "Klokkerens" 30—33, 35, 38.

Baarne Olsdotter 41, 66. Jfr Oluf Gundersen.

Bang, Otte Knudsen 86, 87, 89.

Bang Syvertsen, Otte 86.

Barbara 47.

Barbra Nielsdotter ("Skydkaffers") 85,

Barbra Olsdotter 79—83, 85. Jfr Niels "Skydkaffer".

Barbrasdotter, Karen 81.

Bastian Hes 17, 18.

Bastians Maren 37.

Bastiansen, Niels 93.

Bengt Ellingsen 19.

Bengt Lauritsen 16.

Berigette, Berigte — se Berrit.

Berntsen, Jörgen 20.

Berrit Christophersdotter 30, 32, 33, 35, 38, 39. Jfr Iver.

Berrit Edisdatter 36, 37, 41. Jfr Niels Thommesen,

Berrit Johansdotter 30—32, 35, 38, 39. Jfr Erich i (Andersbye).

Berrit, Knud Laritsens 27.

Birgitta Olsdotter — se Birgitte Olufsdottor.

Birgitta, Oluf Olufsens 43.

Birgitte, Christophersens 24.

Birgitte Erichsdatter 95—97. Jfr Michel.

Birgitte Olufsdatter 84, 85. Jfr Thorluf Rasmussen.

Birgitte, Uille Ivers 83.

Boedel — se Bodel.

Bodel Clausdotter 83—85. Jfr Thomas Pedersen.

Bodele — se Bodil.

Bodil Danielsdotter 30—33, 35, 38, 39. Jfr Axel Andersen.

Bodill — se Bodil.

Borne — se Baarne.

Braas — se Bros.

Brasens 61.

Brassen — se Bros.

Bros, Lauritz 23, 27, 38, 76.

Bros, Lauritz Hendrichsen 49—51.

Bros, Hendrich Lauritsen 87—89.

Broos, Brosen, Bross — se Bros.

Bögvad, Laurits 91.

Clare (i Wardøe) 53, 54.

Claus "schreder" 24.

Clausdotter, Bodel 83—85. Jfr Thomas Pedersen.

Clausen, Anders 46.
 Clemit Arnesen 24.
 Clemmetsdotter, Ragnild ("Find-Kone") 52, 54, 65, 67, 77.
 Christen Hansen 76. Jfr Gundel Olsdotter.
 Christen Jensen 41.
 Christen Lauritsen 47, 48.
 Christen Niels 18, 19.
 Christen Nielsen 20.
 Christen, Povel — se Christensen, Povel.
 Christensdotter, Kirsten 46.
 Christensen, Anders 35, 45, 46.
 Christensen, Hans 40, 44.
 Christensen, Niels 59.
 Christensen, Peder 46, 59.
 Christensen, Povel 49, 86, 88.
 Christensen, Sören 76, 77. Jfr Giertrud Siversdotter.
 Christopher 30. Jfr Mette Danielsdotter.
 Christopher Nielsen 24.

102

Christopher Orning 48, 51, 53, 60, 79.
 Christophersdotter, Berrit 30, 32, 33, 35, 38, 39. Jfr Iver.
 Christoffersdotter, Siri 47, 48.
 Christophersen 24. Jfr Birgitte Christophersens.
 Danielsdotter, Bodil 30—33, 35, 38, 39. Jfr Axel Andersen.
 Danielsdotter, Mette 30—33, 35. Jfr Christopher.
 Danielsen, Omund 49.
 Davidsdotter, Marri 47.
 Davidsen, Anders 18.
 Dorethe, Dorothe, Dorothea — se Dorthe.
 Dorthe, "ellers" Gundel 61.
 Dorthe Lauritzdotter 49—52, 67, 73, 76, 82. Jfr Mogens Einersen.
 Dorthe Pouelsdotter (Waarøe) 76, 78.
 Druchen, Niels 18.

Edisdatter, Berrit 36, 37, 41. Jfr Niels Thommesen.
 Edisdatter, Karen 10, 11, 16. Jfr Find-Karri.
 Einersen, Mogens 49. Jfr Dorthe Lauritzdotter.
 Eirich — se Erich.
 Eli — se Elli.
 Ellen ("Find-Qvinde") 87.
 Ellen Gundersdotter 70—74.
 Elli, Andersens (av Andersbye) 72, 83.
 Elli "paa Bierg" 34.
 Elli Sigwardsdotter 30, 32, 35, 37, 38, 39. Jfr Hendrich Knudsen,
 Ellingsen, Bent 19.
 Elsse Knudsdatter 15.
 Eluffue Olsen 15.
 Emiche Jörgensen 24.
 Endresdotter, Ragnild 76—79.
 Erich (i Andersbye) 30—32, 35, 38. Jfr Berrit Johansdotter.
 Erich Jörgensen 28.

Erich Thörgersen 22.
Erichsdotter, Birgitte 95—97. Jfr Michel.
Erichsen, Johannes 86.
Erichsen, Jon 86.
Erichsen, Marcus 80, 82—85.
Erick, Erik — se Erich.
Eriksen, Eriksen — se Erichsen.
Eriksdotter — se Erichsdotter.
Evensen, Helge 49, 50.

Faag, Lauritz Sørensen 86, 91.
Fiil, Niels Sørensen 48, 51, 53, 68, 75, 79.
Find-Karri 11, 16. Jfr Karen Edisdotter.
Find Thorsen 18, 20.
Frandsen, Hendrich 24.
Frederichsdotter, Anne 81. Jfr Rodius.
Fris — se Friis.
Friis, Jörgen 29, 32—35, 37, 40, 42, 44, 68, 76.

Gertrud — se Giertrud.
Giertrud Siversdotter 76—78, 80, 83, 85. Jfr Sören Christensen.
Giertrud Thronsdotter 41.
Giord Jonsen 18.
Gundel 61, 62. Jfr Dorthe.
Gundel (Gunill) Nielsdotter 32, 93. Jfr Morten Jensen.
Gundel Olsdotter 76—79. Jfr Christen Hansen.
Gundele — se Gunnill.
Gundell Olsdotter 20, 21, 24.
Gundil — se Gunnill.
Gundle — se Gundel.
Gunil, Gunild, Gunill, Gunnil — se Gunnill.
Gunnill Amundsdotter 30—34, 38.

103

Gundersdotter, Ellen 70—74.
Gundersen, Anders 18, 20. Jfr Ragnild, Anders Gundersens.
Gundersen, Oluf 41. Jfr Baarne Olsdotter.
Gundersen, Peder 70.
Gundersen, Willum 99.
Guri paa "Ekkerøe" 28, 29, 62, 64, 65, 68, 70. Jfr "Store Lauritz.
Guri, "Johannes Qvinde" (i Kiberg) 35, 36, 40.
Gurri — se Guri

Halvorsen, Albrect 86, 87, 90. Jfr Synneve Johannesdotter.
Halvorsen, Lauritz 29.
Hanns — se Hans.
Hans, "H[er]" 65.
Hans Christensen 40, 44.
Hans Jensen 25, 29, 35, 59.
Hans Jensen Örbeck 32, 33, 45.
Hans Johansen 19.

Hans Köning 13, 21, 24, 36.
Hans Lauritsen 80, 82. Jfr Magdalena Jacobsdotter.
Hans Lilienschiold 94, 96.
Hans Pedersen 27, 31.
Hansen, Christen 76. Jfr Gundel Olsdotter.
Hansen, Mads 78.
Hansen, Peder 48.
Hansen, Pouell 24.
Hansen, Willum 88. Jfr Karen Ingmorsdotter.
Helge Evensen 49, 50.
Hemmingsdotter, Maren 53, 55, 56. Jfr Oluf Sörensen.
Hemmingsen, Peder 42, 45.
Hendrich 53.
Hendrich (i Gangvigen) 12, 16.
Hendrich Frandsen 24.
Hendrich Horenberg 14.
Hendrich Knudsen 80, 84. Jfr Karen Olsdotter.
Hendrich Knudsen 30, 32, 35, 37. Jfr Elli Sigvardsdotter.
Hendrich Lauritsen Bros 87—89.
Hendrich Meyer 14.
Hendrich Pedersen 35, 47, 48. Jfr
Mette, Hendrich Pedersens.
Hendrich Scharffue 24.
Hendrichsen, Bertell 15, 29.
Hendrichsen, Jörgen 21.
Hendrichsen, Lauritz 31—34, 39.
Hendrichsen Bros, Lauritz 38, 49.
Hendrichsen, Peder 90—92.
Hendrichsen, Thimand 19.
Hendrichsen, Zacharias 19.
Hendrick — se Hendrich.
Hendricksen — se Hendrichsen.
Hendrik — se Hendrich.
Hermansen, Oluf 20.
Hes, Anders 30, 32 36, 40.
Hes, Bastian 17, 18.
Hess — se Hes.
Hofuer, "H[er]r" 18.
Holm, Jens 14.

Iffeur — se Iver.
Ingeborg Iversdotter 60—63, 67, 69, 74.
Ingeborg Jörgensdotter 21, 24. Jfr Oluf Mogensen.
Ingeborg, Knud Olsens 46.
Ingeborg, "lille Mogens" 66.
Ingeborg, Peder Krogs i Makurv 62, 64, 66.
Ingeborg Rasmusdotter 19.
Ingeborgh — se Ingeborg
Ingebrect Johansen 19.
Ingebretsen, Johannes 22.
Ingebricht "Klokke" 58. Jfr Sigrí Olsdotter.
Inger, Oluf Nordmans 30.
Inger, Torchild Andersens 18.

Ingmorsdotter, Karen 88. Jfr Willum Hansen.
Ingri — se Inger.

104

Iver 30, 32, 33, 35, 38. Jfr Berrit Christophersdotter..
Iver, Uille (Lille?) 83. Jfr Birgitte, Uille Ivers.
Iversdotter, Ingeborg 60—63, 67, 69, 74.
Iversdotter, Karen 69—71, 74, 80, 82.
Iversen, Niels 45.

Jacob N. 10.
Jacob Pedersen 21, 22.
Jacobsdotter, Magdalena 80, 82—85. Jfr Hans Lauritsen.
Jacobsen, Mogens 36.
Jacobsen, Sanders 11.
Jacobsen, Thor 88, 89.
Jempte, Willum 10.
Jens Andersen 22, 27.
Jens Holm 14.
Jens Ottesen 51, 52, 67, 76—78, 83—85.
Jensen, Anders 30, 38, 88—90.
Jensen, Christen 41.
Jensen, Hans 25, 29, 35, 59.
Jensen, Knud 72.
Jensen, Morten 31, 32, 64, 77, 93. Jfr Gundel Nielsdotter.
Jensen, Niels 10, 13, 16, 18, 20—22, 24.
Jensen, Sören 43.
Jensen Örbeck, Hans 32, 33, 45.
Jensen Örbeck, Knud 34, 35, 37, 40, 41.
Jetmund 23, 24. Jfr Karen, Jetmunds.
Jetmund Siversen 27, 28. Jfr Karen, Jetmund Siversens.
Joensdotter — se Jonsdotter.
Joensen — se Jonsen.
Johannes 35, 36. Jfr Guri, "Johannes Qvinde".
Johannes Erichsen 86.
Johannes Ingebretsen 22.
Johannes Olsen 10, 11, 12, 24.
Johannes "Spillemand" 42.
Johannesdotter, Synneve 86—90, 93. Jfr Albrect Halvorsen.
Johannesdotter, Berrit 30—32, 35, 38, 39. Jfr Erich i Andersbye.
Johannis — se Johannes.
Johansen, Anders 13, 14. Jfr Kirsten Söffrensdotter.
Johansen, Hans 19.
Johansen, Ingebrect 19.
Johansen, Rasmus 90—93. Jfr Kirsten Knudsdotter.
Jon 42.
Jon Erichsen 86.
Jon Jonsen 30—35, 38, 39.
Jon Lauritsen 45.
Jonsdotter, Karen 42, 43, 45.
Jonsdotter, Margrete 75—78. Jfr Styrk Olsen.
Jonsdotter, Ragnild 11.
Jonsdotter, Sigri 76—79.

Jonsen, Anders 50.
Jonsen, Giord 18.
Jonsen, Jon 30—35, 38, 39.
Jonsen, Niels 25.
Jonsen, Oluf 37, 38. Jfr Marri, Oluf Jonsens.
Jonsen, Rasmus 13. Jfr Lisbeth, Rasmus Jonsens.
Justes 46. Jfr Marrit, Justes.
Jörgen Berntsen 20.
Jörgen Friis 29, 32—35, 37, 40, 42, 44, 68, 76.
Jörgen Hendrichsen 21.
Jörgen Nielsen 44.
Jörgensdotter, Ingeborg 21, 24. Jfr Oluf Mogensen.
Jörgensen, Eliche 24.
Jörgensen, Erich 28.

Karen (i Langenes) 18.
Karen Andersdotter 72—74. Jfr Willats "Klokke"
Karen, Anderses 70.
Karen Babrasdotter 81.
Karen Edisdatter 10, 11, 16.

Karen Ingmorsdotter 88. Jfr Willum Hansen.
Karen Iversdotter 69—71, 74, 80, 82.
Karen, Jetmunds 24.
Karen, Jetmund Sivversens 27, 28.
Karen Mogensdotter 22, 23, 24.
Karen Nielsdotter 82.
Karen Olsdotter 84, 85. Jfr Hendrich Knudsen.
Karen, Peder Olsens 81.
Karen, Scharfe 58, 59.
Karen, Skurve- 47.
Kari — se Karen.
Karlsen, Oluf 14.
Karren — se Karen.
Kersten — se Kirsten.
Kield 29.
Kirsten 36.
Kirsten Christensdotter 46.
Kirsten Knudsdatter 90—94. Jfr Rasmus Johansen.
Kirsten, Niels Pedersens 33, 39.
Kirsten Olsdotter 45—48.
Kirsten, Rasmus Sigvardsens 24.
Kirsten Söffrensdotter 13, 14. Jfr Anders Johansen.
Kirsten [Sörensdotter] 81.
Kirstine — se Kirsten.
Knud Jensen Örbeck 34, 35, 37, 40, 41.
Knud Laritsen 27. Jfr Berrit, Knud Laritsens.
Knud Olsen 46. Jfr Ingeborg, Knud Olsens.
Knudsdatter, Elsse 15.
Knudsdatter, Kirsten 90—94. Jfr Rasmus Johansen.
Knudsen, Hendrich 80, 84. Jfr Karen Olsdotter.

Knudsen, Hendrich 30, 32, 35, 37. Jfr Elli Sigvardsdotter.
Knudsen, Niels 22, 24, 25.
Knudsen Bang, Otte 86, 87, 89.
Knutzdotter — se Knudsdotter.
Köning, Hans 13, 21, 24, 36.

Laritsen, Knud 27. Jfr Berrit, Knud Laritsens.
Laurids, Lauris, Laurits — se Lauritz.
Lauridsdotter, Lauridsdotter — se Lauritzdotter.
Lauritsen, Bent 16.
Lauritsen, Christen 47, 48.
Lauritsen, Hans 80, 82. Jfr Magdalena Jacobsdotter.
Lauritsen, Jon 45.
Lauritsen Bros, Hendrich 87, 88, 89.
Lauritz 46, 60.
Lauritz Axelsen 31, 32.
Lauritz Bros 23, 27, 38, 76.
Lauritz Bøgvad 91.
Lauritz Halvorsen 29.
Lauritz Hendrichsen 31—34, 39.
Lauritz Hendrichsen Bros 49, 50, 51.
Lauritz Olsen 47, 48.
Lauritz Olufsen 43.
Lauritz Qvern 27.
Lauritz Richardsen 30.
Lauritz Sörensen Faag 86, 91.
Lauritzdotter, Dorthe 49—52, 67, 73, 76, 82. Jfr Mogens Einersen.
Lauriz — se Lauritz.
Lilienschiold, Hans 94, 96.
"Liren" — se Margrethe.
Lisbeth Nielsdotter 16, 17.
Lisbeth Povelssdotter, "Adrians Qvinde" 36, 40.
Lisbeth, Rasmus Jonsens 13.

Mads Hansen 78.
Magdalena Jacobsdotter 80, 82—85. Jfr Hans Lauritsen.
Marcus Erichsen 80, 82—85.
Maren, Bastians 37.
Maren Hemmingsdotter 53, 55, 56. Jfr Oluf Sörensen.
Maren Mogensdotter 53—56.
Maren Olsdotter 62—65, 67, 70—72, 74, 75, 79, 81.

106

Maren Sigvaldsdotter 51, 52, 60, 79.
Marete, Marrette — se Marrit.
Margrete — se Margrethe.
Margrethe ("i Fiæren") 59.
Margrethe Jonsdotter, Styrk Olsens, 75—78.
Margrethe ("Liren") 55, 59, 62, 64—69.
Margrette — se Margrethe.
Marie 67.
Marie, Andersens 76.
Marie, Morten Mathiesens 93.

Marri Davidsdotter 47.
Marri, Oluf Jonsens 37; 38.
Marrit, Abrahams, 17.
Marrit Andersdotter 34, 36, 38. Jfr Oluf Rasmussen.
Marrit, Axels i Kieberg 42—44.
Marrit, Justes 46.
Marrit Mikkelsdotter 63.
Marrit Olsdotter 15.
Marrit Olufsdotter 42.
Marrit Rasmusdotter 44, 45, 53—56.
Marrit, Tostens, 40.
Marrite, Marritte — se Marrit.
Marthe Olsdotter 94—97.
Mathiesen, Morten 93. Jfr Marie, Morten Mathiesens.
Mathiesen, Oluf 93.
Meen, Sanders 14,
Meijer, Hendrich 14.
Mette 86.
Mette ("halte") 38.
Mette ("rige") 77.
Mette Danielsdotter 30—33, 35. Jfr Christopher.
Mette (Eisses) 15.
Mette, Hendrich Pedersens 35, 47, 48.
Mette Thorgierdsdotter 17.
Michel Siversen 24.
Michel Thorgersen 94—96.
Michell — se Michel.
Michelsen, Peder 36, 40.
Mikelsen — se Michelsen.
Mikkelsdotter, Marrit 63.
Mogens 34, 66.
Mogens Einersen 49.
Mogens Jacobsen 36.
Mogens, "Mester" 12.
Mogensdotter, Karen 22—24.
Mogensdotter, Maren 53—56.
Mogensen, "H[er]o 12.
Mogensen, Oluf 22, 24. Jfr Ingeborg Jörgensdotter.
Morten Jensen 31, 32, 64, 77, 93. Jfr Gundel Nielsdotter.
Morten Mathiesen 93. Jfr Marie, Morten Mathiesens.
Morten Nielsen 13, 73. Jfr Anne, Morten Nielsens.
Morten Willatsen 93.
Mortensen, Willats ("Klokken) 91—93.
Mosis, Oluf 24. Jfr Anne, Oluf Mosis.

Niels, "Her" 23.
Niels ("Smeld") 76.
Niels Bastiansen 93.
Niels, Christen 18.
Niels Christensen 59.
Niels Druchen 18.
Niels Iversen 45.
Niels Jensen 10, 13, 16, 18, 20—22, 24.

Niels Jonsen 25.
Niels Pedersen 22, 30, 33, 39.
Niels Qvist 92.
Niels Rogn 18.
Niels "Skydskaffer" 69, 79, 83, 85. Jfr Barbra Olsdotter.
Niels Steffensen 11.
Niels Sörensen Fiil 48, 51, 53, 68, 75, 79.
Niels Thommesen 36, 37, 41. Jfr Berrit Edisdatter.
Nielsdotter, Gundel 32, 93. Jfr Morten Jensen.

107

Nielsdotter, Karen 82.
Nielsdotter, Lisbeth 16, 17.
Nielsdotter, Sölve 58—68, 75, 76.
Nielsen, Abraham 10—12.
Nielsen, Anders 23, 35.
Nielsen, Morten 13, 73. Jfr Anne, Morten Nielsens.
Nielsen, Oluf 20.
Nielsen, Per 67.
Nielsen, Sören 10,13—15,20,21,27.
Nordmöring, Anders 28. Jfr Synneve, Anders Nordmörings.

Oelsen — se Olsen.
Ole Andersen 94—96.
Ole Olsen 18.
Olsdotter, Baarne 41, 66. Jfr Oluf Gundersen.
Olsdotter, Barbra 79—83, 85. Jfr Niels "Skydskaffer".
Olsdotter, Gundel 76—79. Jfr Christen Hansen.
Olsdotter, Gundell 20, 21, 24.
Olsdotter, Karen 84, 85. Jfr Hendrich Knudsen.
Olsdotter, Kirsten 45—48.
Olsdotter, Maren 62—65, 67, 70—72, 74, 75, 79, 81.
Olsdotter, Marrit 15.
Olsdotter, Marthe 94—97.
Olsdotter, Sigri 56—50, 62—65, 67, 68, 70, 75. Jfr Ingebricht "Klokke".
Olsdotter, Synneve 35, 38.
Olsen, Eluffue 15.
Olsen, Johannes 10—12, 24.
Olsen, Knud 46. Jfr Ingeborg, Knud Olsens.
Olsen, Peder 81.
Olsen, Povel 91, 92.
Olsen, Rasmus 49.
Olsen, Styrk 75. Jfr Margrethe Jonsdotter.
Olsen, Torben 22.
Oluf 23, 46.
Oluf Gundersen 41. Jfr Baarne Olsdotter.
Oluf Hermansen 20.
Oluf Jonsen 37, 38. jfr Marri, Oluf Jonsens.
Oluf Karlsen 14.
Oluf Mathiesen 93.
Oluf Mogensen 22, 24. Jfr Ingeborg Jörgensdotter.
Oluf Mosis 24. Jfr Anne, Oluf Mosis.
Oluf Nielsen 20.

Oluf Nordman 30. Jfr Inger, Oluf Nordmans.
Oluf Olufsen 43, 49, 93. Jfr Birgitta, Oluf Olufsens.
Oluf Rasmussen 18, 19, 34. Jfr Marrit Andersdotter.
Oluf Siverson 20.
Oluf Sörensen 53, 55. Jfr Maren Hemmingsdotter.
Oluf Oresen 25. Jfr Trine, Oluf Öresens.
Oluff — se Oluf.
Olufsdotter, Birgitte 84, 85. Jfr Thorluf Rasmussen.
Olufsdotter, Marrit 42.
Olufsen, Oluf 43, 49, 93. Jfr Birgitta, Oluf Olufsens.
Omuud Danielsen 49.
Orning, Christopher 48,51,53,60,79.
Otte Bang Syvertsen 86.
Otte Knudsen Bang 86, 87, 89.
Ottesen, Jens 51, 52, 67, 76—78, 83—85.

Peder 43, 46, 47.
Peder Christensen 46, 59.
Peder Gundersen 70
Peder Hansen 48.
Peder Hemmingsen 42, 45,
Peder Hendrichsen 90—92.
Peder Michelsen 36, 40.
Peder Olsen 81.
Pedersdotter, Anne 41.
Peder[s]dotter, Sigri 81.

108

Pedersdotter, Siri 47.
Pedersen, Anders 24, 58, 59, 62, 65, 68, 75, 97.
Pedersen, Hans 27, 31.
Pedersen, Hendrich 35, 47, 48. Jfr Mette, Hendrich Pedersens.
Pedersen, Jakob 21, 22.
Pedersen, Niels 22, 30, 33, 39. Jfr Kirsten, Niels Pedersens.
Pedersen, Thomas 40, 84. Jfr Anne, Thomas Pedersens.
Pedersen, Thomas 83—85. Jfr Bodil Clausdotter.
Peiter — se Peter.
Per Nielsen 67.
Per Persen 71. Jfr Aslin, Per Persens.
Persen, Per 71.
Persen, Thomas 80. Jfr Thomas Pedersen.
Peter — se Peder.
Petersen — se Pedersen.
Petter — se Peder.
Poul, Pouell — se Povel.
Pouelsdotter (Waarøe), Dorthe 76, 78.
Poulsen, Anders 97—99.
Povel Christensen 49, 86, 88.
Povel Hansen 24.
Povel Olsen 91, 92.
Povelsdotter, Lisbeth, ”Adrians Qvinde” 36, 40,

Quive Baardsen 25.

Qvern, Lauritz 27.

Qvist, Niels 92.

Ragnild — se Ragnild.

Ragnild, Anders Gundersens 18, 20.

Ragnild Clemmetsdotter ("FindKone") 52, 54, 65, 67, 77.

Ragnild Jonsdotter 11.

Rasmus Baardsen 19, 20.

Rasmus Johansen 90—94. Jfr Kirsten Knudsdotter.

Rasmus Jonsen 13. Jfr Lisbeth, Rasmus Jonsens.

Rasmus Olsen 49.

Rasmus Rasmussen 86.

Rasmus Sigvardsen 24. Jfr Kirsten,

Rasmus Sigvardsens.

Rasmusdotter, Marrit 44, 45, 53—56.

Rasmussen, Andbiörn 22.

Rasmussen, Anders 10, 15, 24.

Rasmussen, Oluf 18, 19, 34. Jfr Marrit Andersdotter.

Rasmussen, Rasmus 86.

Rasmussen, Thorluf 80, 83, 84. Jfr Birgitte Olufsdotter.

Rasti Rauelsen 18, 19.

Richardsen, Lauritz 30.

Rodius 81. Jfr Anne Frederichsdotter.

Rogh, Niels 18.

Rogh, Siver 18.

Salve (i Andersbye) 51, 52.

Sander Meen 14.

Sanders Jacobsen 11.

Scharffue, Hendrich 24.

Seffrensdotter — se Söffrensdotter.

Siffuersen — se Siversen.

Sigri (paa Steensgaard) 56.

Sigri (paa Steensland) 44.

Sigri Jonsdotter 76—79.

Sigri Olsdotter 56—60, 62—65, 67, 68, 70, 75. Jfr Ingebricht "Klokker".

Sigri Peder[s]dotter 81.

Sigrie — se Sigri.

Sigvaldsdotter, Maren 51, 52, 60, 79.

Sigvardsdotter, Elli 30, 32, 35, 37—39. Jfr Hendrich Knudsen.

Sigvardsen, Rasmus 24. Jfr Kirsten, Rasmus Sigvardsens.

Simon 24.

Siri Christophersdotter 47, 48.

Siri Pedersdotter 47.

Sirri — se Siri.

109

Siver Rogh 18.

Siversdotter, Giertrud 76—78, 80, 83—85. Jfr Sören Christensen.

Siversen, Jetmund 27, 28. Jfr Karen, Jetmund Siversens.

Siversen, Michel 24.

Siversen, Oluf 20.

Steffensen, Niels 11.
Synneue — se Synneve.
Synneve (i Fiæren) 59.
Synneve, Anders Nordmörings 28.
Synneve Johannesdotter 86—90, 93. Jfr Albrecht Halvorsen.
Synneve Olsdotter 35, 38.
Syvertsen, Otte Bang 86.
Söfren, Söffren — se Sören.
Söffrensdotter, Kirsten 13, 14. Jfr Anders Johansen,
Sölve Nielsdotter 58—68, 75, 76.
Sören (i Krogen) 73.
Sören Christensen 76, 77.
Sören Jensen 43.
Sören Nielsen 10, 13—15, 20,21,27.
[Sörensdotter], Kirsten 81.
Sörensen Faag, Lauritz 86, 91.
Sörensen Fiil, Niels 48, 51, 53, 68, 75, 79.
Sörensen, Oluf 53, 55. Jfr Maren Hemmingsdotter.
Sörensen, Sören 43.

Thimand Hendrichsen 19.
Thomas Pedersen 40, 84. Jfr Anne, Thomas Pedersens.
Thomas Pedersen 83—85. Jfr Bodil Clausdotter.
Thomas Persen 80. Jfr Thomas Pedersen.
Thomes — se Thomas.
Thomesen — se Thommesen.
Thommas — se Thomas.
Thommesen, Niels 36, 37, 41. Jfr Berrit Edisdotter.
Thommisen — se Thommesen.
Thor Jacobsen 88, 89.
Thor ”Spillemand” 73.
Thorgersen, Michel 94—96.
Thorgierdsdotter, Mette 17.
Thorgrim 73.
Thorkel (paa Stensland) 43.
Thorluf Rasmussen 80, 83, 84. Jfr Birgitte Olufsdotter.
Thorsen, Find 18, 20.
Thosten — se Tosten.
Thronsdotter, Giertrud 41.
Thorgersen, Erich 22.
Torben, Olsen 22.
Torchild Andersen 18. Jfr Inger, Torchild Andersens.
Tosten, 40, 41. Jfr Anne, Tostens, Marrit, Tostens.
Tostensen, Anders 16.
Trine, Oluf Öresens. 25.

Uille (Lille?) Ivers 83. Jfr Birgitte,
Uille Ivers.

Willats ”Klokke” 73, 74. Jfr Karen Andersdotter.
Willats Mortensen 91—93.
Willatsen, Morten (”Klokke”) 93.
Willom — se Willum.

Willum Gundersen 99.
Willum Hansen 88. Jfr Karen Ingmorsdotter.
Willum Jempte 10.
Zacharias Hendrichsen 19.
Örbeck, Hans Jensen 32, 33, 45.
Örbeck, Knud Jensen 34, 35, 37, 40, 41.
Örbek — se Örbeck.
Öresen, Oluf 25. Jfr Trine, Oluf Öresens.

Rättelser.

Med hänvisning till ”Inledning” s. 4, r. 9 f må anmärkas, att utom ”stycken i avskriften, som ej återfinnas i originalet”, ha inom [] satts utfallna ord eller bokstäver, varmed avskriften för sammanhangets skull måst kompletteras, såsom ock i några fall genom särskild not angivits. Dessutom bör här anmärkas, att en anakronism insmugit sig i slutet av ovannämnda ”Inledning” (s. 9): denna här daterats Uppsala 1913, då det egentliga arbetet blev gjort; publikationen blev emellertid Först 1916 granskad (i korrektur) av Arkivarie Friis, och tryckningen därefter fortsatt.

Utg.

BIDRAG TILL KÄNNEDOM OM
DE SVENSKA LANDSMÅLEN
OCK
SVENSKT FOLKLIV

TIDSKRIFT
UTGIVEN PÅ UPPDRAG AV
LANDSMÅLSFÖRENINGARNA I UPPSALA, HELSINGFORS OCK LUND

GENOM
J. A. LUNDELL

SÄXTONDE BANDET

Blandat

STOCKHOLM 1898—1926
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
[260907]

Tidskriftens redaktion:

Professor J. A. LUNDELL

med biträde av

Prof. L. F. LÄFFLER ock Prof. AD. NOREEN
i Uppsala,

Prof. A. O. FREUDENTHAL, DOC. H. A. VENDELL,

Prof. HUGO PIPPING, Prof. O. F. HULTMAN
i Helsingfors,

Prof. AXEL KOCK ock Bibliotekarien A. MALM
i .Lund.

Under år 1898 uppbar tidskriften understöd av allmänna medel å 3,650 kr., under vartdera av åren 1921 ock 1922 å 7,500, under 1925 å 5,500 kr.

175-

Förslag till tidskriftens bindning.

Av den egentliga tidskriften (utan bilagor) bindas två årgångar tillsammans, sålunda 1904—05, 1906—07 o. s. v.

Av det nya »bihanget» (B) bindas 5 nr tillsammans, sålunda hittills nr 1—5, 6—10.

Av den äldre serien äro följande band kompletta till bindning:

- I: 1878—81.
- II: h. 1881 A B F, 1882 A, 1883 A B, 1884 C E
1885 A, 1886 C.
- IV: h. 1881 D, 1882 B, 105, 156, 166.
- V: hh. 15, 18, 21, 22, 25, 41.
- VI: hh. 23, 28, 32, 33, 35.
- VII: hh. 27, 29, 34, 36, 40, 44.
- VIII: hh. 31, 42, 61, 65, 75, 84, 100, 126.
- XI: hh. 54, 57, 58.
- XII: hh. 43, 46, 48, 87, 144.
- XIII: hh. 49, 50, 51.
- XIV: hh. 55, 97, 101, 135.
- XV: hh. 59, 62, 66, 68.
- XVI: hh. 63, 150, 155, 167.
- XVIII: hh. 60, 70, 73, 78, 112, 117.
- XX: hh. 80, 82, 89, 94.
- Bih. I: 1882 C, 1886 A, 1895 A.
- II: hh. 16, 30, 52.
- III: hh. 71, 85, 98, 134.

Övriga band äro under arbete ock skola bliva färdiga så fort som möjligt.

Av den yngre serien B äro nr 1—10 kompletta, att binda i två band (1—5, 6—10).

SVENSKA
LANDSMÅL

6 - 10

Vg. ö & ü
Ortuamn
Södm. folkhäl
Sågner fr. Sk.
Bjursåsmål